özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

- Ekim Devrimi İnsanlık Açısından Büyük Bir Dönüm Noktasıdır
- ULUSAL SORUN VE TKP
- Şili Halkı Faşist Zulmü Yıkacaktır
- BÜYÜK EKİM DEVRİMİ VE ULUSAL KURTULUŞ MÜCADELESİ
- GAZİYA MIN

29
EKİM

özgürlük yolu aylık siyasi dergi

EKİM : 1977
YIL : 3
SAYI : 29

İÇİNDEKİLER

Sahibi: **Faruk ARAS** — Yazı İşleri Müdürü: **Mustafa KAYA** — Yönetim ve Haberleşme Adresi: Dizdariye Medresesi Sok. **Deniz Apt.** No. 8-8, **Çemberlitaş - İSTANBUL** — Abone: **Yıllık:** 150 TL. — **Altı aylık:** 75 TL., Dış ülkeler iki katıdır. — İstanbul Dağıtım: **TAN-DA** — Ankara Dağıtım: **ANKARA BÜROMUZ.** Sümer Sok. Beyaz Ap. 12/2 **Demirtepe - ANKARA** — İzmir: **EGE DAĞITIM:** — Baskı: **ÖREN Basımevi** — Dizgi: **EVREN Matbaası.** Kapak: **IŞIK Matbaası.**

Sayın Okurlar,

Tüm temel mallara yapılan yüksek zamlar, hayatın her alanında ağırlığını duyurmuş ve bu arada özellikle kağıt, matbaa ve posta masraflarına yapılan yüzde yüz ile yüzde elli arasında değişen zamlar basın yaşamını önemli maddi sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır.

ÖZGÜRLÜK YOLU Dergisi'nin fiatı, bu yüksek artışlar nedeniyle Ekim 1977 sayısından başlayarak 15 TL. sına çıkartılmıştır. Abone bedelleri 6 aylık 75 TL., 1 yıllık 150 TL. olacaktır.

Okurlarımızın bu yüksek fiat artışları karşısında dergiye yapılan yüzde ellilik bir artışı normal karşılayacağını umar, okuyucuyu kendi dergisine sahip çıkarak, Özgürlük Yolu'na abone olmaya ve çevresinde abone kampanyası başlatmaya çağırıyoruz.

İyi dilekler ve Saygılarla...

ÖZGÜRLÜK YOLU

Ekim Devrimi İnsanlık Açısından Büyük Bir Dönüm Noktasıdır

Sovyet Halkı, bu ay Ekim Devrimi'nin 60. yıldönümünü büyük bir coşkuyla kutluyor. Sovyet halkıyla birlikte tüm ülkelerin işçileri, emekçi halk yığınları ve hâlâ emperyalizmin, sömürgeciliğin, ırkçılığın sömürü ve zulmü altındaki tüm halklar da Sovyetler Birliğiyle birlikte bu bayramı paylaşıyorlar. Çünkü Ekim devrimi, yalnız Sovyetler işçileri ve diğer emekçi halk kitleleri açısından değil, tüm insanlık için bir dönüm noktasıdır. İnsanlık, bin yıllardır süren sömürü ve zulüm sistemine, insanın insana kulluğuna ilk kez Büyük Ekim Devrimi'yle Çarlık Rusya'sında son verdi. Sonra başka halklar da Ekim Devriminin yolundan yürüdüler, kendi ülkelerinde sosyalizmi gerçekleştirdiler. Ve şimdi bu mücadele, günden güne güçlenerek, sömürü boyunduruğunu tüm ülkelerde kırmak, sömürüye, zulme, savaşa dünyamızda tüm olarak ve kesin biçimde son vermek için devam ediyor.

İnsanlık Ekim Devriminden önce de başka devrimler, örneğin 1789 Fransız devrimi biçiminde büyük devrimler yaşadı. Bunlar da insanlık tarihinde ileriye doğru büyük atılımları simgelerler; ama onların hiç biri sömürüye, zulme temelinden son veren, toplumu bir barış ve düzenli gelişme yoluna sokan devrimler değildiler. İşçi sınıfı devriminin diğer devrimlerden başta gelen farkı budur.

Ekim Devrimiyle Birlikte Kurulan Sosyalist Sistem, Burjuva Dünya Görüşünün Yıkımı Oldu

Bugün, bilimin açık biçimde kanıtladığı gibi, insanın oluşumu, dünyamızda milyonlarca yıl süren bir gelişimin, değişimin ürünüdür. İnsanoğlu araç yaparak, yaptığı araçları geliştirerek elleriyle birlikte beynini, düşünme organını da geliştirdi. İlkel komünal toplum düzeyinde o üretim araçlarının henüz çok ilkel düzeyine uygun olarak kollektif bir yaşam sürdürüyordu. Besin araçlarını toplu bir çabayla elde ediyor ve toplu biçimde, diğer bir deyişle «eşitlik içinde» tüketi-

yordu. Araçlar gelişip de üretim artınca, toplumda fazla ürün doğunca sınıflar da kendini gösterdi. Fazla ürünü, üretim araçlarını ellerinde toplayanlar, güçlenenler, başkaları üstünde denetim kurdular, onları köleleştirdiler. Sınıflı toplumlar ve onlarla birlikte sömürü ve zulüm böyle başladı. Üst sınıflar bu sömürü düzenine uygun bir dünya görüşünü de yaratmakta gecikmediler. Böylece, insanlar arasındaki eşitsizlikler, sınıfsal imtiyazlar, ezilenlerin sömürülmesi ve onlar üstündeki zulüm doğal, değişmez yasalar gibi gösterildi. Ezilenlerin mücadelesi de durmadı elbet. Daha 19. yüzyılda, işçi sınıfının dünya görüşünü savunan düşünürler, gerici sınıfların «idealist» dünya görüşüne büyük darbeler indirdiler. İşçi sınıfının dünya görüşünü bilimsel temellere kavuşturan Marx ve Engels, sınıflı toplumların, ve onlarla birlikte sömürü ve zulmün insanlık tarihinde geçici olduğunu açıkça gösterdiler ve yaklaşan işçi sınıfı devrimini müjdelediler.

Kapitalizm, üretim güçlerini kendisinden önce görülmemiş bir hızla geliştirdi ve onunla birlikte sömürünün dozu ve sınıf mücadeleleri de görülmemiş boyutlara ulaştı. İlk işçi ayaklanmaları 1848'lerde Batı Avrupa'nın büyük sanayi kentlerinde patlak verdi. Yeter bir örgütlenmeden yoksun olan bu ayaklanmalar kanla ezildiler. 1871'de işçi sınıfı Paris'te iktidarı ele geçirdi. ilk işçi hükümeti kuruldu; ama Paris Komünü de Avrupa gericilerinin ortak çabasıyla yenilgiye uğramaktan kurtulamadı. O, işçi sınıfına önemli bir deney ve «Kalkın ey dünyanın lanetlileri!» diye başlayan Enternasyonal'i bıraktı.,

Devrim ilk ve büyük zaferini 20. yüzyıl başlarında Çarlık Rusya' sında elde etti.

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Çarlık Rusyası, devrimin nesnel şartları bakımından giderek olgunlaşıyordu. Çarlık Rusyasında, Batı ve Orta Avrupa ülkelerinin birçoğunda görülen biçimde bir burjuva demokratik devrim yaşanmamıştı. Serflik yasal olarak kaldırılmış, ama onun kalıntıları, yer yer güçlü biçimde devam ediyordu. Çarlık rejimi, en basit demokratik haklara bile katlanamayan ağır bir zulüm rejimiydi. Açlığın, işsizliğin, zulmün kasıp kavurduğu ülkede köylü ayaklanmaları yüzyıla yakın bir zamandır aralıksız süregeliyordu. Çarlık Rusyası, aynı zamanda pek çok ulusun baskı altında tutulduğu bir «halklar hapishanesi»ydi. 19. yüzyılın sonlarından itibaren kitle direnmesinin başına işçi sınıfı geçti. Devrim, son aşamasına gelmiş kapitalizmin, emperyalizmin bu «en zayıf halkası»nda patlak verdi.

Çarlık Rusyasında devrimin başarıya ulaşmasında, bu ülkenin, kapitalist sistemde en zayıf halkalarından biri olmasının yanısıra, orada işçi sınıfının devrimci örgütlenmesinin, Parti'nin ve işçi sınıfı ideolojisinin yükseklerde tutulmasının payı da çok büyüktür.

Marx ve Engels'in temelini attıkları işçi sınıfı bilimine kıskançlıkla sahip çıkan, onu geliştiren ve çağın değişen şartlarına, özel olarak da Çarlık Rusyası'nın öznel şartlarına ustalıkla uygulayan Lenin' in, bir teorisyen ve eylemci olarak rolü çok büyüktür. İşçi sınıfının ancak çelik disiplinli bir parti ile zafere ulaşabileceğini gören Lenin, Parti'nin örgütlenmesinde olağanüstü çabalar harcadı. O, işçi sınıfı ideolojisini, her türlü burjuva aldatmacasından arındırmak için çetin bir mücadele yürüttü. Burjuva toplumunun ıslahı yoluyla, reformist yöntemlerle toplumun sosyalizme varacağını, sömürü ve zulmün son bulacağını iddia eden, devrimci kavgayı reddeden pasifistlere, oportünistlere; işçi sınıfı mücadelesini sendikaların ekonomik mücadelesinin çerçevesinde tutmak isteyen ve politik mücadelenin önemini kavrayamayan ekonomistlere; işçi sınıfının devrimdeki öncü rolünü reddedip köylü hareketleriyle Çarlığın hakkından gelmek isteyen popülüstlere, narodniklere; ezilen halklar üzerindeki baskıya karşı mücadele etmekten kaçınan, bu nedenle de burjuvazinin politikasına teslim olup enternasyonal görevlerini yerine getirmeyen sosyal şovenlere karşı; kısacası işçi sınıfının dünya görüşüne, devrimci mücadele yöntemlerine aykırı düşen hertürlü sağ ve sol sapmaya karşı amansız bir mücadele yürüttü. Parti, despot çarlık rejimine, gerici toprak sahipleri ve burjuva iktidarına karşı yürütülen çetin kavganın yanısıra, aynı zamanda aralıksız yürütülen bu ideolojik mücadelenin içinde biçimlendi, pişti. Marksizm-Leninizmle yuğrulmuş bu iyi örgütlü, çelik disiplini Parti, yolu üzerindeki pek çok engeli ustalıkla aşmasını bildi. İşçi sınıfına hakkıyla öncülük etti ve onu zafere götürdü.

Emperyalistler ve onların her yerdeki destekçileri gericiler, 1917 Büyük Ekim Devrimi'ni de Paris Komünü gibi geçici bir ayaklanma saydılar; onun yaşayacağına, uzun ömürlü olacağına inanmadılar, ya da gönülleri buna elvermedi. İç savaş yoluyla ve onu dışardan çevirerek, ona saldırarak ortadan kaldırmaya çalıştılar. İşçi hükümeti ve Sovyet halkı 1923'lere kadar iç savaşla ve dışardan saldıran emperyalist ordularla boğuştu, sonunda da onların hakkından geldi ve devrimi korudu. 2. Dünya savaşında, emperyalizm, bu kez en saldırgan kanadıyla Sovyetler Birliğine yüklendi. Bu savaş Sovyet halkının büyük kayıplarına yol açtı. 20 milyon Sovyet yurttaşının ölümünün ve milyonlarcasının sakatlanmasının yanısıra sosyalist toplumun maddi ve kültürel alandaki pek çok eseri tahribedildi, fabrikalar, kollektif çiftlikler, yollar ve yapılar yerle bir edildi. Ama bu saldırı da sonunda faşizmin ezilmesiyle sonuçlandı. Sovyetler Birliği varlığını korurken, yeni ülkeler savaş sonunda kapitalist boyunduruğu kırdılar, sosyalizm yoluna girdiler. Böylece sosyalist dünya sistemi doğdu.

Ekim Devriminden sonra, Çarlık Rusyası'nın ağır milli zulüm al-

tında tuttuğu birçok halk özgürlüğüne kavuştu ve bunlar, özgür rızalarıyla Sovyetler Birliği'ni oluşturdular.

Devrimle ve onu izleyen sosyalizmin kuruluşuyla birlikte insanlık için yeni bir dönem, yeni bir yaşama biçimi başladı. Zulüm ve sömürü, sosyalist toplumlarda insan yaşamından silinip atıldı. Sınıflı toplumlarda, sömürücü güçlerin, insanların eşitliğinin, özgürlüğünün karşısına çiktikleri yalanlar, ayırımlar, maddi temelleriyle birlikte çöplüğe gömüldüler. Burjuvazinin ve diğer gericilerin dünya görüşü, felsefe, hukuk ve kültür anlayışı yerle bir oldu. İnsanoğlu, sosyalizmi kurabildiği ülkelerde açlığı, işsizliği, cahilliği, karamsarlığı yendi; insanın insana kulluğuna son verdi.

Üretim Güçlerinin Dengeli Gelişimi

Kapitalist toplumların tüm hastalıkları üretim araçlarının küçük bir azınlığın elinde toplanmasından ileri gelir Makinaları, iş aletlerini, toprağı ellerinde tutan, sayıca toplumun küçük bir kesimini oluşturan kapitalistler sınıfı, bunun sonucu toplumun ürettiği değerin büyük bir bölümünü de ele geçirir. Ürettikleri değerin büyük bölümünü kapitalistlere kaptıran emekçi kitleler, bu nedenle gereği gibi tüketim olanağından yoksundurlar. Bu değer, kapitalistlerin sermayesini daha da şişirmeye ve onların lüks tüketimine gider. Ürettiği değerin ancak küçük bir kısmını ücret olarak alan işçi veya ürettiği malın değerinin ancak küçük bir kısmı kendisine dönen yoksul köylünün satın alabileceği mal ve hizmet de kaçınılmaz olarak sınırlı olacaktır. İşte bu durum, kapitalist toplumda işletmelerinin tam kapasite ile çalışmasını engelleyen, sürüm tıkanıklıkları yaratan, işsizliğe yol açan bunalım kaynaklarından önemli birini oluşturur.

Üretime salt kâr amacıyla, kendi kişisel çıkarını, mutluluğunu düşünerek girişen kapitalist, doğal olarak toplumsal yarardan, başkalarının ihtiyaçlarını en iyi biçimde gidermek düşüncesinden değil, hangi yoldan ne kadar çok para kazanabileceğini düşünür. Bu nedenle de üretim bazen toplumsal açıdan az yararlı, hatta zararlı alanlara kayabilir. Örneğin kapitalizm, üretimin önemli bir bölümünü başından beri insanları öldürücü, doğaya zarar verici silahlara ayırmıştır. Hele günümüzde emperyalizmin silah endüstrisi korkunç düzeylere varmıştır. Bir silah üreticisi kapitalistin düşündüğü hiç kuşkusuz insanların mutluluğu değildir. Silah tüccarı yalnızca kesesini şişirmeyi ister ve gerisi onu ilgilendirmez.

Kapitalist, kimi zaman kendi çıkarı için, fiyatları yükseltmek amacıyla üretimi sınırlandırır, hatta üretilen malları yok eder. Kahvenin denize dökülmesi bunun en ilginç örneğidir. Türkiye'de de pazar-

da fiyatları yüksek tutmak için Portakal, üzüm gibi meyvelerin ve çeşitli zebzelerin toplanması, nakli ve tüketiciye ulaştırılması işinde aracıların neler yaptıkları iyi bilinir.

Pazarda fiyatlar ateş pahasına iken meyve ve sebzeler, balıklar ya üreticinin, toplayıcının elinde kalır, çürümeye terkedilir, ya da denize dökülür. Kapitalist toplumda üretim güçlerinin düzenli, dengeli bir gelişimi, planlı bir ekonomi yoktur, üretim anarşisi vardır. Sistemin arz-talep gibi iç yasaları da bu anarşiyi önlemeye yetmiyor.

Kapitalist toplumun temel çelişkisini, yani üretimin sosyal karakteri ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişkiyi gidermeden bu üretim anarşisini gidermenin olanağı da yoktur. İşte sosyalizm, üretim araçlarının mülkiyetini toplumsal bir hale getirerek, kapitalistin kâr güdüsüne, kişisel mutluluğuna dayalı üretim düzenlemesi yerine, toplumsal yarara, dayalı bir üretim düzeni getirdi. Planlı, dengeli üretim biçimiyle, kapitalizme özgü bitip tükenmeyen bunalımlar ve üretim anarşisi son buldu. Sosyalist toplumlardaki hızlı kalkınma bunun somut örneğidir.

Sosyalist üretim, yalnız kalkınmayı hızlandırmakla kalmadı, bunu tüm toplumun, tüm bireylerin maddi ve moral gelişiminin hizmetine koştu. Örneğin kapitalist toplumlarda da bir kalkınma vardır; hatta köklü bir endüstri geleneği olan, kalkınmasını çok önceden başarmış bazı Batı Avrupa ülkelerinde ve Amerika'da iş verimliliği oldukça yüksektir. Ama burada üretim artışı, ancak işçi sınıfının ve diğer emekçi kitlelerin, başka halkların yoğun, sistemli sömürüsü üzerine dayanmaktadır. Kapitalizm, üretim güçlerinin en önemli unsurunu, insanı yoğun biçimde sömürerek, üretimi onun emrine koşarak değil, onu üretimin emrine koşarak kalkınmayı sağlamaktadır. Kapitalist toplum, işçinin kendisinin ve ailesinin yaşayıp çalışabilmesi için asgari olanı ona verir (kimi zaman bunu bile veremez ve onu açlığa terkeder), onun ötesinde işçinin mutluluğu, iyi beslenmesi, iyi bir eğitim görmesi kapitalistin umurunda bile değildir. Kapitalist üretim yalnızca küçük bir azınlığa hizmet eder. Sosyalizm, toplumsal kalkınmayı tüm toplum bireylerinin hizmetine koşarak, en başta da çalışanların hayat düzeylerini yükselterek, onlara maddi ve moral alanda geniş olanaklar sağlayarak nitelikçe bambaşka bir kalkınmanın örneklerini verdi.

Sosyalist toplum, kapitalist toplumun onulmaz bir yarası olan işsizliğe kısa sürede son verdi. İç savaş yılları aşıldıktan ve sosyalist ekonomi sağlam temeller üstüne kurulduktan sonra açlık sorunu da kesinkes son buldu. Tarım, sanayi ve kültür alanında, sosyal hayatın her dalında 60 yılda sağlanan büyük başarılar, sosyalizmin kapitalizm karşısındaki üstünlüğünü tartışmasız biçimde ortaya koydu. Devrim,

Batı Avrupa'ya ve Amerika'ya göre oldukça geri, yıkım içinde bir ülkede gerçekleşmişti. Üstelik Sovyetler Birliği'ni oluşturan birçok eski sömürgede sanayi adına bir şey yoktu. Bu halkların bir kesimi kapitalizm öncesi şartlarda yaşıyorlardı ve bazılarının yazı dili bile yoktu. Sosyalizm bu ülkelerin tümünde birden kalkınmayı başardı. Türkistan, Kazakistan, Kırgızistan gibi ülkeler 60 yıl içinde büyük değişmelere uğradılar ve ilkel bir tarımcı toplumdan çağımızın ileri sanayi ülkeleri düzeyine ulaştılar.

Sosyalizm Sosyal Hayatın Her Kesiminde Büyük Dönüşümler Yaptı

Sosyalist üretim biçimi, sosyalist yaşama biçimini de birlikte getirdi. Yukarda da söylediğimiz gibi, sosyalist gelişme, salt üretimde
Çünkü böylesine bir «gelişme» kimi kapitalist ülkelerde de görülebilir
Çünkü böylesine bir «gelişme» kimi kajitalist ülkelerde de görülebilir
ve görülüyor. Ama bu tür bir gelişmeye rağmen o ülkeler kendi çelişkilerini yenemediler, yenemezler. Kapitalist sistem, yapısı gereği buhranlardan kurtulamaz. Sömürü sistemi devam ettikçe, yaratılan refah ancak sayıca küçük bir kapitalistler sınıfının emrinde olacak, geriye kalan geniş halk yığınları ise sömürülmekten, baskıdan kurtulamıyacaklardır. Sosyalizm bu ilişkilere son vererek tüm bireylerin gelişmesine açık yeni bir yaşama biçimi getirdi. Çünkü sosyalizm herşeyi insan için, insanın mutluluğu için önemser.

Günümüzde emperyalist ülkelerde bilim ve teknik başlıca tekeller tarafından kontrol ediliyor ve tekellerin çıkarlarına göre yönlendiriliyor. Emperyalizm, bilim ve teknikleri, insanoğlunun sorunlarını çözmek, yeryüzünden açlığı, yoksulluğu kaldırmak uğrunda değil, çok daha acımasız silahlar, yeni tür nükleer bombalar yapmakta kullanıyor. Emperyalizmin bu saldırgan politikası, yeryüzünde yeni savaş ocakları yaratması, sosyalist ülkeleri de zorunlu olarak, kendi kendilerini savunmak ve emperyalizme karşı mücadele eden halkları desteklemek için silah üretiminde bulunmaya zorluyor. Ancak sosyalist ülkelerde de endüstrinin bir bölümünün silah yapımına ayrılması amaç bakımından farklıdır ve geçici bir olgudur. Yeryüzünde savaş tehlikesi tüm olarak ortadan kalkmadıkça, genel ve tam bir silahsızlanmaya gidilip kalıcı bir barış ortamı sağlanmadıkça sosyalist ülkeler, hem devrimin kazanımlarını korumak, hem de emperyalizme yeni bir saldırı olanağı vermemek için buna mecburdurlar. Ama emperyalizm daha da geriletilip yenilgiye uğratıldıktan ve kapitalizm bir sistem olarak tümüyle çöktükten sonra silah endüstrisine de hacet kalmayacak, teknik bir tüm olarak insanlığın hizmetinde olacaktır.

Sosyalizm, geniş işçi ve köylü kitlelerine eğitim olanağı sağlayarak cehaleti toplum yaşamından sildi. Bu bilimsel ve demokratik eğitim, geçmiş yüzyılların yoz kültürünü, değer yargılarını sildi ve milyonların yaratıcı gücünü harekete geçirdi. Ekonomik alanda olduğu gibi kültürel alanda da Sovyetler Birliği'ndeki çeşitli halklar arasında farklar ortadan kaldırıldı. Sovyet halkları bilim ve sanat alanında dev başarılar sağladılar. Kadın erkek eşitsizliği son buldu; kadınlar da iş hayatında, yönetimde, bilim ve sanat dallarında ve sosyal hayatın her kesiminde erkekler kadar başarılı olduklarını ispat ettiler.

Sosyalizmin hedeflerinden biri köy ve kent, kol emeği ile kafa emeği arasındaki ayırıma, eşitsizliğe de son vermektir. Sovyetler Birliği'nde bu yolda büyük mesafe alınmıştır. Bir yandan tarımın sanayileşmesi, diğer yandan işçilerin, tarım emekçilerinin geniş eğitim olanaklarına kavuşmaları, kültür kurumlarının yaygınlaşması yoluyla kentlerle kırsal kesimler ve kafa emeğiyle kol emeği arasındaki ayırımlar da giderek silinmektedir ve sosyalizmin ileri aşamalarında tümden silinecektir.

Sosyalizm, işi insanlar için bir angarya olmaktan çıkarıp şevkle yapılan bir uğraş, bir zevk haline dönüştürmeyi amaçlamıştır. Sömürülen, açlık tehditi ile, işsiz kalma korkusuyla çalışan, işyerinde en kötü çalışma koşullarına katlanan, yarına güveni olmayan insan için —ki kapitalist toplumda çalışma şartları böyledir— iş elbette bir angaryadır. Ama sosyalist toplum insanı için işin niteliği farklıdır. Sömürülmediğinin bilincinde olan, çalışmasıyla hem kendisi hem de tüm toplum için daha iyi bir gelecek, bir yaşam hazırlandığını bilen sosyalist toplum insanı için çalışmak bir zevktir.

Sosyalist toplumda iş saatleri de giderek azaltılıyor. Böylece zamanın giderek daha büyük bir bölümünü dinlenmeye, eğlenmeye, okumaya, kültür ve sanat çalışmalarına, spora ayırmak mümkün oluyor. Sosyalist toplum, herkesin yılda asgari bir aylık tatil yapmasını ve bunu ülkenin veya dost bir ülkenin dinlenmeye elverişli bir yerinde, deniz kenarında veya sayfiyede yapmasını mümkün kılmıştır. Tatilden tüm çalışanların yanısıra öğrenci gençlik de yararlanmaktadır.

Sosyalist toplum yeni bir kültür ve yeni bir ahlâk anlayışına sahiptir. O, sömürücü toplumların yüzyıllar boyu biriktirdikleri yanlış, haksız değer yargılarından sıyrılan yeni bir sosyalist toplum insanı yaratmaktadır. Sömürücü toplumlar insanlar arasındaki savaşı değişmez bir kural sayarlar. Sömürücülerin değer yargılarına göre, «insan insanın kurdu»dur. Onlara göre, insanlar arasında bitip tükenmeyen bir kör döğüşü, bir orman yasası her zaman varolmakta devam edecektir. İnsanların birbirinin elindekini kapması, güçlünün zayıfı ezmesi doğaldır. Sosyalizm, ekonomik ilişkilerde bu barbarca du-

ruma son verdiği gibi, onu kişilerin davranışlarında, düşüncelerinde de yok etmektedir. Sosyalizm, bir diğerine karşı âdil, şefkatli, kardeşçe çalışan ve ürettiklerinden kardeşçe yararlanan, çalışkan, dürüst yeni bir nesil yetiştirmektedir.

Kuşkusuz bütün bunların, devrim sabahıyla birlikte, sihirli değnekle aokunmuş gibi bir anda gerçekleşeceğini veya gerçekleştiğini sanmak saflık olur. Geçmişin kötülüklerini silmek ve yeni toplumu kurmak, en az burjuvazinin iktidarına son vermek kadar çetin bir mücadeleyi ve uzun yılları gerektirir. Aceleci ve sabırsız olanlar herşeyin bir anda olup bitmesini isterler ve bu yorucu görevleri kavrıyamazlar. Burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılmasıyla birlikte her şeyin cennet misali olacağını umanlar, bazı olumsuzluklarla, güçlüklerle karşılaştıkları zaman hayal sükutuna uğrayabilirler.. Ama yeni toplumun kuruluşu kolay değildir elbet. Sosyalizmin kuruluşu döneminde hatalar yapılabilir; ama sosyalist toplum tüm hataları düzeltecek, engellerin üstünden aşacak kadar güçlüdür.

Ekim Devrimi Tüm İlerici İnsanlığın Malıdır

Ekim Sosyalist Devrimi, dünyamızın belli bir bölgesinde sömürücü sınıfların iktidarına son vererek işçi sınıfı öncülüğünde, hızla gelişen barışçı bir toplumun ilk örneğini verdi. Ekim Devrimi aynı zamanda, diğer ezilen halkların kurtuluşu yolunda büyük bir örnek oldu ve onlara önemli bir destek sağladı. 2. Dünya Savaşında faşizmin ezilmesi ve bir dizi halkın da sosyalizmi başarması Sovyetler Birliği'nin bu ilk işçi devletinin varlığı ve güçlü desteğiyle mümkün oldu. Ekim Devrimi'nin yolaçtığı olumlu şartlarda Asya, Afrika ve Amerika'nın ezilen halkları, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı zincirleme kurtuluş savaşları başlattılar. Dünya sömürgeci sistemi çöktü ve kurtuluş savaşlarından başarıyla çıkan halklar gelişme yoluna girdiler. Ekim Devrimi, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının demokrasi ve sosyalizm mücadelesine yeni bir güç ve hız kattı.

Ekim Devriminden bu yana, yıllar geçtikçe dünyada sosyalizm, demokrasi ve barış güçleri büyüyor, emperyalizm ve gericilik güçleri geriliyor. Daha şimdiden dünya politikasında ağır basan, tayin edici olan sosyalizm güçleridir. Tüm halkların emperyalizmin, her türlü sömürü ve baskının boyunduruğunu kırmaları ve sosyalizm yoluna girmeleri kaçınılmazdır ve bu, uzun insanlık tarihi gözönüne alındığında, kısa sayılacak bir zaman içinde tamamlanacaktır.

İşte Ekim Devrimi'ni, yalnız Sovyet Halkları açısından değil, tüm ülkelerin işçileri, tüm ezilen halklar ve ilerici insanlar bakımından da bir dönüm noktası yapan, özetle budur. Onun içindir ki onlar da Sovyet Halkıyla birlikte bu devrimi kutluyor ve onun başarılarından mutluluk duyuyorlar.

YEREL SEÇİMLERDE GÜÇBİRLİĞİ OLUŞTURALIM

5 Haziran genel seçimleri faşist güçlerle anti faşist güçlerin bir çekişmesi biçiminde geçti. Sosyalistler ve sosyalistlerin etkileyebilecekleri geniş sayıda demokrat bir seçmen kitlesi, salt MC'ye bir kez daha iktidar olma olanağı vermemek için oylarını CHP'de topladılar. Diğer yandan seçim çalışmalarına etkin olarak katıldılar, niçin CHP' ye oy verilmesi gerektiğini, ama CHP'nin niteliğini, onun kitleleri kurtuluşa götürecek parti olmadığını, toplumun önündeki devrimci ve demokratik hedefleri de kitlelere anlattılar.

5 Haziran seçimlerindeki bu tutum, elbette tüm seçimlerde sosyalistlerin ve demokratların değişmez politikası değildir. Aksine sosyalistler kitlelerin karşısına kendi örgütleriyle çıkmak, bunun için de bugünkü olumsuz koşulları değiştirmek için gerekeni biran önce yapmak zorundadırlar. Önümüzdeki Aralık ayında yapılacak mahalli seçimler genel seçimlerden farklı bir niteliğe sahiptirler. Bu seçimlerde iktidarın değişmesi sözkonusu değildir.

Sosyalistler ve demokratlar, bugünkü bölünmelere ve dağınıklığa rağmen mahalli seçimlere kendi adaylarıyla katılabilir, genel seçimlere oranla daha büyük bir etkinlik kurabilir ve önemli başarılar sağlıyabilirler. Özellikle, bunun için iyi niyetli bir diyaloga yanaşıldığı, birbirini red ve inkâr politikası terkedildiği ve asgari bir güçbirliği sağlandığı taktirde mahalli seçimlerde önemli başarılar sağlamak, en azından sosyalistlerin sesini kitleler arasında daha güçlü biçimde duyurmak mümkün olacaktır. Bu diyalogun ve güçbirliğinin oluşturulması için önümüzde fazla zaman kalmamıştır. Bunun için herkesin, örgüt veya kişi olarak üstüne düşeni yapması, sekter tavırlardan kaçınması ve bir an önce olumlu bir güçbirliğinin sağlanması için çaba göstermesi gerekir.

Mahalli seçimler küçümsenmemelidir. Elbette bu seçimlerle ne iktidar değişir ne de emekçi halkın, baskı altındaki kitlelerin temel sorunları çözülür. Ama kitlelerde politik ilginin arttığı bir dönem ola-

rak, yığınlara politik ve ideolojik düzeyde yol göstermek, onları etkilemek bakımından önem taşır. Ayrıca bu seçimlerde emekçi kitlelerden yana sosyalist, demokrat ve yurtsever kişilerin yerel yönetim organlarına seçilmeleri de az önemli değildir. Yerel yönetim hizmetlerinin kitlelerin yaşamında büyük yeri vardır. Gerçi bu düzen devam ettikçe, burjuvazi iktidarda bulundukça yerel hizmetlerin de kitlelerden yana temel dönüşümlere uğraması mümkün değildir. Gerçekten emekçi halk yığınlarının çıkarlarını temsil eden bir iktidar başa gelmedikçe belediyelerin yol, elektrik, su, temizlik ve benzer sorunları temel çözümlere kavuşturulamaz. Belediye hizmetlerinin, il özel idarelerinin çalışmalarının halktan yana bir düzene kavuşması, halkın yaşamında birçok şeyi olumlu yönde değiştirmesi iktidar sorununa bağlı. İktidar gerici sınıfların elinde kaldıkça yerel yöneticiler ne kadar iyi niyetli ve halktan yana kişiler de olsalar yapabilecekleri sınırlıdır. Ancak temel çözümün iktidar sorununda düğümlenmesi, yerel seçimlerin ve yönetim organlarının küçümsenmesini gerektirmez. Demokrat ve sosyalist yerel yöneticiler, emekçi halkla kuracakları olumlu diyalog sayesinde, bu düzen içinde bile halka daha iyi hizmet götürebilirler. Yerel yönetim organlarını gerici partilerin bir arpalığı olmaktan kurtarabilirler. Belediye hizmetlerini büyük ölçüde bir avuç kent mutlu azınlığının, zengin takımının hizmeti olmaktan çıkarıp yoksul kesimlere de ulaştırabilirler.

Genel seçimlerde kitlelerin demokratik muhalefeti CHP'yi desteklemek biçiminde oluştu. Ama bu, mahalli seçimlerde de mutlaka CHP'nin desteklenmesi gerektiği anlamına gelmez. Sosyalistler, devrimci bır sorumlulukla, faşizm güçlerini seçimler düzeyinde yenilgiye uğratmak için bu tavrı benimserken CHP de, AP'nin kendi saflarında yaptığına benzer bir biçimde, «aman oylar bölünmesin» diyerek tüm sol ve demokratik muhalefeti kendi arkasında kanalize etmeye çalıştı. CHP bunu ötedenberi her seçimde yapmaktadır ve 5 Haziran seçimlerinin şartlarının varolmadığı, sosyalistlerin kendi örgütleriyle seçimlere katıldıkları her dönemde de yapacaktır. Birçok küçük burjuva çevreler de CHP'nin bu çağrısına her dönemde evet demeğe yatkındırlar. CHP'nin bu tutumunu boşa çıkartmak grekir. 5 Haziran seçimlerinde oyların CHP'de toplanması doğru bir tavır idi. Ama bu tavrı tüm genel seçimlere ve yerel seçimlere uygulamak, değişmez saymak yanlıştır. Belli bir döneme özgü bu politikayı genelleştirmek, sosyalistleri burjuvazinin kuyruğuna takar. Sosyalistler işçi sınıfının bağımsız politikasını savunmak, 5 Hazirandaki gibi olağanüstü ve değişik şartlar, zorunluluklar olmadıkça kitlelerin önüne kendi örgütleriyle, kendi adaylarıyla çıkmak zorundadırlar. Kitleler, kendisi de bir burjuva partisi olan ve kitleleri asla kurtuluşa götüremeyecek olan

CHP'nin kuyruğuna terkedilemezler. Onlara kendi öz politikalarını, devrimci hedefleri, kurtuluş yolunu göstermelidirler. Geniş emekçi halk yığınlarının, sosyalist ve yurtsever güçlerin örgütü elbette CHP değildir. Bugün onların büyük bir kesimi CHP'ye umut bağlamış olsalar bile, bu yanlış bir umuttur; onlara, kendi öz çıkarlarını savunan sosyalist hareketin, gerçekten devrimci ve demokratik güçlerin doğru politikasını anlatmak, onları bu saflara kazanmak gerekir.

Sosyalist, demokrat, yurtsever güçlerin Aralık yerel seçimlerinde görevleri, kendi aralarında güçbirliği oluşturarak ortak adaylar göstermek ve seçimlerde bunları desteklemektir. Asgari düzeyde böyle bir güçbirliği sağlanabildiği taktirde seçim dönemi mücadelesinin bu güçler açısından başarılı geçeceğine kuşku yoktur. Böylesine bir güçbirliği sağlanabildiği taktirde değişik örgütlerin ve grupların adaylar üzerinde anlaşmaları, hatta bazı durumlarda ortak listeler çıkarmaları bile mümkündür. Bu konuda güçbirliğinden kaçınmak, uzlaşmaz bir tavır takınmak, meydanı yalnızca burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin adaylarına bırakmak olur.

Önümüzdeki kısa dönem içinde böylesine bir güçbirliği gerçekleştirilebilir mi? Kanımızca, eğer sosyalist, demokratik ve yurtsever güçler bunun için diyaloga yanaşır, sekter davranmaz ve çalışmaları gereksiz formalitelere, kısır çekişmelere boğmazlarsa güçbirliğinin, böylesine somut bir çalışmada başarılması mümkündür. Ama Türkiye ölçüsünde böylesine bir güçbirliği sağlanamasa bile, ilerici güçlerin şu veya bu yerde kendi aralarında güçbirliği ve dayanışma kurmaları mümkündür. Özellikle şartların uygun düştüğü yerlerde bu güçbirliğinin olumlu sonuçlar vereceği kuşkusuzdur.

Şu veya bu somut durumda, şu veya bu belediye başkanlığı seçiminde, il genel meclisi seçiminde nasıl bir tavır takınılması gerektiği konusunda, peşinen bir şey söylemek mümkün değil. Ancak yukarda da belirttiğimiz gibi bu seçimlerde sosyalistler ve demokratlar, ilke olarak, kitlelerin karşısına kendi adaylarıyla çıkmak için elverişli her koşulu değerlendirmelidirler. CHP'nin solundaki örgütler, sosyalist ve demokratik güçler arasında, bu alanda bir güçbirliği sağlanabilir de Türkiye ölçüsünde bu güçler yerel seçimlere dayanışma halinde katılabilirlerse, bu en iyisi olacaktır. Böylesine genel bir güçbirliği sağlanamazsa, aynı güçler, yerel şartların uygun düştüğü yerlerde, mevzii olarak da bunu başarabilirler.

Kimi durumda, üzerinde birleşilebilecek aday bağımsız olarak seçime katılan sosyalist, demokrat, yurtsever bir aday olabilir. Yerel seçimlerde bağımsız adayların seçilme şansları, parlamento seçimlerine oranla daha yüksektir. Kaldı ki seçimlerde başarı, salt adayın seçimleri kazanmış olması şartına da bağlanamaz. Kitleler içinde dev-

rimci bir çalışmanın, propaganda ve ajitasyonun yapılabilmesi, kitlelerin uyarılması, devrimci ve demokrat, yurtsever saflara yeni insanların kazanılması başlıbaşına önem taşır.

Sosyalist, demokrat ve yurtsever güçlerin, dayanışma halinde kendi adaylarıyla seçime katılmaları, kitlelerin CHP'nin teslimiyetçi, pasifist ve doğal olarak burjuva politikasının kuyruğuna terkedilmemeleri bakımından önemlidir. 5 Haziran genel seçimlerinde, MC partilerine bir kez daha iktidar olanağı vermemek için, anti-faşist bir mücadele anlayışıyla, oyların bölünmeden CHP'de toplanması doğru bir tavır idi. Ama aynı şeyi yerel seçimler için söylemek yanlış olur. Yerel seçimlerde iktidarın değişmesi sözkonusu değildir. Bu seçimlerde kitlelerin karşısına kendi adaylarıyla çıkmak. yerel güçbirliği ve dayanışma kurmak, bağımsız devrimci, demokrat politikayı kararlılıkla savunmak sosyalistler, tutarlı demokratlar için bir görevdir.

Ancak sosyalistlerin ve onlarla güçbirliği içindeki demokratların, yurtseverlerin seçime katılamadıkları, şartların bunun için çok elverişsiz olduğu durumlarda CHP listesinden seçime katılan ilerici, demokrat, yurtsever adaylar desteklenebilir. Her durumda, faşist, gerici MC partilerine karşı yoğun bir propaganda yürütülmelidir. CHP listesinden gösterilen veya bağımsız olarak seçimlere katılan gerici, işbirlikçi unsurlar da teşhir edilmelidir.

ULUSAL SORUN VE TKP

Ş. DİCLELİ

Ürün Dergisi'nin 36. sayısında çıkan Hüseyin Ersavaş imzalı, «Ulusal Baskı ve Ayrıcalık» başlıklı yazıyı Dergimizin 26. sayısında, «Ürün'ün bir yazısı üzerine» başlıklı yazı ile eleştirmiştik. Ürün Dergisi 39. sayısında yine aynı konuya döndü; bu kez Hasan Utku imzasıyla ama öncekine pek benzeyen bir üslûpla yazılan yazıda, Bay Hüseyin Ersavaş'ın bazı görüşlerine sahip çıkılmaktan kaçınılıyor. Örneğin, H. Ersavaş'ın burjuvaziyi ulusal kurtuluş hareketlerinin öncüsü yapan genellemesine, özümleme sorununa, ulusal kültürle ilgili görüşlere değinilmiyor. Diğer yandan Bay Ersavaş'ın bazı görüşleri tekrarlanıyor. Bay Utku da marksizm-leninizm adına bize karşı yüksek perdeden suçlamalara girişiyor, bizi burjuva ayrılıkçılığıyla, hatta burjuvaların ve feodallerin gerisine düşmekle vs. suçluyor.

Bu tartışmayı Ürün dergisi açtı. Bu dergi üç yılı aşkın bir süre ulusal sorun konusunda sustuktan, böyle bir sorunun âdeta farkında değilmiş gibi davrandıktan sonra şamatayla, başkalarını suçluyarak böylesine bir tartışmayı başlattığına göre cevap vermek de bizim hakkımızdır elbet.

Dilin kemiği olmadığına göre, kişi kendi kendisini marksist-leninist diye niteleyebilir, başkalarını da canının istediği sıfatlarla suçlayabilir. Hele ülkemizde bunu yapmak kolayca başvurulan bir gelenek haline gelmiştir. Ama böylesine kof övünmelerle ve rastgele suçlamalarla ne kimse kendi kendisini marksist yapabilir, ne de başkalarını marksist olmaktan çıkarabilir. Marksizm-leninizm, ideoloji ve eylem bütünlüğü olarak bir bütündür; ancak onun temel ilkelerine gerçekten sahip çıkanlar, ona uygun davrananlar işçi sınıfı devrimcisi sayılmağa hak kazanırlar.

Ulusal sorun, elbette sosyalizmin tek sorunu değildir; ama önemli sorunlarından biridir. Ulusal soruna yaklaşım tarzı enternasyonalist tutumun bir ölçüsüdür. Bu nedenle de gerek Marx, gerek Lenin, sosyalistlerin ulusal soruna yaklaşım tarzını, onların gerçek devrimci ki-

şiliği bakımından bir ayıraç gibi görmüşlerdir. Enternasyonalizm, tüm ülkelerin işçilerini kardeş görmeyi öngörür. Kişi eğer başka uluslara da eşit haklar tanımıyorsa, kendi ulusu için istediği hak ve özgürlükleri başka uluslara çok görüyorsa ve o kendi ulusu tarafından —elbette ulusun egemen sınıfları, burjuvazi ve büyük toprak sahipleri iktidarı tarafından —ezilen bir ulusun üstündeki baskıların son bulması, kendi ulusunun imtiyazlarının ortadan kalkması için mücadele etmiyorsa, o henüz burjuva ideolojisinden kurtulamamış biridir; kendi burjuvazisinin politikasını savunmaktadır, bir sosyal şovendir ve asla bir marksist-leninist değildir. Bakınız bu konuda Lenin, Marx'a ilişkin olarak ne diyor:

> «Sosyalist tanıdıklarının zekâlarını ve inançlarının gücünü denemek için, onları, kendi deyimiyle «sınavdan geçirme», Marx'ın âdetiydi. Marx, Lopatin'le tanışınca, Engels'e yazdığı 5 Temmuz 1870 tarihli mektupta genç Rus sosyalisti için pek övücü sözler sarfetmekle birlikte, şunu da ekliyordu.
>
> «... Zayıf yanı **Polonya.** Bu konuda tıpkı bir İngilizin İrlanda'dan sözettiği gibi konuşuyor, örneğin eski ekolden bir İngiliz çartistinin.»
>
> Marx, ezen bir ulustan gelme bir sosyalistin ezilen ulus karşısındaki tutumunu soruşturuyor ve arkasından (İngiliz olsun, Rus olsun) egemen ulusların sosyalistlerinin **ortak** kusurunu açığa vuruyor: Bunlar ezilen uluslara karşı sosyalist görevlerini anlayamıyorlar, ve «egemen ulus» burjuvazisinin önyargılarına yankı oluyorlar.» (1)

Marx'ın döneminde varolan bu «egemen ulus sosyalistlerinin **ortak kusuru»** daha sonra da sık sık görüldü ve örneğin Lenin, bu kusurla az mücadele etmedi. Ama bu **ortak kusur,** bir kusur olduğu ideolojik ve pratik düzeyde ispat edildikten, Leninizmin Sovyetler Birliğindeki büyük başarısından, Sovyetler Birliği, ulusların eşitliği ve demokratik birliği temelleri üzerine kurulduktan sonra da tümüyle silinmedi. O, şu ya da bu şekilde başka ulusların işçi hareketlerinde görünmekten geri kalmadı; onun için de günümüzde, sosyal şovenizmle mücadele bir görev olarak devrimci işçi hareketinin karşısına çıkmaktadır. Nasıl ki diğer her çeşit sapma da, Leninizmin başarısına rağmen görünmekte devam ettilerse ve onlara karşı mücadele de bir görev olmakta devam ediyorsa.. Çünkü günümüzde de kapitalizm, işçi sınıfının saflarında bozguncu etkisini göstermekten geri kalmıyor ve türlü sapmalar çeşitli sosyal sınıf ve tabakaların nesnel durumundan kaynaklanarak sahneye çıkıyorlar.

---

(1) Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,** Sol Yayınları, s. 101

Türkiye'de sosyal şovenizmi yeşerten, canlı tutan bir nesnel ortam vardır; çünkü Türkiye'de, Türk ulusunun yanısıra, başka uluslar, boyunduruk altında olan halklar vardır. Burjuvazi yıllar yılı şoven bir burjuva ideolojisini tüm toplum katlarına, bu arada emekçi kitlelere şırınga etmiş ve başka halkların boyunduruk altında tutulmasını gerekli ve haklı göstermiştir. Bunun içindir ki örneğin burjuvazi Kıbrıs'a çıkartma yaptığı zaman emekçi kitleler de burjuvazinin politikasına alkış tutmakta ve DİSK, TÜRK-İŞ'le beraber bu savaşı destekleyen heyecan verici kampanyalar açmaktadır!

Türkiye'de yüzyılın başından beri süregelen ve kökleri daha 19. yüzyıl başlarına dayanan Kürt halkının özgürlük mücadelesi de var. Egemen sınıflar bu halkın mücadelesinden duydukları korkuyla sürekli olarak şovenizmi, ırkçılığı körüklemektedirler. Bütün bunlar emekçi kitleler arasında derin izler bırakmıştır.

İşte işçi sınıfının saflarında bu tür şartlanmaları yıkmak ve genel olarak toplumda ırkçılığın, şovenizmin etkisini kırmak Türkiyeli marksist-leninistlerin önemli bir görevidir; bu görev en başta da Türk marksist-leninistlerine düşer. Çünkü Türk burjuvazisi, bu gerici politikasını tüm Türk halkının çıkarına gibi göstermektedir. Bu politikanın gericiliğini, bu görüşlerin yanlışlığını açığa çıkarmak, işçi sınıfını enternasyonalist bir ruhla eğitmek görevi de bu nedenle en çok onlara düşer.

Bugün bizi üst perdeden, sorumsuzca burjuva ayrılıkçılığıyla suçlayanlara herhalde şunu sormak hakkımızdır: Onlar bu görevi yerine getirdiklerini, en azından bu uğurda ciddi çabalar harcadıklarını söyleyebilirler mi?

Sayfalarında bize bu suçlamaları yönelten Ürün dergisine bakıyoruz ve onun, üç yıl boyunca bu konuda neler yaptığını görmek istiyoruz: Bu dergide sosyal şovenizmi eleştiren, Kürt halkının üstündeki baskılara karşı çıkan, bu halkın ulusal-demokratik haklarını savunan bir yazıya rastlanmıyor. Ta ki 36. sayısında Ürün bu konuya dokunmak ve bizi ağır bir dille suçlamak gereğini duyuncaya kadar.. Ama Ürün, 36 ay sonra da olsa, bu konuya proleter bir bakış açısı getirebilmiş midir?

Geçen yazımızda Ürün'ün ulusal sorun konusundaki bir hayli tutarsızlığını okuyucunun gözleri önüne serdik. Eleştirimizi yine de sınırlı ve ölçülü tuttuk. Bugüne dek Ürün'ü ve ondan da öteye, onun da desteklediği politik çizgiyi eleştirmekten, birçok yanlışın üstüne gitmekten kendimizi alıkoyduk ise, bu bizim Türkiye sosyalist hareketinin toparlanmasına karşı duyduğumuz sorumluluktan ileri geldi. Sosyalist hareketi sağından solundan baltalayanlara, maocu karşı-devrimcilere, maceracı akımlara malzeme sağlamak istemedik. Ama tek

başına bizim sorumluluk duymamız, tek başına bizim iyiniyetimiz yetmez. Başkaları, hem de yıllarboyu silinip yok olduklarını kendi dilleriyle itiraf eden başkaları, ansızın sahneye çıkıp kendilerinden başka herkesi görmezlikten gelmeye kalkarlarsa, dar fraksiyon çıkarları için gözü kara bir şekilde bize de saldırıya geçerlerse kendimizi savunmak elbet bizim de hakkımızdır. Bunu yapmak, gerçekleri gözler önüne sermek aynı zamanda devrimci görevimizdir. Bugünü ve geçmişi biraz daha eşeleyelim, Ürün'ün iddiaları üstünde biraz daha, genişliğine ve derinliğine duralım. Bakalım enternasyonalizmi kimler çiğnemiş, kimler savunmuş; kimler burjuvazinin kuyruğunda gidiyor, kimler sosyal şoven ve kimler işçi sınıfına yaraşır bir yiğitlikle mücadele ediyor.. Ulusal sorun üstüne birhayli yazı da yazmış olsak, Ürün dergisi bizi, «ulusal sorunu boynuna muska yapmakla» suçlasa da, bu görevi yerine getirmemiz gerekecek. Bugüne dek yazdıklarımız, yine de bazı kişilerin ve çevrelerin ulusal sorunu çarpıtmalarını engelleyemediğine, sosyal şovenizmden kurtulmalarına yetmediğine göre, bu alanda daha epey işimiz var demektir.

Ürün dergisi, bizim, neden 36 ay boyunca sustuğuna, ulusal sorundan, doğal olarak da Türkiye'de sözkonusu olan başlıca Kürt ulusal sorunundan, tek kelime söz etmediğine dair eleştirimize şöyle karşılık vererek aklınca kendisini temize çıkarmağa çalışıyor:

> «Ürün dergisi Türkiye devrimci hareketi içinde safını ve tarafını açıkça seçmiş bir yayın organıdır. Ancak, Türkiye İşçi Sınıfı Partisi'nin resmi yayın organı değildir. İkincisi, Türkiye İşçi Sınıfı Partisi'nin ulusal sorun konusundaki tutumu, programında, yayın organlarında ve çeşitli parti belgelerinde konulmuştur. Hem de Ürün dergisi daha yayın hayatına başlamadan çok önce. Bazıları bunu daha yeni farkediyorlarsa, eksikliği herhalde kendilerinde aramalıdırlar.» (1)

Görüldüğü üzere, Ürün dergisi, «ben ulusal sorun konusunda birşey söylemedimse, Türkiye İşçi Sınıfının Partisi söyledi, ona bakın..» demek istiyor. Peki «safını ve tarafını açıkça seçmiş» Ürün'e bu konuda bir görev düşmüyor muydu? Yukarıdaki sözler Ürün'ü sorumluluktan, görevini yapmamış olmaktan kurtarmaya yeter mi?

Diğer yandan Ürün dergisi, «56 yıllık utkan gelenek»ten sözettiğine ve başkalarını «Türk ve Kürt komünistlerinin kanıyla yazılmış geleneklere sorumsuzca sataşmak»la suçladığına göre, biz de dönüp bu «utkan geleneğe», «programa» ve «yayın organları»na bir bakalım, «eksik»liğimizi kavramaya çalışalım..

Lenin şöyle der:

---

(1) Ürün Dergisi, sayı 39, s. 45

«Ezen ülkelerin işçilerinin enternasyonalist eğitimi, zorunlu olarak, her şeyden önce, ezilen ülkelerin özgürlüğü ve ayrılması ilkesinin savunulmasını içermelidir. Yoksa ortada enternasyonalizm diye birşey kalmaz. Bu propagandayı yapmayan ezen bir ulusun sosyal-demokratını, emperyalist ve alçak saymak hakkımız ve görevimizdir. Sosyalizmin gerçekleşmesinden önce **ayrılma olasılığının** binde bir olması durumunda bile, bu istem, mutlak bir istemdir.» (²)

Şimdi bir de TKP programının giriş kısmındaki şu ifadeye bakalım :

«TKP halkımızın ulusal demokratik savaşlarını, onun en iyi geleneklerini sonuna kadar savunmuş, bu savaş mirasını gözbebeği gibi korumuştur. Daha 1920'lerde «Türk işçilerine» ilk sesleníşinde, yayınladığı bu ilk çağrısında TKP şu istekleri ileri sürüyordu: 1 — Sendikaların, toplantıların, grevlerin, basının tam serbestliği, kişinin dokunulmazlığı, özgürlüğü, 2 — Genel ve eşit seçim hakkı. 3 — Jandarma yerine ahali tarafından seçilecek halk milisi, 4 — Yürürlükteki bütün vergilerin kaldırılması, yerine kazanca oranla artan vergi sisteminin konulması, 5 — Çocukların zorunlu, genel, parasız eğitimi, 6 — Toprağın ve tarım araçlarının topraksız ve az topraklı köylülere bedava dağıtılması, 7 — İç ulaşımda tam serbestlik, 8 — Padişahlığın yıkılması, halifeliğin kaldırılması, genel valilere, valilere, ilçe kaymakamlarına ve diğer yüksek memurlara yol verilmesi, bu görevlilerin halk tarafından seçilmesi, 9 — İşçi Bayramının resmen tanınması...» (TKP'nin yeni programından).

Görüldüğü üzere TKP'nin bu ilk istekleri arasında ulusal sorunla ilgili herhangi bir öneri yoktur. Zaten TKP bu çağrısını «Türk işçilerine» hitaben yayınlamıştır. Bu durumda akla şu soru geliyor? Acaba TKP kendisini yalnız Türk işçilerinin partisi mi sayıyordu?

O dönemde TKP'nin ulusal sorundan, diğer bir deyişle «milliyetler meselesinden» habersiz olması düşünülemez. Çünkü Anadolu'da Türk halkının yanısıra Kürt, Laz, Çerkez, Gürcü, Arap gibi halklar da vardır ve 1919-1920'de Batı Anadolu'da birhayli de Rum bulunmaktadır. Bunlardan örneğin Kürtler, daha 1908 meşrutiyet hareketinden sonra ulusal örgütler kurmuşlar ve ulusal haklar talep etmişlerdi. Bunlar üzerinde daha Osmanlılar döneminde ağır bir ulusal baskı da mevcuttu; nitekim 1915 yılında 700.000 Kürt, Ermeni katliamının hemen ertesinde, zorla yurtlarından koparılarak Batıya sürülmüşlerdi. TKP'nin bütün bunlardan habersiz olması düşünülemez. Yine Kurtuluş Savaşı, Anadolu Müslüman halklarının ortak direnişi sonucunda zafere ulaştı. Türkler, Kürtler, Lazlar, Çerkezler, Araplar Doğu'da olduğu gi-

---

(²) Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, Sol Yayınları, s. 190

bi Güneyde ve Batı'da da yanyana savaştılar. Antep'le ilgili türküde şöyle deniyordu: «Vurun Kürd uşağı, namus günüdür...» ([1]). İsmet Paşa Lozan konferansında, «Kürtler de en az Türkler kadar iyi savaşmışlardır,» diyordu. Kaldı ki TKP ile yakın ilişkileri olduğu bilinen **Yeşilordu** örgütünün başında Çerkezler vardı, Çerkez Etem çetelere komuta ediyordu. Anadolu halklarının bu dayanışması ve gerçek durum Atatürk'ün meclis nutuklarına bile yansımıştır. Mustafa Kemal, 1920'de Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşmada, «Meclisi alinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Kürt, yalnız Laz, yalnız Çerkez değildir; fakat hepsinden mürekkep anasır-ı İslâmiye'dir» diyordu. Bu şartlarda TKP'nin ilk çağrısını «Türk işçilerine» diye kaleme alması, bir «komünist partisi» açısından son derece düşündürücüdür.

TKP'nin daha yeni kurulmuş olduğu, belki de marksist-leninist teorinin, kurucular da dahil, henüz kadrolarca sindirilmediği, bu nedenle «milliyetler meselesi»nin farkında olmadığı (!) bir an düşünülebilir.. Belki de bu nedenle TKP, diğer halkların işçilerini unutmuş ve yalnızca «Türk işçilerine» seslenmiştir, belki de bu nedenle talepleri arasına ulusal sorunun demokratik çözümüyle ilgili bir öneri koymayı akıl edememiştir.. Ama TKP kurucularının bütün bunlardan habersiz olması düşünülemez; o dönemde Sovyetler Birliğinde olup bitenler tüm dünyada yankılanmaktadır. 17 Devrimi öncesinde ulusal sorunla ilgili yoğun tartışmalar izlenmiş olmasa bile, en azından Ekim devriminden sonra Bolşevik Partisi'nin ezilen halklarla ilgili aldığı devrimci kararlar, ulusal ve demokratik cumhuriyetlerin peşpeşe kurulması ve bunların demokratik bir birlik oluşturmaları bilinmemiş olamaz. TKP kurucularının bir kesimi bu olayları bizzat yaşamışlardı. Yoksa ilk TKP yöneticileri de, daha sonra «Kadrocu»ların ve benzerlerinin yaptığı gibi Anadolu'da yaşayan herkesi Türk mü sayıyorlardı?.

Sebep ne olursa olsun, TKP'nin bu ilk çağrısı ve ulusal soruna değinmeyen önerileri, 57 yıl açısından talihsiz bir geleneğin başlangıcıdır.

TKP'nin 1. programı elimizde yok. Ama Ürün dergisinin bu programın «temel ilkeleri» diye belirttiği hedefler arasında da yine ulusal sorunla ilgili bir talep yok (Bakınız Ürün, sayı 39, sayfa: 12).

Kurtuluş Savaşı'nın daha başlarında Mustafa Kemal ve çevresi ulusal hareketlerin farkındadır. Mustafa Kemal, yabancı saldırısına karşı güçleri birleştirmek için, hiç değilse o dönemde bu gerçeği reddetmemiş, tam tersine özellikle diğer halkların varlığını ve haklarını kabul ettiğini belirtmiş; örneğin Amasya'da Istanbul hükümeti temsilcileriyle Heyeti Temsiliye arasında yapılan Protokolde, Kürtlerin milli

---

([1]) Daha sonra bu türkü «Vurun Türk uşağı» diye değiştirilecektir...

haklarının tanınması konusundaki ortak görüşün Kürdistan'a duyurulmasına karar verilmiş ve duyurulmuştu.. Mustafa Kemal ve arkadaşlarının, burjuvazinin çıkarları açısından kavradıkları bir gerçeği Türkiye «Komünist Partisi»nin farketmemiş olması, ya da söz etmeye bile değer bulmaması ilginçtir. TKP'nin böyle bir sorunu olmamış ve bu nedenle de o, bu konuda herhangi bir enternasyonalist görevi varsaymamıştır..

Bilindiği gibi burjuvazi, daha Kurtuluş Savaşı yıllarında işçi sınıfının politik hareketine karşı amansız davrandı. Mustafa Suphi ve arkadaşları Karadeniz'de kahpece öldürüldüler. Yeşilordu içinde ve dışındaki gelişmeler de ezildiler. TKP 1922'de yasaklandı ve o günden sonra da bir daha legal çalışma olanağına kavuşamadı.

Acaba TKP'nin daha sonraki yıllarda ulusal sorunla ilgili tutumu ne oldu, bunda önemli bir değişme görüldü mü?

Bu uzun baskı döneminde TKP'nin, uzun yıllar kitleler arasında etkin bir çalışma yapamadığı biliniyor. Parti mensuplarının bir kesimi tutuklandılar, bir kesimi yurt dışına çıkmak zorunda kaldı. Bunlardan biri de bugünkü TKP sekreteri İ. Bilen'dir. İ. Bilen'in, «R. Davos» imzasıyla, yurt dışındayken, Komintern'in dergisinde yayınlanan bir makalesi (**Rundschau**, Basel, 1937, s. 1162) tartışma konumuz bakımından ilginçtir (1).

---

(1) R. Davos'un bu makalesi, **Aydınlık** Yayınları arasında, «Komünist Enternasyonal Belgelerinde Türkiye Dizisi» içinde, «**Kürt Milli Meselesi**» adlı kitapta yayınlandı. Bu kitapta, 1925 sonrasındaki Kürt ayaklanmaları ve Kürt sorunuyla ilgili olarak Komintern basınında çıkan yazılar biraraya getirilmiştir.

Bu yazıların tahlili ayrı bir yazının konusu olabilir. Şimdi şu kadarını söyleyelim ki, bunlar Komintern'in kararları değildir, Komintern basınında çıkan çeşitli yazılardır. Birçoğu da İran'lı, Irak'lı Türkiye'li kişiler tarafından yazılmıştır. Yazılardaki kimi önemli değerlendirmelerin birbirine ters düştüğü de görülüyor. Bazı yazılarda Ankara hükümetlerinin yaptıkları «devrim» diye nitelenirken, başka yazılarda da, örneğin «Ad. (Kudüs), **Kürdistan'daki Ayaklanma**» başlıklı yazıda, onlardan «Jön Türk Emperyalizmi», «İngiliz ve Türk emperyalistleri» diye söz edilmektedir! Bazıları Kürdistan'ı, salt göçebe aşiretlerden ibaret küçük bir halkın yaşadığı bir ülke diye niteliyorlar... Herneyse...

Maocuların tavrına gelince, onlar, bir yandan bu yazılardaki bazı temel değerlendirmelere karşı çıkıyorlar, örneğin R. Davos'un yazısındaki tutumu, «burjuvazinin milli zulüm siyasetiyle» eş tutuyorlar, diğer yandan da bu yazıları, —aynı zamanda R. Davos'un yazısını— yayınlayıp kendi tezleri için onlara sığınıyorlar.

Günümüzde de, uluslararası nitelikteki komünist basında, zaman zaman «Üçüncü Dünya» ülkelerinden bazı ilerici kişilerin makaleler

Bay «R. Davos» 1937'deki Dersim Kürt ayaklanmasından şöyle söz ediyor:

> «İki ayı aşkın bir zamandan beri Ankara hükümeti, Dersim bölgesindeki Kürt aşiretlerinin yeni bir gerici ayaklanmasını bastırmakla uğraşıyor. Feodal unsurlar, Kemalist parti tarafından gerçekleştirilen reformlara rağmen, bugüne kadar ülkenin bu sapa bölgesinde barınmayı başarmışlardır...
>
> «Halk Partisi (Kemalistler), iç pazarın genişletilmesini isteyen milli burjuvazinin baskısıyla, geçen yıl cumhuriyetçi devletin bütün ağırlığını ortaya koyarak bu çağ dışı duruma bir son vermeye karar verdi. Özel bir yasa çıkartarak, ölüm cezalarını onaylamak da dahil olmak üzere geniş olağanüstü yetkilerle donatılmış askerî bir yönetimi, bu kendi başına buyruk vilayette Büyük Millet Meclisi'nin yerine işbaşına geçirdi. Amacı, göçebeliğe son verme ve aşiret reisleriyle (şeyhler, beyler, ağalar ve seyitler) onların kiralık adamlarını Batı Anadolu'nun modernleşmiş vilayetlerine sürme hedefini güden bir reform planını zorla uygulamaktı.»

İşte sayın «Davos» Kemalistlerin 1937 yılında Dersim Kürt halkına karşı giriştiği kanlı kırımı böyle niteliyor ve savunuyor. Ona göre, bu bölge halkı «Kemalist Parti tarafından gerçekleştirilen reformlara» karşı gelmişlerdir. Hangi reforma acaba?. Ona göre Kemalistlerin amacı feodallerin imtiyazlarına ve göçebeliğe son vermedir. Bay Davos (İ. Bilen) bu bölge halkının tümü göçebedir diyor: «burada 75 bin ile 100 bin nüfuslu göçebe bir halk yaşar». Ancak sayın Davos'un diğer iddiaları gibi bu iddiası da gerçek dışıdır. Dersim'de, 1937'lerde, yarı göçebe **Şavak** aşireti hariç, bütün aşiretler yerleşiktir. Sünni inançta olan Şavaklılar ise zaten ayaklanmaya katılmamışlardır ve onlara karşı herhangi bir askeri hareket de yürütülmemiştir. Görüldüğü gibi, Bay Davos, hakkında Komintern dergisinde yazılar yazdığı bu bölge halkının sosyal yapısını bilmemektedir. Şöyle diyor Bay «Davos»:

> «Bugüne kadar Dersim, Türkiye'nin milli ekonomisinin dışında kalmaktaydı. Az gelişmiş olan ticaret, tamamen aşiret reislerinin ve onların adamlarının aracılığıyla yürütülüyordu...»

---

yayınladıklarına, örneğin bir Mısır'lı yazarın Nasır dönemini, âdeta sosyalist bir devrim gibi değerlendiren yazılarına rastlanıyor. Bizde de Irak ve Suriye Baas partilerini «sosyalist» ve yaptıklarına da «sosyalizm» adını verenlerin az olmayışı gibi... Bu tür değerlendirmeler, açıktır ki, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ortak görüşü olarak ele alınamaz. Komintern'in bile zaman zaman bazı temel konularda, örneğin anti-faşist mücadele stratejisinde tavrını değiştirdiği gözönüne alınırsa bu tür yazılara karşı dikkatli olunması gereği ortadadır.

Görüldüğü gibi, Bay Davos, bir Kürt bölgesinin «Türkiye'nin milli ekonomisinin» dışında kalmasından son derece rahatsızdır. Aynen burjuvazi gibi.. Bu nedenle de «İç pazarın genişletilmesini isteyen milli burjuvazinin» bu seferini büyük bir memnunlukla karşılamaktadır. Şöyle devam ediyor Bay Davos:

> «Dersim'de devlet otoritesi sadece kâğıt üzerinde kalıyordu. Feodal aşiret reisleri, her fırsatta, devleti hiçe sayarlardı. Devletin Dersim'de askerlik yükümlülüğünü gerçekleştirmesi ve yasal vergileri toplaması bugüne kadar mümkün olmamıştır (...) Bölge gençlerinin büyük bir kısmı, askere gidecek yerde, aşiret reislerinin muhafız birliklerine fedai olarak giriyor, yani aslında eşkiya çeteleri oluşturuyorlardı.»

İnsan bu sözler karşısında şaşırıp kalıyor; bunlar bir komünistin, hem de sıradan bir komünistin değil, bir parti yöneticisinin sözleri olabilir mi? Bay Davos, heyecanla kendısini «devlet»in savunuculuğuna vermiş. Hangi devlet hem de: Bizzat kendi partisine yaşam hakkı tanımayan, işçilerin grev haklarını bile tanımayan, sosyalistleri cezaevlerinden, işkencelerden geçiren, denizlerde boğduran devletin!.. O, Kürt halkına, bu devlete kuzu kuzu baş eğmediği, vergi vermek istemediği, askere gitmediği için öfkeleniyor, Kürt halkı için verilen idam fermanını coşkuyla karşılıyor, alkışlıyor!.. Bu devletin çatısı altında hiç bir hakka sahip olmayan, dilini okuyup yazamayan, okulunda okuyamayan, yer altı ve yer üstü servetleri talan edilen, dayaktan, işkenceden, baskı ve sömürüden başka bir şey görmeyen Kürt halkına ateş püskürüyor!.. Bay Davos, bir komünist gibi değil, 24 ayar bir şoven gibi konuşuyor! Dersim halkını kırımdan geçirmiş, değirmenlere doldurup yakmış, urgunlarla birbirine bağlayıp hayvan sürüleri gibi batıya sürmüş bir zabit gibi.

Bay Davos devam ediyor:

> «İsyanın arefesinde tapu kadastro idaresi, feodal aşiret reislerinin elinde bulunan halka ait malların incelenmesi ve saptanmasına ilişkin hükümet tedbirlerini uygulamaya başlamıştı. Bu durumda feodalizm, kendi yasa dışı egemenliğinin iktisadi temelerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu hissetti. İşte özellikle bu tedbir, isyana yolaçan neden olmuştur.»

Bu iddia da gerçeklerle ilişkisi olmayan bir iddiadır. Ankara hükümetinin bu dönemde ne genel olarak, ne de Dersim'e ilişkin böyle bir çalışması, ya da toprak reformu hazırlığı olmamıştır. Anlaşılıyor ki Bay «Davos», Ankara hükümetinin dış kamuoyuna yönelik aldatma politikasını, jenosid planlarını gizlemek için yaptığı propagandayı aynen benimsemiştir. Zaten öyle anlaşılıyor ki onun haber kaynağı da Kemalist burjuva basınıdır:

«Şu anda askeri harekât bütün hızıyla sürmektedir. Çok sayıda uçak filosu bu harekâta katılıyor. Mücadelenin nasıl sonuçlanacağı şimdiden bellidir.

Kürt bölgelerini çok gezmiş olan Türk gazetecisi Naşit Haleki («Naşit Hakkı» olsa gerek - Çeviren) «Haber» gazetesinde meseleyi şöyle koyuyor:

«Bugün onbinlerce vatandaşımız, sayıları birkaç yüzü geçmeyen reislerin, seyyitlerin ve bunların akrabalarının kuşaktan kuşağa, elden ele geçen oyuncağı olma bahtsızlığına uğramış durumdadır. Bu vatandaşlara uygarca yaşamanın, onların şimdiki yaşayışlarından tamamen farklı birşey olduğunu anlatabilmek için, her şeyden önce onları, bir avuç eşkiyanın kölesi olma durumundan ve egemenliğinden kurtarmak ve bu vatandaşlara özgür olma hakkını ve hayatlarını kazanma hakkını vermek gerekir.»

Bu aslında doğrudur...»

İşte böyle.. Bay «Davos», burjuva gazetecinin yazdıkları için «bu aslında doğrudur» diyerek imzasını atmaktan geri kalmıyor. Ama hakkını vermek lazım, burjuva gazetecisi çok daha yumuşak bir tonla yazıyor, oysa bay Davos, «milli burjuvazi»nin bu kanlı seferini çok daha heyecanla karşılıyor..

Evet, «Kemalist hükümetin enerjik reformları» çok geçmeden Dersim'de sonuçlarını verdi. Ayaklanma bastırıldıktan sonra en az kırk bin silahsız - savunmasız insan - çoğu çocuk, kadın, ihtiyar - kılıçtan geçirildi, bir o kadarı iplerle birbirlerine bağlanarak Batı illerine sürgüne gönderildiler; böylece «uygar olma» bahtiyarlığına eriştiler.. Derebeylik de kökünden kazındı tabi..

Bay İ. Bilen bugün de bu yazısına sahip çıkar mı bilmeyiz ama (Atılım'a, yani kendi yönetimindeki TKP Merkez Komitesinin yayın organına bakılırsa, övünerek sahip çıkıyor), Türkiye'de yaşıyan, kafası şovenizmle yıkanmamış, sol ve demokrat nitelikteki herkes, günümüzde Dersim ayaklanmasının da, öteki Kürt ayaklanmalarının da gerçek nedenlerini biliyor. Gerçek şu ki, Kürt halkına zulüm ve sömürüden başka bir şey getirmemiş olan ırkçı burjuvazi, Kürdistan'ın bu parçasını, biraz geç de olsa, 1937 yılında zaptetmek için bu savaşı yürüttü. Onun amacı ne toprak reformuydu, ne de halka uygarlık götürmek. Nitekim ne o zaman, ne de daha sonra toprak reformunun semtinden bile geçmedi. O, gerici feodal yapıya dokunmadı, tersine feodallerle işbirliği yaptı, onları ayakta tuttu. Bugün de Kürt halkı, ırkçı, sömürgeci yönetimle birlikte feodal gericiliğin de sömürü ve baskısı altında eziliyorsa, başka bir şey söylemeye gerek yoktur; yapılanlar ortadadır.

Bay İ. Bilen'i, 1937 yılında, hem de Kemalistler tarafından yurdunu terketmeye zorlanmış bir «komünist» olarak, bu yazıyı kaleme al-

ma talihsizliğine uğratan şey, hiç kuşkusuz, Bay Bilen'in bir komünist değil, tipik bir burjuva milliyetçi kafaya sahib olmasından başka bir şey değildir. O, aynen bir kemalist gibi düşünmekte, burjuva devletinin baskısını savunmakta, burjuva politikasına alkış tutmaktadır. Günümüzde bırakalım bir «komünist»in böyle sözler etmeye cesaret etmesi, değme küçük burjuva aydını, demokratı, burjuva gazetelerin köşe yazarları bile bukadar boş bulunmazlar. Ama Bay bilen ve çevresi, Komintern'in yayın organında çıkan bu yazıdan dolayı bugün de büyük gurur duyduklarını gizlemiyorlar! Kabul etmek gerekir ki bizzat Komintern hesabına üzücü bir şey! Ama başka ülkelerin devrimcileri Türkiye'nin Doğu'sunda, Dersim'de ne olup bittiğini elbet sağlıklı biçimde bilemezlerdi. Onlar Bay Bilen'e güven duydular. Oysa Bay Bilen de bilgilerini burjuva gazetelerden alıyordu ve yüzyıllardan beri yerleşik olan Dersim halkını göçebe aşiretlerden ibaret sanıyordu!

Bay Bilen'in Kemalistlerin politikasını göklere çıkaran, onlara devrimci roller yükleyen ve «milli ekonomiyi», «milli burjuvazinin pazarı genişletme» çabasını övgüyle karşılıyan bu yazılar için, yani derin «yurtseverliği» için kemalistlerden teşekkür mektupları alıp almadığını.bilmiyoruz. Hatta bütün bunlar, onun yurda çağrılıp, partisinin legale çıkarılması ve kendisinin sekreterliğine daha erken bir tarihte getirilmesi için yeterliydi.. Böylesine bir tutum ve anlayışla, o ünlü «ulusal demokratik cephe» de daha erken bir tarihte pekâla kurulabilirdi. «Ulusal burjuvazi»nin partisi CHP bugün de hâlâ mızıkçılık ediyorsa, bunun gerekçesini anlamak doğrusu güçtür..

Varsayalım ki Bay Bilen boş bulundu. Yurt dışında, Türkiye'deki burjuva gazetelerinin yazdıklarına, bütün o reform iddialarına, feodal gericilikle mücadele palavralarına inandı ve onun politikasını destekledi. Peki bu durumda bile, burjuvazinin orduları Kürt halkı üzerine sefere çıkmışken, en azından Kürt halkının gaspedilmiş ulusal demokratik haklarından söz etmek, bunları bir proleter gibi savunmak, kitleler üstündeki zulme karşı çıkmak gerekmez miydi? Yo, Bay Bilen için böyle bir ulusal sorun yok; onun için böyle bir enternasyonal görev de yok.

Kaldı ki burjuvazinin başka halklara uygarlık götürdüğü, onların iyiliği için savaştığı nerde görülmüştür. Bir «komünist» böylesine zorla «uygarlık götürme» çabalarını nasıl destekler. Bırakın burjuvaziyi, onun sahte uygarlığını, bu palavralar altında işlediği cinayetleri ve talanları, ama komünistler, işçi sınıfının bile bir halka **zorla** uygarlık götürmesine karşıdırlar. Lenin, işçi sınıfının devriminden sonra bile, egemen ulusun işçi sınıfının, ezilen ulusun eğilimlerine zorla müdahale edemeyeceğini, onun kendi kaderini tayin hakkına saygı duyaca-

ğını açıkça belirtmiş ve bu ilke pratikte de uygulanmıştı. Lenin şöyle diyor:

> «Birşey kesindir: o da **muzaffer proletaryanın, kendi zaferini baltalamadan, hiçbir yabancı ulusa hangi cinsten olursa olsun mutluluğu zorla kabul ettiremeyeceğidir.**» (1)

Ama Lenin'in işçi sınıfına bile yasakladığı bu tür bir iyiliği (!), Bay bilen burjuvazi için uygun buluyor..

Halkımız bu «uygarlık götürme» işinin nemenem bir şey olduğunu çok iyi biliyor, onu yaşadı, ve onun acıları ağıtlardan hâlâ silinmedi.

Bay Bilen, bu yazıyı ve kimbilir, bunun gibi bilemediğimiz nice yazıyı 1937'lerde yazmıştı. Denebilir ki Bay Bilen de aradan geçen uzun yıllar boyunca işçi sınıfının dünya görüşünün neyin nesi olduğunu öğrenmiştir, gerçekten bir «komünist» olmuştur ve hatta ulusal sorunu da kavramıştır. Böyle birşey pekâla bazı okuyucuların aklına gelebilir.. Ama bunun hiç de böyle olmadığını Atılım dergisinin bu imzaya sahip çıkmasından anlıyoruz. Bakın, İngiltere'de çıkan ve Bay Bilen'e sayfalarında geniş yer veren **İşçinin Sesi** gazetesi, bu yazıyı, R. Davos imzasının kime ait olduğunu bilmeden yayınlıyan maocuların faka bastıklarını söyledikten sonra şöyle devam ediyor: «Görülüyor ki TKP'nin onun Genel Sekreterinin hattı, Komintern sırasında ne ise, bugün de aynıdır. Bu hat marksizm-leninizm ve proletarya enternasyonalizmi hattıdır.» (2)

Sayfalarında zaman zaman Türk ve Kürt işçilerinin ortaklaşa eylemlerine, dayanışmasına yer veren İşçinin Sesi gazetesi hakkında bizim olumlu intibalarımız var. Ama Bay Bilen'in sözkonusu yazısına İşçinin Sesi sahip çıkabilir mi? Ve bu hat —ki elbette onun suçu komintern'in olamaz, olsa olsa Bay Bilen ve benzerleri zaman zaman uluslararası yayın organlarının sayfalarını haksız yere işgal etmişlerdir denebilir— eğer değişmemişse, bu, Bay Bilen için de, partisi için de büyük bir talihsizlik sayılmaz mı?. Önemli olan Komintern'in yayın organlarında yazmış olmak değil, yazılanın ne olduğudur. Ve eğer bay Bilen'in bu yazdıkları enternasyonalizm sayılırsa, ortada enternasyonalizm diye bir şey kalmaz.

Bay Bilen, tıpkı kendi burjuvazisi gibi bir Kürt ulusunun varlığını, onun boyunduruk altında tutulduğunu, Kürdistan'ın süngü gücüyle elde tutulduğunu bilmezlikten geliyor. Kürt halkının direnişlerini salt birtakım ağaların, beylerin, şeyhlerin, seyitlerin, kendi çıkarları için «e-

---

(1) Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,** Sol Yayınları, s. 197
(2) **İşçinin Sesi** Gazetesi, 24 Aralık 1976, s. 6

nerjik» ve «reformcu» hükümete, «cumhuriyetçilere» karşı koymaları olarak gösteriyor. Doğrudur, Kürt ağa, şeyh ve seyitlerinin, aşiret reislerinin birkısmı, en başta kendi çıkarları için, ayrıcalıkları için bu direnişlere katılmışlardır; ama ya halk kitleleri? Bay Bilen, Kürt halkının da ulusal ve demokratik haklar için mücadele edebileceğini, sömürü ve zulme karşı çıkabileceğini, besbelli hiç tasavvur edemiyor.. Bir ulusal sorun görmüyor bile. Bu konuda marksizm-leninizmin işçi sınıfına, devrimcilere yüklediği görevleri aklına bile getirmiyor.

Lenin, ezilen ülkelerin özgürlüğünü ve ayrılma hakkını savunmayan, bunun propagandasını yapmayan ve işçi kitlelerini bununla eğitmeyen ezen ülkelerin «sosyal-demokrat»larını, yani o dönemdeki adıyla «işçi sınıfı devrimcilerini» **emperyalist** ve **alçak** sayıyordu. Ama Lenin ezilen bir ulusa karşı soykırıma girişenleri alkışlayan «sosyal - demokrat»lardan sözetmemişti; herhalde böylelerinin de ortaya çıkabileceğine ihtimal vermemişti! Düşünse acaba onlar için ne derdi?.

İşte o ünlü 56 yıllık «utkan gelenek»ler böyle başlıyor ve devam ediyor.. «Türk ve Kürt komünistlerinin kanıyla yazılmış» bu tür geleneklere «saldırdığımız» için Ürün dergisi bizi hoş görsün. Biz aslında kimseye saldırmadık ve bazı çevrelerin enternasyonalizmden bir türlü nasiplerini almamalarına, sosyal şovenizm yolundan bir türlü el edememelerine rağmen, dostça uyarılarla yetindik, iyi niyetle davrandık. Ama bu işi eşeleyen Ürün dergisi olduğuna ve o, enternasyonalizm konusundaki perişan haline bakmadan bizi «burjuva ayrılıkçılığıyla», «ince milliyetçilik»le, hatta «burjuvazinin gerisine» düşmekle suçladığına göre, bunun sonuçlarına da katlansın.

«56 Yıllık Utkan Gelenek» mi, Yoksa «Uyuşukluk, beceriksizlik» ve «Erimek» mi?

Ürün'ün suçlamalarına verdiğimiz cevapta şöyle demiştik:

> «56 yılı bilmeyiz ama, Türkiye'de yıllardır çetin bir mücadele yürüten, acılara, baskılara katlanan nice devrimci, bazılarının varlığından şu son 2-3 yıl içinde haberdar olmaya başladı. Kimsenin çabasını küçümsemiyoruz, hele Türkiye sosyalist hareketinin güçlenip toparlanması uğrunda kısır çekişmelerden, yıpratıcı davranışlardan özellikle kaçınıyoruz. Dergimizde yalnız ulusal mesele konusunda değil, Türkiye sosyalist hareketinin çeşitli konularında yapılan yayın ve verilen mücadele bunu gösteriyor. Ama kimsenin kendisini dev aynasında görmeye, sosyalist ve demokratik güçlerin ortak çabalarının parsasını kurnazca kendine maletmeye, diğer sosyalist ve demokratik güçleri yok saymaya, küçümsemeye hakkı yoktur. Dar grupçu tutum budur ve bu tutum, birliğin önündeki ciddi engellerden biridir.» (1)

(1) **Özgürlük Yolu**, sayı 26, s. 34

Ürün dergisi, bundan öfkeye kapılıyor ve burjuvazinin uzun zaman Türkiye'de işçi sınıfının yokluğunu, komünist partisinin yokluğunu propaganda ettiğini söylüyor ve şöyle devam ediyor:

> «Böylesi bir Türkiye'de, «bazılarının varlığını 2-3 yıldır duymağa başladığını» söyleyenlere sözümüz yok. Yalnız hatırlatalım ki, telaşla kaleme sarılıp, panik havası içinde işçi sınıfımızın, Kürt ve Türk komünistlerinin kanıyla yazılmış geleneklerine sorumsuzca sataşmanın insanı düşüreceği yer burjuvazinin bile gerisindedir.» (²)

Hayır bayım, boşuna öfkeleniyorsunuz ve demagoji yapıyorsunuz! Kimsenin «Kürt ve Türk komünistlerinin kanıyla yazılmış geleneklere» saldırdığı yok. Biz o yazıda Ürün'ün yazısının baştanbaşa tutarsızlıklarla, yanlışlarla dolu yapısını gözler önüne serdik, onun sosyal şoven tavrını açığa kavuşturduk. Sosyal şovenlikle devrimci geleneklerin ne ilgisi var? İşte bu yazıda da başka sosyal şovenlerin marifetlerini sergiliyoruz; buna «Türk ve Kürt komünistlerinin kanıyla yazılmış geleneklere saldırmak» demeye hakkınız var mı? Neden sosyal şovenizmden yakanızı sıyırmaya bakmıyorsunuz da, bir devrimci gibi, bir işçi sınıfı devrimcisi gibi davranmaya çaba göstermiyorsunuz da demagojiyle çığırtkanlık yapmaya kalkışıyorsunuz?

Bazılarının varlığından şu son 2-3 yıl içinde haberdar olmaya başladığımız elbette doğrudur. En azından şu son 15-20 yıl için doğrudur bu. Kof övünmelerle bu gerçeği değiştirmek mümkün mü? Ortada parti olsa, burjuvazi de onu inkâr etmek için bir sebep görmez. En azından 1961 sonrasını düşünelim, neredeydi sözünü ettiğiniz «Parti».

Burjuvazinin, tüm iktidarı boyunca işçi sınıfına yaptığı baskıları, onun politik örgütlenmesini engellemek, ezmek için gösterdiği çabaları elbette herkes biliyor. Biz bu baskılardan dergimizde sık sık sözettik. Bu baskıların kırılması, her türlü yasal engelin ve bu arada 141 - 142. maddelerin ortadan kaldırılması için biz de elimizden geldiğince çaba gösteriyoruz. 1922'lerden beri legal çalışması engellenen Türkiye Komünist Partisi'nin legal çalışma olanaklarına kavuşmasını; düşünce, söz, basın ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engellerin silinmesini istiyoruz.

Şunu da unutmamak gerek: Burjuvazinin engellemeleri, baskıları, işçi sınıfının politik örgütlenmesini güçleştirir, ama tümden ortadan kaldıramaz. En ağır baskı şartlarında da örgütlenmesini bilen ve emekçi yığınların, ezilen kitlelerin mücadelesine güçlü şekilde öncülük eden pek çok parti görülmüştür. Bazı partiler eğer bunu yapamadılarsa, «eksikliği herhalde kendilerinde aramalıdırlar».

(²) Ürün, sayı 39, s. 56

Ürün dergisi gerçekleri hasıraltı etmeye çalışıyor, ama boşuna. Ürün dergisini en başta, «Türkiye İşçi Sınıfının Partisi» denen örgüt yalanlıyor. İşte daha geçen yıl, Konya'da yapıldığı söylenen «TKP Konferansı»nda, Genel Sekreter İ. Bilen'in okuduğu raporda şöyle deniyor :

> «Biz komünistler Lenici gerçekçiyiz. Komünist morali her zaman temiz tutarız. Olgular direngendir. **Mızrak çuvala sığmaz. Partimiz uzunca bir süreç uyuşuk, beceriksiz kalmıştır. Yığınlardan, politik yaşamdan, savaştan kopuk kalmıştır.** Bir bakıma **erimiştir.** Bu olguyu yalnız nesnel (objektif) koşullara, burjuvazinin uygulayageldiği yasaklara, sert baskılara, sıkıyönetimlere yükleyemeyiz. Burjuvazinin 55 yıl boyunca sürdürdüğü sert terör partinin gelişmesini engellemiştir. Ama bu, nedenlerden hepsi değildir. Bunun, böylesi bir durumun nedenlerinden biri de partinin genel yönetiminin yeteneksizliğidir. Kimi yöneticilerin Leninci çizgiden çoğu kez kaymalarıdır.
>
> ... Böylesi bir gelişme, **son 3 yıl içindeki** bu sağlıklı dönüşüm, elbette kendiliğinden olmadı. Partiyi **bu kör çıkmazdan** çıkarmak için Merkez Komitesi Politik Bürosu 24 Mayıs 1973'te çözümleyici kararlar aldı...»
>
> «Parti karanlıkta, haritasız, pusulasız, yolunu aydınlatan ışıksız, programsız yürüyemezdi...»

Görülüyor ki, bizzat TKP'nin genel sekreteri, son üç yıla gelinceye kadar Partisinin durumunu uyuşuklukla, beceriksizlikle niteliyor ve onun «eridiği»ni söylüyor. Gerçekten de, özellikle 1960'lardan itibaren, Türkiye'de kitlelerin devrimci ve demokratik muhalefeti yükseldiği, sosyalist dünya görüşü kitleleri sardığı bir dönemde bile TKP'nin sesi, bazı radyo yayınlarından ibaretti. TKP, son 2-3 yıl içinde «belini doğrulttuğunu» kendisi söylüyor. O zaman bukadar hırçınlığa, sözlerimizden bu kadar öfkelenmeye gerek var mı? Bir parça mütevazi olmak, TKP'nin ortalıkta görünmediği dönemlerde Türkiye'de devrimci mücadele yürütenlere, burjuvaziyle cebelleşenlere karşı da biraz saygı duymak gerekmez mi?

TKP, kendi tabiriyle uyuşuk ve beceriksiz olduğu, eridiği dönemlerde de Türkiye'de Türk ve Kürt devrimcileri boş oturmadılar, kitlelere bilinç götürdüler, onları örgütlediler, kitle mücadelelerinin başını çektiler. Kuşkusuz, bugün sol harekette ciddi bir dağınıklık var; sosyalist hareketin doğru ve sağlam ilkeler üstünde birliğini sağlamak için çaba göstermek lazım. Ama bu konuda, «işte ben varım, siz de buraya gelin» tavrıyla sorun çözülür mü? Sosyalist hareketin birliğini sağlamak için, her şeyden önce temel marksist-leninist ilkeler üzerinde birlik olmak gerekmez mi?

TKP Leninist İlkelere Gerçekten Dönebildi mi?

TKP Genel Sekreteri I. Bilen, Ürün'e rağmen, mızrağın çuvala sığacak cinsten olmadığını itiraf ediyor. «Parti yönetiminin yeteneksizliğini, kimi yöneticilerin Leninci çizgiden çoğu kez kaydıklarını» açıklıkla söylüyor. Bilmiyoruz, sayın Bilen bu yöneticiler arasında kendisini de varsayıyor mu?. Bu yöneticiler gerçekten de, kendilerine yapılan ağır baskılara rağmen Kemalistlerin kuyruğundan kendilerini kurtaramadılar. R. Davos imzasıyla yazılan yazı bunun inkâr kabul etmez bir örneği.

Acaba şimdi, Bay bilen de dahil, TKP yönetimi Leninci çizgiye dönebildi mi, böyle bir aşama yaptı mı? Örneğin onlar artık, ulusal sorun konusunda, burjuvazinin dünya görüşünü terkedip Leninci ilkelere sıkıca sahip çıktılar mı? Çünkü ulusal soruna Leninist bakış açısı bu bakımdan bir mihenk taşıdır. Başlıca iki ulusun, Türkler ve Kürtlerin ve sayıca küçük birkaç halkın yaşadığı Türkiye'de büyük önem taşır bu. Özellikle de her iki halkın devrimcilerinin aynı saflarda, birlik içinde mücadelesi bakımından. Herhalde hiç kimse, Kürt sosyalistlerini sosyal şovenlerin politikasını benimsemeye, onların ardına takılmaya mecbur sayamaz.

Bunu anlamak için başvuracağımız temel kaynak, kuşkusuz TKP' nin yeni programı olacaktır.

TKP'nin yeni programının giriş bölümünde «Genel Durum» başlığı altında, ülkedeki durum sözde genel hatlarıyla konuyor. Burada, «militarist klikle bütünleşen büyük burjuvazi»nin geniş halk kitleleri üstündeki baskılarından sözediliyor, «ulusal, liberal burjuvazi»nin büyük burjuvaziyle çelişkileri dahil, çeşitli çelişkilerden sözediliyor; ama, ulusal sorunla, Kürt halkıyla ve Kürdistan'la ilgili herhangi bir söz geçmiyor.

Daha sonra «ekonomik ve Sosyal Durum» başlığı altında tahlillere devam ediliyor. Burada da işçi sınıfının durumundan, köylü sorunundan, «ezilen» «küçük tüccarlar, ulusal burjuvazi ve serbest meslek dalının alt sıraları»ndan sözediliyor; ama yine ulusal sorundan hiç söz yok. TKP'nin programında genel durumu tahlil ederken ulusal sorunu, özellikle Kürdistan'ın durumunu, Kürt halkı üzerindeki ağır ulusal baskı ve sömürüyü görmezlikten gelmesi ilginçtir.

Daha sonra, «TKP'nin Savaş Ödevi» başlığı altında şöyle deniyor:

> «TKP'nin yakın amacı olan bu ileri demokratik devrim düzeyine ana devrimci güç olan işçi sınıfının öncülüğünde köy emekçilerini, geniş il orta tabakalarının, devrimci aydın ve gençliğin savaş ve eylem birliğiyle ulaşılacaktır. Bütün bu güçlerin ulusal demokratik cephe birliği, bu amaca ulaşmada tarihsel bir rol oynayacaktır.»

Ulusal sorunun TKP için nasıl hâlâ bir sorun olmamakta devam ettiğini bundan daha açık biçimde gösterecek bir belge olamaz. TKP için ne ulusal boyunduruk altında bir ulus vardır, ne de onun ulusal baskıya, zulme karşı mücadelesi. O «ulusal burjuvazi»nin durumundan sık sık söz ediyor, onun «büyük burjuvaziyle çelişkisini» dalm başı dile getiriyor; küçük tüccarların, serbest meslek gruplarının alt sıralarının mücadelesine de önem veriyor; ama Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesinden tek kelime sözetmiyor. «İleri demokratik düzeni» gerçekleştirmeyi düşündüğü «ulusal demokratik cephe» güçlerini sıralarken de «ulusal burjuvazi» önemli bir yer tutuyor; ama Kürt halkının ulusal demokratik güçleri yine ortada yok..

TKP'nın programında, «Ulusal ve Sosyal Kurtuluş Savaşı» başlığı altında aynı muhakeme sistemi bir kez daha göze çarpıyor. Burada işçi sınıfı, köylülük, gençlik hareketleri anlatılıyor; ama Kürt halkının ulusal baskı ve zulme karşı yürüttüğü mücadeleye yine tek kelime ile dokunulmuyor.

Bütün bunları nasıl açıklamalı? Bu bir 'ınutkanlık sonucu mu yoksa?.

Ortaya çıkan gerçek şu: TKP hâlâ ulusal sorunun önemini kavramamıştır, ona proleter bakış açısıyla yaklaşamamaktadır. TKP, bu konuda marksizm-leninizmin proleter partilerinin önüne koyduğu görevleri bilmemekte, ya da bile bile üstlenmekten kaçınmaktadır.

Oysa günümüzde, Kürt halkının, Kürdistanı parçalamış, zorla ilhak etmiş Ortadoğu ülkelerinde ve bu arada, 10 milyonluk Kürt halkının Türkiye'de ulusal baskıya, zulme karşı, özgürlük ve eşit haklar için yürüttüğü mücadeleyi görmemek mümkün müdür? Eğer TKP bunu görmüyor, ya da görmemekte ısrar ediyorsa, bu mücadeleyi görenler var. Bunu hem sosyal şovenizme batmamış devrimciler, hem emperyalistler ve gericiler görüyor. Türk burjuvazisi Kürt halkının gelişen devrimci ve demokratik mücadelesinin çok iyi farkında. Onun için de o, her ağzını açtığı zaman, işçi sınıfı hareketinin yanısıra, Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesine karşı da öfkesini kusuyor. Sıkıyönetimler, terör tedbirleri, sosyalist hareketin yanısıra, Kürt halkının ulusal demokratik hareketini de bastırmaya, sindirmeye yöneliyor. Burjuvazinin gördüğü şeyi, kendisine «Türkiye Komünist Partisi» adını veren bir partinin görmemesi, bir türlü görmek istememesi ne kadar garip..

Kürt halkı da besbelli sınıflardan oluşmakta. İçinde feodal, burjuva nitelikte tutucu, gerici sınıflar olduğu gibi, işçiler, köy ve kent emekçileri gibi devrimci sınıf ve tabakalar da var. Ve Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesi, ulusal baskı ve sömürünün altında ezilen, ona tepki duyan geniş kitleleri kapsıyor. Bu mücadele, doğal ola-

rak Türkiye'nin egemen sınıflarına karşıdır. Bu egemen sınıfların arkasındaki emperyalist güçlere, onların ortağı Kürt feodallerine ve diğer her türlü gericilere karşıdır. Bu hareket işçi sınıfının doğal, güçlü bir müttefikidir. Ama TKP böylesine güçlü bir müttefikin farkında değil, ya da bile bile öyle görünüyor. TKP, çağımızda, «bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz» biçiminde formüle edilen marksist-leninist ilkeye aldırmıyor bile. O, bütün çabasını, «ulusal burjuvazi» diye nitelediği ve hayalci misyonlar yüklediği CHP ile bir «ulusal demokratik cephe» kurma işine adamış kendisini. Ve o, bu hâyâlle daha uzun süre oyalanacağa da benzer.

Lenin, Avrupa'daki bağımlı ulusların ulusal baskıya karşı mücadelelerini küçümseyenlere, bu mücadelelerin emperyalizm şartlarında bir sonuca ulaşamayacağından sözedenlere şöyle cevap veriyordu:

«Avrupa'da ezilen ulusların savaşımı, ayaklanmaya ve sokak savaşlarına kadar varabilecek olan, ordunun ve sıkıyönetimin demir disiplinini kırabilecek olan bu savaş, uzak bir sömürgedeki daha gelişmiş bir ayaklanmadan çok daha fazla «Avrupa'da devrimci bunalımı keskinleştirecektir». İrlanda'da bir ayaklanma ile İngiliz emperyalist burjuvazisinin iktidarına indirilecek bir darbe, Asya'da ya da Afrika'da eşit güçteki bir darbeden siyasal bakımdan yüz kez daha önemlidir.» ([1])

«Tarihin diyalektiği öyledir ki, emperyalizme karşı savaşımda **bağımsız** bir etken olarak güçsüz olan küçük uluslar, asıl anti-emperyalist kuvvetin, sosyalist proletaryanın sahneye çıkmasına yardım eden mayalardan biri, basillerden biri rolünü oynar.» ([2])

«Eğer, proletaryanın sosyalizm uğruna büyük kurtuluş savaşında, bunalımı derinleştirmek için emperyalizmin şu ya da bu yıkımına karşı **her** halk hareketinden yararlanmayı bilmezsek, pek zavallı devrimciler oluruz. Bir yandan her türlü ulusal baskıya «karşı» olduğumuzu bütün makamlarda ilan edip tekrarlarken, öte yandan ezilen bir ulusun bazı sınıflarının en etkin ve en uyanık kesiminin, ezenlere karşı kahramanca ayaklanışını «darbe» diye nitelendirmeye kalkışırsak düştüğümüz ahmaklık düzeyi Kautskicilerinkine eşit olur.» ([3])

Bu sözler, Türkiye'de Kürt ulusal sorunun taşıdığı devrimci özü, onun işçi sınıfı için oluşturduğu önemli yandaş gücü kavramak istemeyenler için yeteri kadar açıktır.

Türkiye'de «genel durumu» sözde tahlil edip Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesinin sözünü bile etmeyen TKP, daha sonra da şunu söylemekten geri kalmıyor: «Sosyalist demokrasinin kurulmasıyladır ki (...) Türkiye'de yaşıyan halkların gerçek kardeşlik ve dostluğu kurulabilir». Bu sözler, «TKP'nin uzak amacı Türkiye'de sos-

---

([1], [2], [3]) Lenin, **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, s. 202-203

yalizmi kurmaktır» diye başlayan ve sosyalist devrimden sonra neler yapılacağı açıklanan paragrafta yazılmıştır. Bundan anlaşılıyor ki TKP ulusal sorunun çözümünü sosyalist devrim sonrasına «ertelemektedir» Ama diğer yandan, O, asgari programı olarak «ileri demokratik düzen» başlığı altında sunduğu bölümde ulusal soruna değinmekte, «TKP, ulusların yazgılarını kendilerinin çizmesi konusundaki Leninci ilkelere bağlıdır» denilmektedir. Bu bölümde şöyle deniyor:

> «TKP, ulusların yazgılarını kendilerinin çizmesi konusundaki Leninci ilkelere bağlıdır. Memleketimizde yoğun, kaynaşmış yığınlar halinde bulunan uluslara, ulusal azınlıklara (Kürtlere, Lazlara vb.) tam demokratik, eşit anayasal haklar tanınmalı, bu ulusların kültürlerini geliştirmek olanakları yaratılmalıdır. Uluslara bu hakları tanımak, her zaman için onların birbirlerinden ayrılmalarını istemek ve propaganda etmek zorunluluğunu koşmaz. Kendi yazgısını çizmek hakkı, uluslara demokratik devletin bütünlüğünde kalmak, onunla sıkı ekonomik ve politik işbirliği kurmak hakkını da kendinde taşır.
>
> TKP, ırk ve ulus aşağılamasına karşıdır. Her ulusun kendi dilinde okuması, yazması, devlet dairelerinde konuşması, yayın yapması serbesttir.
>
> Ulusal azınlıkların komünistleri, Leninci enternasyonalistler olarak, uluslararası emekçilerin sıkı dayanışmasını propaganda etmekle yükümlüdürler. Memleketimizde ulusal azınlıkların egemen sınıflarından bir kısmı gericiliğin, emperyalistlerin işbirlikçileri durumundadırlar. Ülkemizde komünistler hangi ulustan olurlarsa olsunlar Türk işçi ve köylüleriyle ulusal azınlıkların emekçilerinin kardeşçe birliği için savaşırlar.»

«İleri demokratik düzen» bölümünde ulusal sorunun bu konuş biçimi, gerekçe bölümündeki ele alınış tarzıyla çelişmektedir. Demek ki Türkiye'de, TKP'nin deyimiyle «yoğun, kaynaşmış yığınlar halinde bulunan uluslar, ulusal azınlıklar» varmış. Peki bunların durumu nedir? TKP'nin formülasyonundan, bunların «eşit, demokratik anayasal haklara» sahip olmadıkları da anlaşılıyor. Dillerini serbest kullanamadıkları, kültürlerini geliştiremedikleri vs. de. Peki bu halkların bütün bu ulusal baskıya karşı bir tepkileri yok mu? Ve TKP neden bu halkların ulusal demokratik hareketlerinden, onlarla ittifak kurma gereğinden tahlillerinde hiç söz etmiyor?

Öyle anlaşılıyor ki, TKP, iki cami arasında binamaz kalma durumundan birtürlü kurtulamıyor. Çünkü TKP, «ileri demokratik düzen» diye nitelediği şeyi, en başta, «ulusal burjuvazi» diye nitelediği ve büyük ilerici misyonlar yüklediği CHP ile kuracağı «ulusal demokratik cephe» yoluyla gerçekleştirmeyi umuyor. Öyle olunca da bu «ulusal burjuvaziyi» ve diğer birtakım «yurtsever» zevatı ürkütmemek zorunda.. Cumhuriyet Halk Partisi, «halklara özgürlük» diyenleri faşistlerle

bir tutuyor ve vatan hainliğiyle suçluyor. O, bu konuda AP'den, MHP'den çok daha hassas. O'nun geleneğinde ilhakların süngü gücüyle, kan dökülerek korunması var.. Bu konuda TKP'ye hak vermek lazım! İyi ama, böylesine «ulusal demokratik bir cephe»ye Kürt halkı nasıl razı olacak? Kürt halkı, aklımızda yanlış kalmadıysa, bunu bir kez denemişti. Emperyalizme karşı, Kurtuluş Savaşında kemalistlerle yanyana dövüşmüş, zafere ulaşılmasında önemli işler yapmıştı. Bu savaştan bir «bağımsız» devlet de doğdu. Ama Kürt halkı boyunduruk altında kalmaya devam etti, hatta imparatorluk döneminden daha da sert, acımasız bir ulusal baskı ve zulüm altına girdi. Ülkesi tipik bir sömürgeye dönüştü, yurdu daha da parçalandı. Şimdi Kürt halkı, yeniden, aynı «ulusal burjuvaziyle» bir «ulusal kurtuluş savaşı» daha verecek, burjuvazinin kendi eliyle emperyalizmle kurduğu bağımlılık ilişkilerini, «ulusal burjuvazi» yararına bir kez daha sona erdirecek; peki kendisi bundan ne kazanacak? Bu «ulusal demokratik cephe»de, Kürt halkının özgürlük ve demokrasi özlemleriyle «ulusal burjuvazi»ninkiler nasıl bağdaşacak? O burjuvazi ki Kürt adını duymaktan kanı tepesine sıçrıyor. Ve Kürt halkı da ondan en az yirmi misli nefret ediyor.. Bu durumda TKP ne yapsın? O, «ulusal burjuvazi» yararına tercihini kullanıyor; O'nun mücadelesini (!) anti-emperyalistliğini (!), demokratlığını (!) görüyor, onunla ittifak kurmağa çalışıyor. Stratejisini bu temel üstüne kuruyor. Ama bu arada Kürt halkına, «eşit, demokratik, anayasal haklar» vadetmeyi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesine bağlı olduğunu söylemeyi de ihmal etmiyor. Bu sözler Kürt halkının, onun ulusal-demokratik güçlerinin, cepheye girmesi için yetmez mi?.

Yine aklımızda yanlış kalmadıysa, bu «ulusal burjuvazi» daha Kurtuluş Savaşı içinde, yani gerçekten «ulusal burjuva» olduğu zamanlar TKP'yi de ezmişti. O, 1922'de TKP'yi yasaklamış, tüm işçi örgütlerini kapatmış, sol basını yasaklamış ve uzun, karanlık bir dönem başlatmıştı. Şimdi ne oldu dersiniz, ne değişti? Değişen şu ki, o burvazi «ulusal burjuvazi» diye nitelenen bir ölçüde anti-emperyalist ve anti-feodal yanını hızla yitirdi, emperyalizmle sıkı bağlar kurdu, ülkede gerici egemenliğini her bakımdan sağlamlaştırdı. TKP şimdi, bu burjuvazinin bir kesimini, çeşitli burjuva kesimleri arasındaki çelişkileri yanlış yorumlayarak, «ulusal» diye niteleyip demokrasi mücadelesinde uzun vadeli bir dost, hele toplumu sosyalizmin eşiğine götüreceğini söylediği «ileri demokratik düzen»in gerçekleştirilmesinde bir müttefik saymaya, görmeye, yapmaya çalışıyorsa, bu, kesinlikle bir kendi kendini aldatmadan başka bir şey değildir.

TKP, bir yandan Batı Avrupa ülkelerinden, Türkiye'den çok farklı şartlardaki bu ülkelerden devrim stratejileri alıp Türkiye'ye uygulama-

ya çalışıyor, diğer yandan Türkiye'nin kendi özgül şartlarını bir yana itiyor. Bu yüzden de ülke gerçeklerine ters düşen bir politikanın içine düşüyor; dostu, düşmanı şaşırıyor. TKP'nin yarattığı «ulusal burjuva» efsanesi bundandır; O'nun Kürt halkının güçlü devrimci demokratik mücadelesine sırt çevirmesinde de bu sakat stratejinin payı vardır. Ama tek neden o değildir.

Aslında TKP, son yıllarda, ulusal sorunla ilgili tartışmalar yoğunlaşıp bu konudaki tabuları parçaladıktan sonra, ona tümüyle ilgisiz kalamazdı, ulusal sorunu tümüyle yok sayamazdı. Ama uzun yıllar kemalizmin ideolojik etkisinden, kuyruğundan sıyrılamamış, kendisi de ciddi bir varlık, bir güç haline dönüşememiş bu çizgi, bu «gelenek» bu işin içinden nasıl çıkacaktı?. Kemalizmle sosyalizmi bağdaştırmağa çalışanlar için böyle bir sorun olamazdı. Kürt sorunu, uzun yıllar hep «sosyalist» geçinenlerin de kafasını kızdırmıştır. Marx'ın yüzyıldan fazla bir zaman önce hakim ulus sosyalist hareketlerinde gördüğü ve Lenin'in vurguladığı **ortak kusur,** diğer bir deyişle **sosyal şovenlik,** Türkiyede sosyalist harekete başından musallat olmuştu. Çünkü Türkiye'nin şartları buna uygundu. Işçi sınıfı ilk yıllarda oldukça cılız, zayıf bir sınıftı. Sosyalist hareket de buna uygun düşüyordu. Kemalist ideoloji aydınları sarmıştı. Türkiye'deki gibi emekçi kitlelerin burjuva şoven ideolojiyle şartlandırıldıkları, onunla coşturuldukları bir ülke daha zor bulunabilir. Üstelik Türkiye Cumhuriyeti bir dağılmanın içinde kuruldu, yangından mal kurtarılır gibi.. Koca imparatorluk çökmüş, dağılmıştı. Onu kurtarma çabaları para etmemişti. Cepheden cepheye koşup duran aydınlar, en sonunda Anadolu'yu yitirmek tehlikesiyle yüzyüze kalmışlardı. Onlar, Anadolu'yu kurtardılar ve onunla birlikte Kürdistan'ın önemli bir bölümünü de ellerinde tutabildiler. Ve bu dağılmanın, korkunun verdiği telaşla Türk burjuvazisi, aydını Anadolu'yu tez elden tam bir «Türk yurdu» yapmaya, azınlıkları silip süpürmeye koyuldu.. Birkısım sosyalistlerde, sınırların üstüne titreme duygusu, tüm sosyalist görünme çabalarına rağmen buradan gelir..

Ama son yıllarda artık sosyal şovenizm büyük darbeler yedi. Yeni yetişen devrimci kuşakları burjuvazinin öcüleriyle ürkütmek olanaksızdır. Bunun için «eski»ler de «geleneklerini» revizyondan geçirme gereğini duyuyorlar. Bir zamanlar Kürt halkına karşı girişilen jenosid seferlerini, burjuvazinin ırkçı-şoven politikasını kayıtsız şartsız destekliyenler, şimdi Kürt halkının haklarından, kendi kaderini tayin hakkından söz ediyorlar. Olumlu bir gelişme elbette. Ama salt yasak savma kabilinden, programlara konan birtakım formüller, elbette kişinin enternasyonalist olmasına yetmez.

Leninizm, ezilen halkın üstündeki baskılara karşı mücadele etmeyi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı için mücadeleyi, çok uluslu

ülkelerde hakim ulus devrimcilerinin başlıca enternasyonalist görevi sayar. TKP, sesinin soluğunun duyulmadığı uzun yılları bir yana bırakalım, ama en azından, «belini doğrulttuğu», ve bu arada önüne geleni inkâr edip reddettiği, canının dilediği gibi karaladığı şu son 2-3 yıl zarfında bu konuda ne yapmıştır?

Lenin, ulusal sorun da dahil, kitleler üzerindeki baskılara karşı ve demokratik haklar için mücadelede, bunların sosyalist devrimden önce gerçekleşme şansı zor ya da kısıtlı olsa bile işçi sınıfının bu uğurda aktif mücadeleden geri kalamayacağını söyler:

> «Ama bundan çıkan sonuç, sosyal-demokrasinin bütün bu istemler için derhal verilmesi gereken en kararlı savaşımdan vazgeçmesi gerektiği sonucu değildir (böyle birşey ancak burjuvazinin işine yarar). Tam tersine, bundan çıkacak sonuç, bu istemlerin, burjuva legalitesinin sınırları aşılarak, bu sınırlar yerle bir edilerek, parlamentoda söylevlerle, lafta kalan protestolarla yetinmeyerek, yığınları kesin eylemlere çekerek, her temel demokratik istem uğruna savaşımı yoğunlaştırıp proletaryanın burjuvaziye saldırısına kadar, yani burjuvaziyi mülkten tecrit eden sosyalist devrime kadar vardırarak, bu istemlerin, reformist değil, devrimci biçimde formüle edilmesi ve eyleme geçirilmesidir. Sosyalist devrim, sadece büyük bir grev, sokak gösterileri ya da açlıktan doğacak kargaşalıklar, ya da bir askeri ayaklanma ya da sömürge isyanı dolayısıyla patlak vermeyebilir; bu devrim, Dreyfus skandalı ya da Zavern olayı gibi bir siyasal bunalım, ya da ezilen bir ulusun ayrılmak için yaptığı referandum vb. vesilesiyle de başlayabilir.» (1)

Tartışma konumuz şu anda ulusal sorun olduğuna göre, bugün bizi suçlayan bazı çevrelere, Lenin'nin yukardaki sözlerinin ışığı altında neler yaptıklarını soralım? Yaptıkları şey ulusal sorundan dikkatlice kaçma, işçi mitinglerinde, yürüyüşlerinde uzun süre «halklara özgürlük» sloganını yasaklama (yaptığımız eleştiriler üzerine bu tavır bir ölçüde terkedildi), mecbur kalınca da, «biz de ulusların kaderlerini tayin hakkından yanayız, Kürt halkının varlığını kabul ediyoruz» deyip işi geçiştirme ve bunun dışında baskıyı, zulmü açığa kavuşturmak, ona karşı kitlelerin mücadelesini yönlendirmek yönünde herhangi bir çabadan kaçınmak..

TKP'nin yeni programında, «ulusların yazgılarını kendilerinin çizmesi konusundaki leninciyi ilkeye» bağlılıktan sözedilmesi yukardan beri açıkladığımız nedenlerle, yasak savma kabilinden konulmuş bir ifade niteliği taşımaktadır. Ama yine de bunu olumlu bir adım sayıyoruz. Diğer yandan, programdaki ifade yer yer açık olmaktan uzak. Örneğin «uluslar», sonra «ulusal azınlıklar» deniyor. Daha sonra ise yal-

---

(1) Lenin, a.g.e., s. 145

nızca ikincisi kullanılıyor. Zaten TKP'nin başka belgelerinde de genellikle «ulusal azınlıklar» terimi kullanılıyor. Besbelli bir «ulus»la bir «ulusal azınlık» farklı şeylerdir. Azınlık terimi, genel olarak belli bir toplumda, sayıca azınlıkta kalan bazı etnik grupları nitelemek için kullanılır. Örneğin Türkiye'de hâlâ Ermeni, Rum azınlıklar vardır. Ama, kendisine özgü bir ülkesi (Kürdistan) bulunan ve ülke birkaç devlet arasında parçalanmış olmasına rağmen her parçada, kendi yurdunda çoğunluğu oluşturan, örneğin Türkiye Kürdistan'ında —ki bu Türkiye'nin toprak olarak üçte birini oluşturur— nüfusun % 80'inden fazlasını oluşturan Kürt ulusu için «ulusal azınlık» terimi kullanılabilir mi?

Ürün dergisine bakarsanız, bu terimin kullanılması doğaldır ve «dünya komünist hareketinde, Lenin'den beri kullanılan bir formülasyondur». İnsaf edelim biraz, ulusal sorunla ilgili olarak kitaplar dolusu yazı yazmış olan Lenin, elbette zaman zaman «ulusal azınlıklar»la ilgili görüşünü de yazmış, bu terimi de kullanmıştır. Ama Lenin uluslardan, belli ülkeleri olan ve bu ülkelerde nüfusun büyük kesimini oluşturan halklardan «azınlık» diye sözetmemiştir. Örneğin yahudi sorununun ve benzer azınlıkların durumunun tartışıldığı bir yazının başlığı şöyledir: «Ulusların eşitliği ve ulusal azınlığın hakları». Besbelli ki yahudiler Polonya'da olsun, Çarlık Rusyasında olsun, belli yurtları olan, belli bölgelerde çoğunluğu oluşturan bir ulus değillerdi, hakim ulusun nüfusu arasına serpilmiş bir azınlıktılar; onlardan «ulusal azınlık» diye sözedilmesi doğaldır. Bazılarının, ülkemizdeki Kürt ulusu için «azınlık» terimini kullanırken Lenin'i kaynak göstermeleri, bir zorlamadan, yakıştırmadan başka bir şey değil. TKP'nin özellikle bu terimi kullanması ve Ürün'ün ise ona kılıf uydurmaya çalışması ilginçtir. Bunun bir nedeni olmalı.. Bildiğimiz kadarıyla, burjuvazi bile, çok sıkıştığı zamanlarda, minareye kılıf biçemediği durumlarda, Türkiye'de «bazı etnik grupların varlığını» kabul ediyor. Görülüyor ki, bazıları işçi sınıfının dünya görüşüyle, politikasıyla burjuvazininki arasında gidip geliyorlar. Sosyal şovenizmden kurtulmak kolay değil elbet.

Ayrılma hakkından sözeden TKP programı, birlikte kalma hakkını da belirtiyor. Elbette, ulusal baskı kalktığı zaman, çeşitli uluslar aynı devlet çatısı altında birlikte yaşamaya karar verebilirler. Bu devlet kaçınılmaz olarak, demokratik temeller üstüne kurulmalıdır ve halkların birliği serbest rızaya dayanan bir birlik olmalıdır. TKP programında bu husus da açık değil: «demokratik devletin bütünlüğü içinde kalmak, onunla sıkı ekonomik, politik işbirliği kurmak» deniyor. Niçin «onunla» (yani devletle) «sıkı ekonomik, politik işbirliği». O devlet zaten o halkın da devleti değil mi? Bir ulusun aynı zamanda kendi devleti olan «demokratik devlet»le sıkı ekonomik, politik işbirliği ne an-

lama gelir? Bu, içeriği boş, ya da yanlış bir cümledir, veya bu ifadenin bir nedeni olmalı..

Acaba, birden çok ulusun birlikte yaşamağa karar verdikleri demokratik devletten ne anlaşılıyor? Besbelli ki bu devlet onların ortak devleti olacaktır. Hak eşitliği ilkelerine uygun olarak her ulus demokratik bir cumhuriyet halinde örgütlenecek ve sonra da onların ortak merkezi kurumlarını oluşturan demokratik devlette birlik oluşturacaklardır. Bunun en somut örneği ise 15 kadar sosyalist cumhuriyeti ve bunların içerdiği pek çok özerk bölgeyi birleştiren Sovyet Devleti, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'dir. Acaba TKP de demokratik devleti böyle mi anlıyor? Eğer böyle anlıyorsa, o zaman, örneğin bir Ermenistan Sosyalist Cumhuriyeti'nin «Sovyet Devleti ile sıkı ekonomik, politik ilişkiler kurması» tarzında bir ifadenin yanlış olacağı açıktır. Çünkü Sovyet Devleti, Rusya için, Ukrayna için ne ise onun için de odur. Böylesine ilişkiler, ancak bu devletin çatısı altında olmayan başka uluslar için, onların devletleri için düşünülebilir. TKP, programında, sözkonusu demokratik birliğin biçimi hakkında açık, tutarlı bir ifade kullanmıyor, tersine kafaları karıştırıcı bir anlatım biçimi seçiyor. Acaba, TKP, şu ünlü «ulusal azınlıklar» için ne düşünüyor? Devlet yine belli bir ulusun devleti olmakta devam edecek de «ulusal azınlıklar»ın gönlü de, bazı «anayasal» demokratik haklarla hoş mu edilecek?. TKP ulusların birlikte yaşamasından ve bu yaşama tarzında da sözkonusu olan hak eşitliği'nden ne anlıyor?

Sosyalistlerin Tavrı Güven Verici Olmalıdır

Yukarda açık açık sergilendiği üzere, TKP'nin tutumu başından beri, özellikle de ulusal sorunla ilgili tutumu nedeniyle Leninist ilkelere uygun düşmekten çok uzaktır. Günümüzde de, sosyalist hareketin genel gelişmesinin etkisiyle, TKP'de de olumlu yönde gelişmeler olmasına rağmen, bu tutum hâlâ, marksist-leninist bir doğrultuya sağlıklı biçimde oturamamıştır. TKP liderlerinin kendilerini marksist-leninist, bir numaralı enternasyonalist diye nitelemeleri, böylesine parlak sözler, gözönündeki gerçeklerin yanında fazla bir şey ifade etmez. Kimsenin lafla, uluslararası konferanslarda, ya da kardeş partilerin toplantılarında çektikleri nutuklarla enternasyonalist oldukları görülmemiştir. İsimle de... Lenin şöyle diyordu:

> «Enternasyonalizm ilkesinin lafta tanınması ve bunun yerine eylemde küçük-burjuva propaganda ve ajitasyonun, pratik çalışmasının, şoven milliyetçiliğinin ve pasifizminin konması, sadece II. Enternasyonal partilerine özgü birşey değildir; bunlar, II. Enternasyonal'den ayrılan, hatta sık sık şimdi kendilerini komünist olarak adlandıranlara da özgü bir şeydir.» (1)

---

(1) Lenin, a.g.e., s. 219

Lenin, 26 Temmuz 1920 tarihli «Uluslar ve Sömürgeler Komisyonunun Raporu»unda da şöyle demektedir:

«II. Enternasyonal partileri, devrimcilere yaraşır biçimde hareket edeceklerine söz de vermişlerdi, ama II. Enternasyonal'in ve öyle sanıyorum ki, II. Enternasyonal'den III. Enternasyonal'e katılmak niyetiyle ayrılan partilerin çoğunluğunun, sömürge ve bağımlı halklara, kendilerini ezen uluslara karşı ayaklanmalarında yardımda bulunarak gerçekten devrimci bir çalışmada bulunduklarına henüz tanık olmamaktayız. Bunu yüksek sesle ilan etmeliyiz ve bu yadsınamaz bir gerçektir. Söylediklerimizin yalanlanması yolunda bir davranışın olup olmadığını göreceğiz.» (2)

Bu sözler yorumu gerektirmeyecek kadar açıktır. Biz kişinin ya da örgütlerin kendilerine verdikleri isme değil, ne söyleyip ne yaptıklarına bakarız. Hiç kimse, birtakım sıfatları takınıp, yanlışlar içinde yüzerken bizden alkış beklemesin. Hiç kuşku yok ki, işçi sınıfına hizmet, salt bazı isimler hatırına bu tür yanlışlara alkış tutmak değil, bu yanlışları açığa çıkarmak, mahküm etmektir. Öyle ki hiç kimse, marksizm-leninizm adına, marksizm-leninizmi çarpıtarak işçi sınıfına kötülükler yapmasın. Öyle ki işçi sınıfı burjuvazinin dünya görüşünden, şartlanmalarından sıvrılsın, kendi devrimci yolunda yürüsün.

Bazı kişi ve çevreler, işçi sınıfı hareketindeki devrimci ve oportünist, doğru ve yanlış çizgileri birbirinden net biçimde ayırmadan, işçi sınıfı saflarından gelen, öyle görünen veya işçi sınıfı adına yapılan her davranışa bir tapınma tavrıyla yaklaşıyorlar. Böyle bir tavır kişiyi kitle kuyrukçuluğuna götürür. İşçi sınıfının çağımızın en devrimci sınıfı olması, tarihin motoru olması gerçeği nasıl tartışılmazsa, çağımızda işçi sınıfı adına pek çok sekter çizginin, sapmanın ortaya çıktığı da o kadar tartışma götürmez bir gerçektir. Üstelik emperyalizm şartlarında, burjuvazi birçok ülkenin işçi sınıfı hareketini bozdu, ekonomizmi, sosyal şovenizmi bu saflara yaydı. İngiliz işçi sınıfının durumu gözler önündedir. Nüfusun % 80'inden fazlasını oluşturan İngiliz işçileri, yüzyıllar boyudur ki bir burjuva partisi ile diğeri arasında mekik dokuyup duruyorlar. Onların bu tavrı savunulabilir mi? Ülkemizde de kendilerini işçi sınıfının partisi sayan örgütlerin, bunların liderlerinin, işçi sendikaları liderlerinin her söylediği, «işçi sınıfından geliyor» diye gözü kapalı alkışlanabilir mi? Eğer alkışlanması gerekiyorsa, buyrun, alkışlayın bakalım sayın Kemal Türkler'in şu sözlerini: «Çok sevdiğimiz silahlı kuvvetlerimiz ve onların kumandanları...» Bu sözler, 1976 Eylül Direnişi sırasında söylenmişti. TÜRK-İŞ liderlerinden söz etmedik; çünkü onların ne oldukları belli, onlar başından beri işçi sınıfı hareke-

(2) Lenin, a.g.e., s. 229

tini burjuvaziye teslim etme işlevini yerine getiriyorlar. Ama Kemal Türkler, işçi sınıfının ilerici sendikal hareketinin lideridir, «ulusal demokratik cephe» çağrıları yapan ve bu çağrı üzerine tüm sosyalistlere, «bunu kabul etmeyen bozguncudur» diye seslenilip adı etrafında şamata koparılan biridir..

TKP, programında, «ulusal azınlıkların komünistleri, leninci enternasyonalistler olarak, uluslararası emekçilerin sıkı dayanışmasını propaganda etmelidirler,» diyor. Elbette, TKP'nin kullanmaktan çok hoşlandığı «ulusal azınlıklar» terimi bir yana, ama Kürt sosyalistlerinin bu dayanışmayı ve birliği nasıl yürekten ve yorulmadan savundukları ortada. Bu dayanışmayı zedeleyen bir tavır varsa, o da enternasyonalizmden sık sık söz ettikleri halde, bir türlü gerçek bir proleter tavrı gösteremiyenlerin, sosyal şovenlerin tavrıdır. İşte bu tutumdur ki ezilen halkların işçileri, köylüleri, demokratları arasında sosyalistlere karşı olan güveni sarsıyor. Örneğin sık sık birlikten sözettikleri halde, uluslararası toplantılarda, zaman zaman «biz Türk komünistleri» diye konuşma alışkanlığından kurtulamayanlara ne demeli?.

TKP'nin organı **Atılım**'dan Mehmet Bayrak, **Unzere Zeit** gazetesinin sorularını cevaplandırırken şöyle diyor: «Bugün yaklaşık olarak bir milyon Türk, aileleriyle birlikte Federal Almanya'da yaşamaktadır» [1] Diyelim ki burjuvazi için Türkiye'de yaşıyan herkes Türk sayıldığı için Almanya'daki tüm işçiler de «Türk işçisi» sayılmaktadırlar; ama sayın Mehmet Bayrak'ın da böyle mi demesi gerekir? En azından «Türkiyeli» işçi diyemez miydi? Özellikle burjuvazinin Kürt halkını inkâr ettiği, bunu da baskı ve sömürüsünü sürdürmek, gizlemek için yaptığı; onun bu tavrına karşı Türk ve Kürt işçilerinin varlığını belirtmek daha uygun düşmez miydi?.

İşte o ünlü «gelenek» bu olduğu için ve bu «gelenek» başka sol örgütleri grupları da uzun süre etkilediği, hâlen de onda önemli gedikler açılsa bile etkisini sürdürdüğü için, Kürt devrimci ve demokratları da «boş oturamazlardı».. Çünkü baskı altında olan halkımızın mücadelesi durmuyor, günden güne gelişiyor. Sosyalistler ise ulusal görevler karşısında sessiz kalamazlar. Leninizm, eğer bir yerde ulusal baskı varsa, marksist-leninistlerin buna karşı sessiz kalamayacaklarını, aktif olarak sömürüye ve baskıya karşı mücadele etmeleri gerektiğini söyler. Çağımızdaki pek çok ulusal kurtuluş mücadelesinde mark sist-leninistler kendi halklarının en ön safında savaşıyorlar, ulusal kurtuluş mücadelesini örgütlüyor, devrimci bir doğrultuda yürümesi, işçi sınıfı politikasının egemen olması ve toplumun ulusal kurtuluştan sosyal kurtuluşa yani sosyalist devrime ulaşması için elden geleni yapı-

---

(1) Bakınız: **Ürün**, sayı 39, s. 21

yorlar. Ve onlar bu mücadeleyi aynı zamanda dünyadaki tüm sosyalist, demokrat, anti-emperyalist güçlerin desteği ve dayanışmasıyla yürütüyorlar.

Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesini başsız bırakmamak, bunu gerici ve emperyalist güçlerin etkilerinden korumak, onu, anti-emperyalist ve anti-feodal bir doğrultuda yürütmek; aynı zamanda Kürt ve Türk halklarının devrimci ve demokratik güçlerinin en sıkı dayanışmasını, birliğini oluşturmak için çaba göstermek elbette Kürt devrimci ve demokratlarının, en başta da marksist-leninistlerinin görevidir. Bu görev aksatılabilir mi?

Biz, sorunu genel düzeyde tartıştığımızda, «eğer hakim ulusun işçi sınıfı hareketi bu gelişkinlik ve olgunluk düzeyine varmamış ve ulusal sorun karşısında zorunlu devrimci görevlerini benimseyip yürütecek duruma gelmemişse, ezilen ulus sosyalistleri, ulusal görevlerini yapmayı belirsiz tarihlere erteleyecek değillerdir,» demiştik. **Ürün** dergisi, yazının bütününü, âdeta kasıtlı biçimde bir yana iterek, bu alıntı üzerinde durmuş ve bundan, bizim «ayrı uluslardan proleterlerin birliğini» savunmadığımız sonucuna varmıştı. Buna gereken cevabı verdik ve yazımızdan asla böyle bir sonuca varılamayacağını açık, anlaşılır biçimde belirttik. Ama Ürün dergisi, her iki yazının bütününde, kendi tezinin ve iddialarının çürütüldüğü gerçeğine boşvererek, yine bildiğini okumaya devam ediyor. Şöyle diyor 39. sayıda Bay Hasan Utku:

> «Bir sosyalist, ülkesindeki «ezen ulus işçi sınıfı hareketinin devrimci görevlerini benimsemesini» dışardan seyirci gibi izleyemez. Kendisini o hareketin dışında sayıp, pasif bir bekleyişle yetinemez. Eğer işçi sınıfı hareketi «gelişkinlik ve olgunluk düzeyine varmamışsa» bunu gerçekleştirmek için savaşmak o ülkedeki her sosyalistin görevi değil midir?»

Buna ne şüphe! Ama Bay Hasan Utku'nun tasvir ettiği gibi davranan kim? Bay Utku da Bay Ersavaş gibi, neden bizden yaptığı alıntının hemen altındaki satırları görmezlikten geliyor ve müslümana eziyet çektiriyor! Kaldı ki biz o bölümü bir kez daha yayınlamıştık. En azından şu satırları bir kez daha tekrarlıyalım:

> «Diğer yandan bu görev (ezilen ulus sosyalistlerinin görevi), çok uluslu bir ülkede, işçi sınıfı hareketinin ülke ölçüsünde sağlıklı bir raya oturması, ideolojik yanlışlardan kurtulması çabalarını da içerir. Ve hiç kuşkusuz örgütsel, ideolojik, politik birliğin gerçekleşmesi, bunun için gerekli ve yeter koşulların hazırlanması her ulustan işçilerin bu yöndeki çabalarının başarısına bağlıdır.» ([1]

Görülüyor ki sayın Utku, hiç de «pasif bir bekleyişle yetinmeden» yana değiliz. «İşçi sınıfı hareketinin **ülke ölçüsünde**», yani hakim ulus

---

([1]) Özgürlük Yolu, Sayı 19, s. 17-18

işçileri de dahil, «sağlıklı bir raya oturması, ideolojik yanlışlardan kurtulması» için çaba göstermeyi de görevlerimiz arasında sayıyoruz ve bu görevi yerine getiriyoruz, bunun için savaşıyoruz da. Örneğin ekonomist ve pasifist eğilimlerle, sol maceracılıkla, karşı-devrimci maoculukla yaptığımız mücadele bunun somut örnekleri. Sosyal şovenizmle dün ve bugün yaptığımız mücadele de sosyal şovenleri epey perişan etti.. Bu görev elbette ezilen ulus sosyalistlerinden çok hakim ulus sosyalistlerine düşer. Ama ne yapalım ki öteden beri Türkiye'de bu mücadelenin yükü bizim omuzlarımıza düştü. Neyse ki artık yalnız sayılmayız; Türk devrimci ve demokratları arasında şimdi, burjuvazinin bu konudaki ideolojik zincirlerini kırmış ve gerçekleri yiğitçe söyleyen, ulusal baskıya karşı mücadele eden çok kişi var.

Ürün dergisi, Lenin'in terimini kullanarak, bizim ulusal sorunu boynumuza muska yaptığımızı söylüyor. Gerçek böyle midir? Okuyucularımız bunun böyle olmadığını bilirler; ama yine de Ürün'ün gerçekleri nasıl çarpıttığını sergilemek için birkaç örnek verelim; 1. sayımızı ele alalım:

1. yazı: «Acil görev demokratik ortama geçiştir». Bu yazı Türkiye'de demokrasi mücadelesinin önemini vurguluyor.

2. yazı: «Irak Kürt ulusal kurtuluş savaşı». Ulusal sorunla ilgili.

3. yazı: «Faşistler Alevi-Sünni çatışması yaratıyorlar» Anti-faşist nitelikte bir yazı.

4. yazı: «Ho Şi Minh'in hayat öyküsü.»

5. yazı: «Vietnam ve Kamboçya'da kurtuluş güçlerinin zaferi».

6. sırada dış basından Vietnam, Kamboçya ve Güney Afrika Birliği ile ilgili yazılar.

Daha sonra «iç ve dış olaylar var». Bu bölümde örneğin «MC'nin halka karşı politikası», «1 Mayıs» ve «9 Mayıs, Hitler faşizminin çöküş günü» var.

Örneğin bu sayıya bakan bir kişi «ulusal sorun boyna muska yapılmış diyebilir mi? Ama her sayıyı tek tek ele alıp okuyucunun sabrını taşırmaya hakkımız olmadığına göre şu kadarını hatırlatalım:

Dergide birçok kez «sosyalist birlik sorunu» uzun yazılar halinde tartışıldı. Birçok kez, DİSK'in ve TÜRK-İŞ'in durumu tartışıldı, önemli işçi direnişleri yorumlandı, TÖB-DER ve diğer demokratik kitle örgütleri üzerine yazıldı, demokrasi mücadelesi kararlı biçimde sürdürüldü.

Anti-faşist güçbirliği ve cephe sorunu üzerinde ikisi uzun yazı olmak üzere çeşitli yazılar yazıldı, kararlı bir biçimde anti-faşist mücadele üzerinde duruldu.

Maocu karşı-devrimcilikle ilgili, okuyucunun ilgiyle izlediği uzun yazılar yazıldı ve bunlar kitap halinde toplandı.

Goşist sapmayla mücadele edildi.

Sosyal demokrat politika ve tavır birçok kez teşhir edildi, işçi sınıfı hareketini sosyal demokratların kuyruğuna takmak isteyenlerle mücadele edildi ve bu mücadele bizzat bu yazının sayfalarında da görülebilir..

Bunun yanısıra, Kürdistan'daki feodal güçler birçok kez teşhir edildi, anti-feodal mücadelenin önemi vurgulandı.

Bütün bunlar Ürün'ün bilmesi gereken şeyler. Ürün, bizim ulusal sorunu boynumuza muska yaptığımızı söylerken, kolay bir suçlama yöntemi seçmektedir, ama gerçeklerle ilişkisi olmayan bir suçlama. Kürt devrimcilerini «kürtçü», «milliyetçi» diye suçlayıp geçmek, öteden beri burjuvazinin yaptığı bir şeydir ve Kürt halkından da marksist-leninistler çıkacağına akıl erdiremeyen birtakım küçük burjuva aydınları aynen böyle düşünmeye alışıktırlar. Bu da şovenizmin bir başka türlüsüdür.

Diğer yandan Özgürlük Yolu ulusal sorun konusunda da bir hayli yazı yazdı. Ama bu yazılara, sanırız ki hiç kimse «gereğinden fazla» diyemez. Çünkü bu kadar yazıya rağmen hâlâ bazıları ulusal sorunu öğrenemedilerse, hâlâ bilim adına, marksist-leninist bakış açısı adına bilimsel sosyalizmi komik bir hale getirip saçmalamakta devam ediyorlarsa demek ki bu çaba son derece gerekli ve yararlı. Diğer yandan Özgürlük Yolu, ulusal sorunla ilgili yazılarının önemli bir kısmını, Kürt ulusal hareketindeki gerici, yanlış, sekter eğilimlerin eleştirisine ayırdı. Gerici politikaları teşhir etti, dar milliyetçiliği, sekter ve maceracı eğilimleri kıyasıya eleştirdi. Ve eğer Özgürlük Yolu bunu yapmasaydı, Kürdistan'ın çoğu kentlerinde bir tek okuyucusu bile bulunmayan Ürün gibileri şimdi bambaşka bir manzarayla karşı karşıya olacaklardı. Ancak bu kararlı mücadeleyledir ki bugün Türkiye Kürdistanı'nda ulusal ve demokratik hareket, anti-feodal, Anti-emperyalist ve aynı zamanda anti-sömürgeci ve anti-faşist bir öz kazanarak, sosyalistlerin etkinliğinde gelişiyor; her türlü sapma giderek etkisiz kalıyor, siliniyor. Eğer Ürün dergisi ve onun tuttuğu saflar bunu göremiyor, görmek istemiyor ve saldırılarını bize yöneltiyorlarsa, bu onların dar grup çıkarlarını sosyalist ve devrimci hareketin çıkarlarına üstün tutmalarından ileri geliyor.

Kaldı ki, Ürün dergisinin, ulusal sorun üzerinde ciddi biçimde durmamızı önlemeye de hakkı yok. Ulusal sorunla ilgili tek yazı yazmayan ve yazdığı zamanda Kürt sosyalistlerine ve demokratlarına, enternasyonalizmle hiç de bağdaşmayan tepeden bakmacı ve hakaret dolu bir üslûpla saldıran Ürün ve onun «seçtiği saflar», Kürt halkının ulusal

ve demokratik mücadelesinin önemini kavramıyorlarsa, bu halkın mücadelesini emperyalizme, burjuvazi ve büyük toprak sahipleri iktidarına karşı işçi sınıfının güçlü bir müttefiki olarak yönlendirmeyi beceremiyorlarsa, Kürt sosyalist ve demokratlarının da bu konuda onlara uyması gerekmez. Kürt sosyalistleri ulusal ve enternasyonalist görevlerinin bilincindedirler. Onlar halklarının üstündeki ağır ulusal baskıya, sömürgeci zulmüne, sömürüye ve aşağılamaya karşı seyirci kalamazlar ve kalmıyorlar. Onlar, ulusal ve demokratik mücadele görevlerini omuzluyorlar, kitlelere yol gösteriyorlar. Aynı zamanda sosyalist dünya görüşünü kitlelere taşıyor, Kürt emekçi ve aydınlarını çağımızın bu devrimci ideolojisiyle eğitmek için elden geleni yapıyorlar.

Ulusal sorunla ilgili tartışmalar dergimizde geniş yer tutuyor. Ama bundan daha doğal ne olabilir. Çünkü Kürt halkı ağır bir ulusal zulüm altında. Ülkesi parçalanmış, sömürgeleştirilmiş ve bu ağır baskı ve sömürü nedeniyle gelişmesi engellenmiş; yarı-feodal toplum yapısı süregeliyor. Böyle bir toplumda geniş halk kitlelerinin ortak ve baş özlemi ulusal boyunduruğun son bulması, yarı-feodal toplum yapısının tasfiyesi, toplumun demokratikleştirilmesi, özetle ulusal sorundur. Eğer Ürün'ün mantığıyla gidilirse tüm ezilen halkların, baskı altındaki ulusların ve sömürgelerin marksist-leninistlerini, «ulusal sorunu boyunlarına muska yapmakla» suçlamak gerekir. Örneğin «Millî Kurtuluş Savaşımız» adı altında ülkemizde yazıları yayınlanan Ho Şi Minh, kendisini Vietnam Halkının kurtuluş mücadelesine adamıştı. Onun yazıları, konuşmaları, doğal olarak bu mücadeleyle dolup taşar, onu yansıtır.

İşin ilginç yanı şu ki, Ho Şi Minh de, Fransa'da kaldığı ve Fransız Komünist Partisine üye olduğu yıllarda, sömürge sorununu, kendi halkının özlemlerini, ulusal isteklerini Fransız devrimcilerine anlatmak için çırpınıp durdu. Ho Şi Minh'in sık sık, «ana ülke proletaryasının sömürgelere karşı ilgisizliğinden» yakındığı bilinir. FKP organı **Humanite**'de yayınlanan bir yazısında şöyle der:

> «Ne yazık ki, sömürgenin, tabanın altında çokça kum, başın üzerinde çokça güneş olan, hindistan cevizi ile kaplı ve renkli insanlarla dolu bir ülke olduğunu sanan hâlâ pekçok militan var. Ve bunlar bu konuya en ufak bir ilgi duymuyorlar.» (1)

Kaldı ki, Kürdistan'ın herhangi bir sömürgeden, üstündeki sömürü ve zulüm bakımından farkı olmasa da, hatta bu sömürü ve zulüm derece olarak birçok sömürgedeki durumu geride bıraksa da, bu ülke

---

(1) Ho Şi Minh, **Milli Kurtuluş Savaşımız**, Toplum Yayınları, s. 26

o kadar uzak değildir, Kürt halkının durumunun bilinmemesi için hiç bir neden yoktur.

Elbette, Türkiye'de her iki halkın yanyana, içiçe yaşamakta olması, her iki halkın ilişkilerini daha da çoğaltıyor. Ama eğer Kürt sosyalistleri ulusal sorundan başka bir şeyi görmüyorlarsa, ulusal soru - na burjuvazinin bakış açısıyla eğiliyorlarsa, işçi sınıfının bağımsız politikasına sadık kalmıyorlarsa Ürün'ün suçlamaları haklı sayılabilir. Oysa böyle olmadığını, gerçekleri bile bile çarpıtmayan herkes biliyor. Dergimizin 29 sayılık yayını ortada. Meraklı birisi onu Ürün'ün içeriğiyle karşılaştırsa, bir hesaplama yapsa, Özgürlük Yolu'nun, yalnız ulusal sorunla ilgili olarak değil, ama sosyalist hareketin diğer birçok sorunuyla, —demokratik mücadele, anti faşist mücadele vb. pek çok konuda— Ürün'den daha geniş yayın yaptığını görecektir. Sayfaları nı çeviri yazılarla bir çeşit derleme niteliğine büründüren Ürün bakımından bu da doğal bir şey..

Sözü uzatmaya gerek yok. Bizim sosyalist hareket karşısında «pasif bir bekleyişle» yetinmediğimiz, «dışardan seyirci gibi» izlemediğimiz aksine sosyalistlere düşen görevi omuzladığımız ve elden geleni yapmaya çalıştığımız ortada. Ama Ürün'ün gerçekleri çarpıtmasının, demagoji yapmasının nedeni başka. Ona göre «seyirci» ve «pasif» sayılmamak için, onun seçtiği «safları» ve «tarafı» seçmek gerekiyor.. Eğer bunu yaparsanız, niteliğiniz ne olursa olsun, artık dört başı mamur bir devrimci sayılırsınız..

Ama bu sorun o kadar basit değil. Gözü kapalı, sosyal şovenlerin safını seçen biri, sosyal şoven bir politikaya ayak uydurmak zorundadır. İşin içinde, gerçekten anti-emperyalist, tutarlı demokrat güçleri bir yana itip «ulusal burjuvazinin» ardında oyalanmak var.. Ezilen bir ulusun güçlü ulusal-demokratik mücadelesine seyirci kalmak, işçi sınıfını proleter dünya görüşüyle eğitmeyi savsaklamak var.. Örneğin Maoculara göre de bizim devrimci sayılmamız için onların safına katılmamız, yurtsever olmamız için ise maoculuğa karşı bir tavır almamamız gerekiyor.. Hiç kimse ne bunu ne de ötekini bizden beklemesin.

Ürün dergisi de, savunduğu politik çizgi de şunu gözden uzak tutmamalı: Kürt ulusunun da bir ülkesi vardır ve bu ulus da sınıflardan oluşmuştur. Nasıl bu toplumun feodal, burjuva gibi gerici, tutucu sınıflarından gerici, tutucu bir politika kaynaklanıyorsa, işçi sınıfından, emekçi kitlelerden de devrimci bir politika boy veriyor. Her halk gibi Kürt halkının bağrından da işçi sınıfının bağımsız politikasını yürüten bir marksist-leninist hareket boy veriyor. Bu hareket ulusal ve enternasyonalist görevlerinin bilincindedir. Bu hareket, her iki halkın dev-

rimci ve demokratik güçlerinin en sıkı dayanışmasını, birliğini savunuyor. Bu dayanışma ve birlik, ilkelere dayalı olarak, ortak bir program üzerinde ileri ve sağlam biçimler kazanabilir. Türk sosyalistlerine düşen, bu hareketi yadsımak, yok saymak, küçümsemek değil, onunla ilkeli dayanışma ve birlik kurmaktır.

Gelecek sayıda devam edecek

İŞTE TÜRKİYE, İŞTE DEMOKRASİ!

Geçen sayımızda Ankara'da çıkarılmak istenen ROJA WELAT adlı Kürtçe-Türkçe gazeteyle ilgili olarak Ankara Valiliği'nin yasa dışı tutumunu okuyucularımıza duyurmuştuk. Bu arada çok daha ilginç gelişmeler oldu.

Ankara polisinin, «böyle bir gazete çıkaramazsınız, başınızı keseriz» biçimindeki tehditinden sonra, gazetenin sahibi Mustafa Aydın, Basın yasası uyarınca noter vasıtasıyla gerekli bildirimi ve belgeleri Ankara Valiliğine tebliğ etmiş ve gazeteyi çıkarmanın hazırlıklarına geçmişti. Bu arada Ankara Valiliğinden kendisine resmi bir yazı gönderildi. Yazıda şöyle deniyor:

«Ilgi (A) ve (C) yazılarınızda ROJA WELAT isimli bir mevkutenin çıkarılacağı belirtilmektedir.

«Anayasamızın 3. maddesinin 2. fıkrasında yeralan «resmi dil Türkçedir» ilkesine aykırı bulunduğundan, mevkutenin bu şekli çıkarılamayacağı hususu tarafınıza teblig olunur.» İmza: Cafer Eroğlu, Vali Muavini, Ankara Valisi Yerine..

Böylece Ankara polisinin tutumunu Ankara Valiliği'nin benimsediği ortaya çıkmış oldu, hem de resmi bir belgeyle.. Daha doğrusu polis Ankara Valiliği'nin, belki de daha yukarıların, örneğin İçişleri Bakanlığı'nın direktifi ile, kanunsuz bir şekilde bu yayını engellemeye çalışıyor ve yayıncıyı tehdit ediyordu.

Ankara Valiliği'nin bu tutumu hem Anayasa'ya, hem Basın Kanununa, hem de insanın temel hak ve özgürlüklerine, buna ilişkin uluslararası yasalara, sözleşmelere aykırıdır.

Bu tutum Anayasa'ya aykırıdır, çünkü Anayasa'nın 3. maddesinin 2. fıkrasındaki «resmi dil Türkçedir» ifadesi yalnızca resmi işlemler için geçerlidir. Kişilerin çıkardığı dergi, gazete ve kitapların resmi dille bir ilişkisi yoktur. Bu demektir ki, devlet dairelerinde, resmi yazış-

Yerel hukuk açısından durum böyle. Bir de meselenin diğer yanı var. Ankara Valiliği niçin hukuk kurallarını bile bile açık biçimde çiğneyerek Kürtçe bir gazetenin çıkmasını engellemek istiyor?

Elbette Ankara Valisi'nin neden böyle davrandığını iyi biliriz. Kaldı ki bu, salt onun tutumu da değildir. Kürt halkı üzerindeki ırkçı-şoven baskının bir örneğidir bu. ROJA WELAT'ın çıkış yazısında da anlatıldığı gibi, daha Osmanlılar döneminde başlayarak halkımıza uygulanan ırkçı zulüm aralıksız olarak günümüze kadar sürüp geldi. Hiçbir dönemde Kürt halkının kendi diliyle yayın yapmasına, kendi anadiliyle eğitim görmesine olanak tanınmadı. Bir Kürtçe dergi, kitap ve yazı bu ülkede atom silahı kadar tehlikeli sayıldı. Egemen güçler, bir yandan Kürdistan'ın sömürge yapısını pekiştirirken, Kürt halkının direnmelerini kanla ezerken, diğer yandan da bu halkın dilini, kültürünü yoketmek, onu köleleştirmek için elden geleni yaptılar. Böylesine bir ırkçı baskıya pek az sömürgede rastlanabilir. Yerli dilin basın yayın alanında kullanılmaktan menedildiği kaç sömürge gösterilebilir?.

Türkiye'de yaşıyan Kürt halkı bir azınlık da değildir. Salt Türkiye Kürdistanı'nda yaşıyan Kürt halkının nüfusu 8 milyon civarında. Türkiye'nin bütününde ise bu sayı 10 milyonun üzerinde. Kürt halkı Türk halkının yanısıra Türkiye'deki iki büyük ulustan birini oluşturuyor. İşte Türkiye'de hükümetler, bu halka kendi dilinde yayın yapma hakkı bile tanımak istemiyorlar.

Kıbrıs'taki Türk toplumunun durumuyla karşılaştırıldığı zaman Kürt halkının durumu son derece ilginçtir. Bilindiği gibi Kıbrıs'ta 100 bin kadar Türk yaşıyor. Yani Türkiye'deki Kürt nüfusunun % 1'i kadar.. Londra ve Zürich antlaşmalarıyla Kıbrıs Türk toplumunun hakları garanti altına alındı. Onlar, kendi dilleriyle okullarda okuyorlar, kendi radyo yayınları, gazeteleri vs, var. Çoğunlukta oldukları yerlerde yerel meclisler onlarda. Ayrıca Kıbrıs Parlamentosu'na nüfuslarına oranla daha çok sayıda milletvekili seçme hakkına sahipler ve Kıbrıs Cumhurbaşkanı yardımcılığı görevi bir Türk tarafından temsil ediliyor. Böyle olduğu, yani ordaki 100 bin Türkün tüm ulusal hakları garanti altına alındığı halde, Kıbrıs üzerine koparılan bu gürültü nedir? Herkes Kıbrıs Türklerinin haklarından sözediyor. Kuşkusuz biz, ordaki Türklerin ordaki Rumlarla eşit haklarla yanyana kardeşçe yaşamasını, Kıbrıs'ın toprak bütünlüğünü ve Kıbrıs Devletinin egemenliğini savunuruz. Ama Türkiye'de şoven burjuvazinin kopardığı bu gürültü yersiz ve anlamsızdır. Diğer yandan aynı burjuvazi Türkiye'de 10 milyonu aşkın Kürt halkına en küçük bir ulusal demokratik hak

tanımaya yanaşmıyor.. Kürt diliyle bir gazete çıkarılmasına bile katlanamıyor. Dünya kamuoyu 50-60 yıldır bunu iyi biliyor. Ankara Valiliği'nin son yazısı ise bunun inkâr edilemez «resmi» bir örneği..

Daha önce yayın hayatına başlayan Rızgari Dergisi'ne de benzer baskılar yapıldı. Rızgari de matbaada toplandı, sorumlu müdürü tutuklandı ve derginin dağıtımını engellemek için polis seferber oldu.

1977 yılında tüm dünyanın gözleri önünde sürdürülen bu uygulama insanlık dışı, ırkçı, zalim bir uygulamadır. Bunu kamuoyunun gözleri önüne bir kez daha seriyor, tüm tutarlı devrimci, demokratik ve ilerici güçleri bu ırkçı şoven tutumu protesto etmeye çağırıyoruz.

ROJA WELAT ÇIKTI, FAKAT BASKILAR DEVAM EDİYOR

ROJA WELAT'ın sahibi Mustafa Aydın, yasalara uygun olarak noter vasıtasıyla Ankara Valiliği'ne yaptığı bildirimden sonra gazetenin yayını için hazırlığa geçti. Ancak 12 Eylül'de, tam gazete, hem de şu Ingilizce çıkan Daily News'in matbaasında basılacağı sırada Ankara polisi müdahale etti ve matbaacı basımdan vazgeçti. Bunun üzerine gazetenin basımı bir hafta gecikti ve ancak İstanbul'da yapılabildi. Bu arada polis gazetenin peşine düşmüştü. Diyarbakır'a giden 4000 kadar gazeteye garajlarda el kondu. Diyarbakır Savcısı onu toplatmak için hemen harekete geçti. Bu arada İstanbul polisi gazetenin basıldığı matbaaya «baskın» yaptı ve orada bulabildiklerine elkoydu.

Işte bir Kürtçe gazetenin çıkış hikâyesi böyle..

2. MC hükümeti de, kendisinden önce gelen tüm hükümetler gibi uluslararası yasaları, sözleşmeleri, insan hakları temel ilkelerini ve bizzat kendi ülkesindeki yasaları çiğnemekte hiç bir sakınca görmüyor. Başkan Demirel, herhalde Helsinki Konferansında olduğu gibi Belgrad toplantısına da katılacak, ırkçılığa, sömürgeciliğe karşı nutuklar atacak ve insan haklarından sözedecek.. Orada bulunan başkaları da bu nutku alkışlayacaklar mı, bilemeyiz..

Ama Kürt halkı şimdiye kadar zulme, baskıya boyun eğmedi ve bundan sonra da eğmeyecek. Halkımız tüm ulusal ve demokratik haklarını elde edinceye kadar mücadelesini gevşetmeyecek, aksine günden güne hızlandıracaktır. Bu da böyle biline..

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Emniyet Müdürlüğü

İadeli
Taahhütlü

Şube : Basın A Sayı :

..../..../197..
Ankara

Konu : ROJA WELAT isimli
Gazete Hk.

94270

MUSTAFA AYDIN
Sümer Sokak Beyaz Ap. 12/2
Demirtepe-Ankara

İlgi: A- 23.8.1977 tarih ve Ankara
15.Noter 20586 sayılı yazı.
B- 25.8.1977 gün ve Em.Şb.1.Basın
99532 sayılı yazımız.
C- 5.9.1977 Ankara Valiliği hav.ve
bila sayılı dilekçeniz.

İlgi (A) ve (B) yazılarınızda ROJA WELAT isimli bir mevkutenin çıkarılacağı belirtilmektedir.

Anayasamızın 3.maddesinin 2.fıkrasında yer alan "resmi dil Türkçedir" ilkesine aykırı bulunduğundan, mevkutenin bu şekli ile çıkarılamıyacağı hususu [illegible]nıza tebliğ olunur.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

CAFER ...OĞLU
Vali Muavini
Ankara Valisi V.

1548/.

FİSE Genel Kurulu'na Katılan TÖB-DER Heyetinden, Genel Sekreter

M. Düzgün, Fise'ye ve Sovyetler Birliği'ne İlişkin Sorularımızı Cevaplandırdı

27 Haziran 1 Temmuz tarihleri arasında Moskova'da yapılan Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE) genel kuruluna, ilk kez olarak ülkemizden TÖB-DER'in bir heyet halinde katıldığını, daha önceki sayılarımızda okuyucularımıza duyurmuştuk. Dergimiz baskıya verildiği sırada Genel Başkan Yardımcısı Süleyman Yaşar, Genel Sekreter Yardımcısı Ömer Aslan ve Merkez Yürütme Kurulu üyesi Ayhan Kutlay'dan kurulu üç kişilik bir heyet de çağrılı olarak Romanya'da bir inceleme gezisinde bulunuyordu. Dergimiz, Moskova'da yapılan FISE toplantısına katılan heyette bulunan Genel Sekreter Mustafa Düzgün'e, bu toplantı ve Sovyetler Birliği'ndeki eğitim ve kültür sorunlarıyla ilgili bazı sorular yöneltti. Aldığımız cevapları okuyucularımıza sunuyoruz.

I — Sayın Düzgün, Temmuz ayında kısa adı FİSE olan Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu'nun Moskova'da yapılan II. Olağan Genel Kurulu toplantısına, TÖB-DER adına bir heyet olarak katıldınız. Bize FİSE hakkında bilgi verir misiniz?

— FİSE, 7 Temmuz 1946'da kurulmuştur. İkinci Emperyalist Savaşın bitiminde ve soğuk savaş döneminin başlarında kurulmuş olması anlamsız değildir. Tüm insanlığın ve bu arada öğretmenlerin savaş boyunca yaşadıkları acılar; çeşitli toplum kesimlerinin uluslararası planda da örgütlenerek işbirliği-dayanışma ve birlik oluşturmalarını zorunlu kılmıştır. Dünya öğretmenleri, savaşın yarattığı büyük yı-

kımı, güçleri oranında gidermek, dünya barışını korumak ve güçlendirmek yolunda verilen mücadeleye katkıda bulunmak amacıyla FİSE'yi oluşturdular. Merkezi Prag'da bulunan bu kuruluşun üye sayısı 15 milyona yaklaşmaktadır.

Dünyadaki öğretmen kuruluşlarını bir çatı altında toplamayı düşünenler; eğitimin demokratikleştirilmesi, öğretmenlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi, eğitim sistemleriyle ilgili sorunların çözümlenmesi gibi konuların tüm dünya öğretmenleri için ortak olduğu noktasından hareket etmişlerdir. Karşı karşıya kalınan problemlerin aynı paralelde olması FİSE'nin oluşmasını sağlayan temel nedenlerdir.

Denebilir ki, öğretmenler, ulusal düzeyde olduğu kadar uluslararası planda da örgütlenmenin gereğini ve önemini kavramakta gecikmeyen toplum kesimleri arasında yer alırlar. Nitekim Türkiye eğitim emekçilerinin uluslararası işbirliği, dayanışma ve birlik için verdikleri mücadelenin sendikaların hemen ardında yer alması, bu yoldaki isteklerin diğer kesimlerde yeterince yoğunlaşmamış olması bu kanımızı doğrular niteliktedir.

FİSE'nin niteliğini, mücadelesinin ulaştığı boyutları doğru değerlendirebilmek için II. Genel Kurul sonunda yayımlanan bazı bildirilere gözatmakta yarar görüyoruz.

FİSE II. Genel Kurulu'nda yeniden gözden geçirilen, yaşadığımız tarihsel dönemin koşullarına uygun olarak içeriği saptanan «FİSE'nin Yönelimi» başlıklı belgede şu sözler yer alıyor:

> «FİSE; kurtuluşları için mücadele veren halkları bütünüyle destekler ve baskılara, emperyalist saldırılara, işgallere, faşizme ve apartheide karşı verilen mücadelelerle öğretmenlerin dayanışma faaliyetlerini arttırmaya devam edecektir.»
>
> ....
>
> «FİSE; 10. Olağan Kongreden bu yana geçen 4 yıl boyunca, uluslararası öğretmen hareketi içinde dayanışma ve birlik politikasını ileri boyutlara ulaştırmış ve bu anlayışla, mesleki alanda, halkların kurtuluş, demokrasi ve barış mücadeleleri ile çeşitli ülkelerdeki öğretmenlerin hakları doğrultusunda verdikleri mücadeleler ile dayanışma alanında pekçok girişimi başlatmıştır.»

FİSE II. Konferansı sonunda dünya kamuoyuna açıklanan, «ÖZGÜRLÜK, ULUSAL BAĞIMSIZLIK, DEMOKRATİK VE SENDİKAL HAKLAR UĞRUNA MÜCADELE EDEN ÖĞRETMEN VE HALKLARLA DAYANIŞMA DOĞRULTUSUNDA ALINAN KARAR» da da şöyle deniliyor :

«Öğretmenler ve genel olarak işçiler, demokratik bir eğitimin ancak demokratik bir toplumda varolabileceğini ve kendisini mükemmelleştireceğini kendi öz deneyimlerinden anlarlar. Böyle bir toplum, üyelerinin kendi yeteneklerini geliştirmesini ve ülke üretimine, kültürüne ve bilimine katkıda bulunmasını sağlayacak olan temel eğitimi edinmelerine olanak verir.»

«Demokratik bir eğitim için öğretmenlerce yürütülen faaliyetler tüm toplumsal mücadelelerle ve işçilerin demokratik ve sendikal haklarının savunulmasıyle her geçen gün daha sıkı bir şekilde kaynaşıyor; öğretmenler, eğitimin ve toplumsal kanunların iyileştirilmesi için zaruri olan değişimleri ve ilerlemeleri gerçekleştirmek amacıyla işçilerle olan eylem birliğini sürekli olarak gerçekleştiriyorlar.»

«Demokratik bir eğitim, özgürlükler, demokratik ve sendikal haklar ve ulusal bağımsızlık doğrultusunda verilen mücadelelerin kapsamları genişliyor, ve öğretmenler bu alanda çok önemli bir rolü yerine getiriyorlar.»

....

«Konferans, halkların bağımsızlık ve kendi geleceklerini özgürce tayin etme haklarını tümüyle desteklediğini belirtir.»

Bu alıntıların FİSE'nin niteliğini ve doğrultusunu yeterince ortaya koyduğu kanısındayım. Görüldüğü gibi FİSE; ilerici, demokrat ve sosyalist tüm dünya öğretmenlerini ve mücadelelerini bütünleştiren bir uluslar arası kuruluştur.

Emperyalist ve emperyalizme bağımlı ülkeler, FİSE'nin gelişmesini sürekli engellemeğe çalışmaktadırlar. Öğretmen örgütlerinin FİSE'ye üye olma haklarını —uluslararası anlaşmalara rağmen— gasbetmek, toplantılarına katılma izni vermemek biçiminde somutlanan bütün bu engeller, öğretmenlerin ve dünya demokrat kamuoyunun güçlü direnciyle aşılmakta ve FİSE geçen hergün daha da güçlenmektedir.

2 — Türkiye eğitim emekçilerinin ilk kez böyle bir toplantıya katıldığı biliniyor. FİSE ile TÖB-DER'in ilişkileri nasıl kuruldu, şimdi durum nedir?

— Türkiye demokratik öğretmen hareketi, uzunca geçmişine rağmen ancak 1977'de FİSE'ye üye olmayı başarabildi. Bu sonuca ulaşmakta gecikildiği söylenebilir; ancak ileri ve başarılı bir adım olduğu yadsınamaz. Biz öğretmenler, dünyadaki kardeş öğretmen örgütleriyle diyalog kurmak, karşılıklı bilgi ve deney alış-verişinde bulunmak için yıllardır mücadele veriyoruz. «Türkiye» adını dahi kullanmamıza izin vermeyen gerici siyasal iktidarlardan, dünya öğretmenleriyle ilişki kurmamıza ve FİSE'ye katılmamıza olanak sağlamalarını engel çı-

karmalarını bekleyemezdik. TÖB-DER'in varlığının burjuvaziyi ne denli rahatsız ettiği ortada. Öte yandan egemen güçlerin, demokratik öğretmen hareketini parçalamak için yaptıkları düzenbazlıkları da artık bilmeyen kalmadı.

TÖB-DER'in, Moskova'da toplanan FİSE Genel Kuruluna katılarak üye olmayı başarmış olması çeşitli açılardan büyük bir önem taşımaktadır.

Birincisi, demokratik öğretmen hareketinin dünyaya açılmasını önlemek amacıyla egemen güçlerin önümüze diktiği anti-demokratik engeller aşılarak ileri bir mevzi ele geçirilmiştir. Artık varılan bu noktadan kimse bizi geri çeviremez. Değişen dünya koşulları, hareketimizin kazandığı boyutlar ve FİSE'ye üye örgütlerin uluslararası desteği bu kazanımımızı koruyup genişletmede en büyük güvencedir.

İkincisi, günümüzde TÖB-DER'de somutlanan demokratik öğretmen hareketi, uluslararası platformda temsil olanağı bulmuştur. Bu, Türkiye öğretmenlerinin vermekte oldukları eğitimin demokratikleştirilmesi, grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı... mücadelelerinde artık yalnız olmadığı, dünya öğretmenlerinin desteğini kazandığı anlamına gelir. Öte yandan sermaye iktidarlarının, ırkçı-şoven ve asimilasyoncu yanlarını daha da koyulaştırarak yaşatmaya çalıştıkları bu bozuk düzenini, işlenmekte olan eğitim cinayetlerini, faşizmi yerleştirmek için eğitim yoluyla faşizme kitle tabanı oluşturma girişimlerini eğitim emekçilerinin içine itildikleri kötü yaşam koşullarını dünyaya anlatma olanağını böylece elde etmiş bulunuyoruz.

Bir diğer önemli nokta da; FİSE'ye üye olmanın TÖB-DER'e kazandırdığı daha ileri nitelikler ve yeni sorumlulukların yapıcı yanında aranmalıdır. Başlangıçta FİSE'nin niteliğini ve doğrultusunu belirlemek için yaptığımız alıntılar, bu uluslararası kuruluşun ilerici ve devrimci politikasını açıkça ortaya koymaktadır. Bu gerçek biryandan TÖB-DER'in izlediği politikanın doğruluğunu kanıtlarken, biryandan da demokratik görevlerinin sınırlarını koşullara uygun olarak daha bir geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Esasen FİSE üyesi olmadığımız dönemde dahi izlenen politika ve geliştirilen mücadele yöntemleri, FİSE nin programından pek farklı olmamıştır.

TÖB-DER, 3. Olağan Genel Kurulunda aldığı kararlar ve bu doğrultuda izlediği politika ile FİSE programına uygun bir tutumu benimsemiştir. Demokratik görevlerinin sınırlarını ülke gerçeğine uygun olarak genişletmesi, yönetimin yapısının ve programının buna göre oluşturulması onu FİSE'nin amaçlarına daha çok yakınlaştırmıştır.

Bilindiği gibi FİSE'ye katılmayı ve dünyadaki öğretmen kuruluşlarıyla sıcak ilişkiler kurmayı 3. Olağan Genel Kurulumuz karar altına almıştır. İşbaşına gelen yönetim, Kurultayın diğer kararlarını olduğu

gibi bu kararını da hayata geçirmek için yoğun çalışmalar yaptı. Türkiye'de eğitim düzeninin yapısı, öğretmenlerin ekonomik, sosyal ve siyasal durumları ve çeşitli konularda FİSE'yi sürekli bilgilendirmeğe çalıştık. TÖS döneminde de FİSE'ye üyelik için başvurulmuş; fakat ardı izlenmemiştir. FİSE de, dünyada olup bitenler hakkında bize bilgi veriyordu. Karşılıklı olarak gelişen bu ilişkiler FİSE ve FİSE'ye bağlı kuruluşlarla aramızda sıcak bir havanın doğmasına neden oldu. Öte yandan Türkiye eğitim emekçilerinin vermekte oldukları etkin mücadelelerin de dikkatleri çektiğini belirtmek gerekir. Örneğin FİSE yöneticileri TÖB-DER'i şu sözlerle anlatıyorlar: «Türkiye eğitim emekçilerinin ekonomik-demokratik haklarını militanca koruyup savunan örgüt...»

Burjuvalar, uluslararası planda dayanışmaya büyük önem verirler. Sömürülerini yoğunlaştırmak ve siyasal iktidarlarını sürdürmek için iş ve güç birliği yapmayı yararlı görürler. Ancak bu olanağı işçilerin ve diğer emekçilerin kullanmasını istemezler. Egemen sınıflar, kendi çıkarlarını yaşatmak için her yolu mübah sayarken emekçilerin uluslararası düzeyde işbirliği, dayanışma ve birlik kurmalarını engellemek için elden gelen her anti-demokratik yöntemi hayasızca kullanırlar.

Tüm emekçilere ve bu arada biz eğitim emekçilerine düşen başlıca görevlerden biri de, ulusal düzeyde olduğu kadar uluslararası düzeyde de dayanışma ve birliğimizi geliştirmek için mücadele etmektir. Bu, emekten yana güçlerin enternasyonalist dayanışmasını sağlamak için yerine getirilmesi gereken tarihsel bir görevdir.

TÖB-DER, kısaca belirtmeğe çalıştığımız düşüncelerle, uluslararası ilişkilerin kurulmasına ve geliştirilmesine büyük önem vermektedir. FİSE'ye üye olmakla daha da resmilik kazanan sorumluluklarımızı yerine getirmek için mücadelemizi etkin bir şekilde sürdürmeğe kararlıyız. Şimdi FİSE'ye üyeliğimizle ilgili işlemlerin tamamlanması için Bakanlar Kuruluna başvurmuş durumdayız. Sonucunu bekliyoruz.

3 — FİSE'nin Moskova toplantısı, bu toplantıda tartışılan başlıca konular ve alınan kararlar hakkında bilgi verir misiniz?

— FİSE konferansı, Çin ve Arnavutluk dışında hemen hemen bütün ülkelerin katıldığı bir uluslararası forum niteliğindeydi. 78 ülkenin katıldığı, 98 kuruluşun temsil edildiği bu konferansda çeşitli uluslararası birlik ve federasyonlar da temsil edildiler.

Toplantının gündemi, eğitim ve bilim işçilerinin uluslararası «işbirliği dayanışma ve birlik» perspektifleri, diğer eğitim sorunları ve FİSE yöneticilerinin seçimi gibi konulardan oluşuyordu. Gündeme bakıldığı zaman salt eğitim sorunlarının tartışıldığı bir toplantı izlenimi

belirmekle birlikte, her konuşmacı eğitim sorunlarıyla bağlantılı olarak ülkesinin diğer sorunlarına da geniş yer veriyordu. Doğru olan da budur. Çünkü, eğitim ve öğretmen sorunlarını, dünyada olup bitenlerden, her ülkenin genel problemlerinden ayrı düşünmek bilimsel bir yaklaşım değildir.

Konferans boyunca, her ülkeyi temsilen çeşitli konuşmalar yapıldı. Sosyalist ülkelerin eğitim ve öğretmen sorunları diye bir dertleri yoktu. Onların kendi devletiyle başı dertte değildi. Ülkelerinin eğitim ve bilim alanında katettiği mesafeyi; geleceğe dönük tasarımlarını dile getirdiler.

Emperyalist-kapitalist ülkelerin öğretmen temsilcileri de emperyalizmi ve sömürüyü lanetlediler. Eğitimin demokratikleştirilmesi, eğitim emekçilerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi doğrultusunda vermekte oldukları mücadeleleri dile getirdiler. Bu durum, dünyadaki öğretmen kuruluşlarının ilerici karakterinin somut bir kanıtıdır.

Latin Amerika ülkelerinin öğretmen temsilcileri, ABD emperyalizminin Güney Amerika'da işlediği cinayetleri, sömürgeci siyasetini teşhir ederek söze başlıyorlardı. Özellikle Şili'de Pinochet diktatörlüğünün insanlık dışı uygulamalarından örnekler verdiler. Konferansa sürgündeki Şilili öğretmenler de katıldılar. Yaşlı olmalarına rağmen mücadeleci yanları ağır basan bu kişiler, herkeste saygınlık yarattılar. Gerek yaptıkları konuşma ve görüşmelerle gerekse delegelere dağıttıkları yayımlarla dikkatlerin Şili üzerinde toplanmasını başardılar.

Filistin sorunu, konferans boyunca bir bayrak gibi dalgalandı. Filistinlilerin, kendi sorularını dünya kamuoyuna maledişleri diplomatik girişimleri başarılı bir şekilde yürütmeleri kıvanç verici bir durumdu. Orta-Doğu'da, yıllardan beri özgürlük mücadelesi veren diğer halklar, uluslararası planda Filistinliler kadar öne çıkmayı başaramamışlar. İzlenen yanlış politikaların, dargörüşlülüğün, İran ve ABD ile yapılan flörtün doğurduğu sonuçları üzüntüyle izlediğimizi belirtmek isterim. Öyle ki, şimdiye kadar yapılan hataların altını çizmeden söze girdinizmi sizi dinleyecek kimseyi bulamazsınız. Bu durumu somut olarak gözlemlemeden, ilerici ve sosyalist dünya kamuoyunun üzüntülerine tanık olmadan işlenen hataların anlamını ve doğurduğu sonuçları kavramanın kolay olmayacağı kanısındayım. Ancak bütün bu olumsuzluklara rağmen gerek uluslararası Komisyonda gerekse Genel Kurulda yapılan konuşmalarla yeni gelişmeler anlatılmış, verilmekte olan mücadele 78 ülkenin delegelerine anlatılmıştır. Ayrıca çeşitli ülkelerin delegeleriyle yapılan sohbetlerde bu sorun daima önplanda tutulmuştur.

Konfransta tartışılan uluslararası sorunların bir kısmına ait alınan kararları aktarmakta yarar görüyorum. Bu alıntılar Konferansın

çerçevesi ve dilegetirilen ve fakat bildirinin geneline yansıyan diğer bazı konular hakkında da yeterli çağrışımları yapar kanısındayım.

«Filistin devriminin, meşru hedeflerine ulaşmasını engellemek için emperyalizmin, siyonizmin ve gerici güçlerin Filistin Halkına karşı düzenledikleri planları mahkûm eder. Filistin halkının meşru ulusal haklarına kavuşması, kendi ülkesine dönmesi ve orada demokratik bir Filistin devleti kurması için öğretmen örgütlerini Filistin öğretmenlerine ve halkına moral ve maddi destek göstermeğe çağırır, aynı zamanda İsrail işgalinin kurbanı olan Arap ülkelerini destekler ve işgal edilmiş Arap topraklarının boşaltılmasını ister.»

«Güney Kore'deki Amerikan kuvvetlerinin, atomik ve diğer silahların derhal geri çekilmesini talep eder, ve bağımsızlık, barışçıl tekrar birleşme ve büyük ulusal birlik üçlü temeli üzerinde, ülkenin bizzat Kore halkınca tekrar birleştirilmesi doğrultusunda Kore halkının isteklerini destekler.»

«Birleşmiş Milletlerde alınan kararlar temeli üzerinde şu taleplerin hayata geçirilmesi için öğretmen örgütlerini destekçi olmaya çağırır: bütün yabancı güçlerin Kıbrıs'tan derhal geri çekilmesi, göçmenlerin evlerine dönmesi, ülkenin dörtbir yanında dolaşma ve yerleşme özgürlüğü, kaybolan kişilerin durumları hakında bilgi, Kıbrıs'ın bağımsızlığı, egemenliği ve bağlantısızlığı, Rum ve Türk Kıbrıslılar arasında görüşmeler sonucu sorunların çözümü.»

....

Filistin, Kore ve Kıbrıs halkları ile ilgili olarak alınan bu kararlar, FİSE Konferansında tartışılan konular hakkında gerekli izlenimi vermektedir.

FISE Genel Kurulunda bu kararlar oybirliğiyle alınmış olmakla birlikte, yapılan konuşmalardan tedirgin olan delegeler de vardı. Irak delegesinin rahatsızlığı dikkat çekiciydi. Bir miktar da hayret içindeydi. O da, bu kararların muhtevasından payına düşeni almışa benziyordu.

4 — Sovyetler Birliği'nde eğitim kurumlarını gezebildiniz mi, bu konuda ne gibi izlenimleriniz oldu?

— Sovyetler Birliği'ne FİSE Genel Kuruluna katılmak üzere gittik. Orada kalacağımız günlere ilişkin programın çatısını Genel Kurul çalışmaları oluşturuyordu. Bu nedenle, okullarda gerekli gezi ve gözlemleri yapma olanağımız olmadı. Öte yandan, orada da okullar tatil devresine girmiş olduğundan eğitim uygulamalarını yerinde inceleme fırsatımız olmadı. Bu sorunuza, yetkililerden edindiğimiz bilgilere ve Çocuk Bahçelerinde yaptığımız gözlemlere dayanarak cevap vermeğe çalışacağım.

Sovyetler Birliği'nde okuma-yazma diye bir sorun yoktur. Çünkü halkın % 99,9'u okuma-yazma bilmektedir. Bu oranın % 100 olmamasının nedeni, çok az sayıda da olsa anormal çocukların doğmasıdır.

Sovyetler Birliği'nde eğitime ve eğiticiye büyük değer veriliyor. Eğitim ve bilim işçileri, diğer çalışanlarla paralel ekonomik ve sosyal olanaklara, eşit saygınlığa sahiptirler. İnsana ve eğitimine büyük önemin verildiği bu toplumda öğretmene gereği kadar değerin verilmesi doğaldır. Herkesin eğitim olanaklarından mutlaka yararlandığı bu ülkede, okullaşma sorunu halledilmiş, eğitim teknolojisi istenilen gelişkinlik düzeyine ulaşmış, öğrenim çağına gelen her çocuğa gerekli olanaklar sağlanmıştır. Gerek nicel gerekse nitel yönden istenilen düzeye ulaşmış bulunan eğitim hizmetleri, eğitimcilerin her türlü gereksinmelerinin karşılanması bir bütün olarak eğitimin verimli olması sonucunu doğurmuştur.

SSCB Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası ve diğer ülkelerden gelen FİSE Temsilcilerinin birlikte düzenledikleri bir konferansı izlemek üzere Moskova Üniversitesine götürüldük. Bu Üniversite oldukça geniş bir alan kaplıyor. Konferans öncesinde ve bitiminden sonra binayı kısmen dolaşma olanağı bulduk. Büyük öğrenci kitlesine rağmen düzenli ve son derece temiz olması dikkat çekiciydi. İzlediğimiz konferans çeşitli konuları kapsıyordu. Ardından da müzik, pandomim ve bale gösterileri yapıldı.

Bu üniversitede çeşitli Cumhuriyetlerden öğrencilerle ve öğretim üyeleriyle karşılaştık. Ayrıca, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen binlerce yabancı öğrencinin de burada eğitim gördüğünü söylediler. Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında «kültür anlaşması» yapıldığı halde burada Türkiye'li öğrenciler yoktu.

Moskova'da ve Azarbaycan'da Çocuk Bahçelerinde incelemeler yapma olanağını bulduk. Bu bahçelerden Sovyetler Birliği'nde onlarcası var. Tatil aylarında, yani yazın 7 ile 15 yaşlar arasındaki çocuklar ailelerinin isteği üzerine buraya alınırlar. Belirtilen yaşlar arasındaki çocukların gerek bilgi ve becerilerini geliştirmek, gerekse eğlenme gereksinimlerini karşılamak için herşey var burada. Parklar, resim atelyeleri, müzik odaları, çocuk tiyatrosu, sinema, spor tesisleri... Bina ve tesislerden çok, ağacın egemen olduğu bu eğitim kurumu, çocuk olma ve orada eğitilme isteğini uyandırdı bizde.

Moskova gibi büyük kentlerde şehrin çeşitli semtlerinde kurulan bu eğitim kurumları, yer yer bölge çocuklarını biraraya getirecek biçimde de kurulmuştur. Öteyandan diğer sosyalist ülkelerden de buralara kısa bir süre için ziyarete gelen çocuklar oluyor. Örneğin bizim Baku'da bulunduğumuz günlerde Bulgaristan'dan bir çocuk kafilesi gelecek, Baku'dan da Bulgaristan'a bir grup piyone gidecekti.

Aileler, kendi rızalarıyla bu bahçelere çocuklarını gönderir, haftanın belirli günlerinde ziyaretine gelebilirler. Her yaştaki çocuk günde altı saat çalışmak ya da ders yapmak zorundadır. Örneğin 7 yaşında olan ve resim yapmayı seven bir piyone aralıklı olarak günde 4 saat resim çizer, bir diğeri enstrüman çalışır... Daha büyük yaşta olanlar çeşitli araç-gereç üretir, becerilerine göre işler yaparlar. Çok küçük yaşlarda olan çocuklar da dahil, ürettikleri işe göre kendilerine ücret ödenir. Böylece piyoneler, bir miktar para kazanmış olarak, emeğin ve birlikte yaşamanın değerini öğrenmiş olarak bu eğitim kurumundan ayrılırlar.

Burada eğitim gören çocuklar, bilimsel yöntemlere göre besleniyorlar; becerilerini geliştirecek enerjiyi alabiliyorlar. Tümü de gürbüz ve neşeli... Sovyetler Birliği'ni oluşturan ulusların eşitliği, kardeşliği ve birliği buralarda tüm canlılığıyla gözlemlenebiliyor. Bu Çocuk Bahçelerinin amacı ve çalışma tarzı hakkında kendilerine soru sorduğumuz yetkililer şöyle cevap verdiler:

> «Bu bahçelerde; Sovyetler Birliği'ni oluşturan tüm halkların çocukları biraraya geliyor, dostluğun ve kardeşliğin anlamını ve değerini eşit yaşam koşulları içinde kavrama olanağını buluyorlar. Böylece enternasyonalizmin yüce değerini bu yaşlardan başlayarak benimsemiş oluyorlar. Birarada yaşamaları sonucu kin ve kıskançlıklardan arınıyorlar, başarılı toplumsal yaşama hazırlanıyorlar.
>
> «Öte yandan bilgi ve becerileri gelişiyor. Emeğin birleştirilmesi ile ne büyük işlerin başarılabileceğini, sergiledikleri ürünlerle ilgi gören etkinlikleriyle kendilerinin ve toplumun büyük değerini somut olarak görüyorlar. Bütün bunlardan sonra Komsomol'a layık birer genç olarak ayrılıyorlar bu bahçelerden...»

Okulların tatile girmiş olmaları nedeniyle diğer eğitim kurumlarını görme olanağımız olmadı. Sadece gezebildiğimiz bu bahçelerde gördüklerimiz Sovyetler Birliği'nde insanın eğitimine verilen değeri anlamaya yeter sanıyorum.

5 — Azarbaycan'ı ziyaret ettiğinize göre, Azeri kültürünün gelişimi dünü ve bugünü hakkında edindiğiniz intibahları özetle nakledebilir misiniz?

— Azarbaycan, Sovyetler Birliği'ni meydana getiren 16 Cumhuriyet'den bir tanesidir. Bilindiği gibi «ulusların kendi geleceklerini özgürce belirlemesi» ilkesine uygun olarak uluslar ve diğer azınlıklar sosyalist federatif bir birlik oluşturdular. Azarbaycan da bu birlik içinde yer alan bir ülkedir. Sovyetler Birliği'ni oluşturan Cumhuriyetler,

Demokratik Merkeziyetçilik ilkesi üzerinde inşa edilen bir işlerliğe sahiptirler. Bu ilke, tartışmaya sunulan yeni Anayasa Taslağı'nda şöyle belirleniyor:

> «Madde 3: Sovyet Devleti'nin örgütlenmesi ve faaliyeti, demokratik merkeziyetçilik ilkesine, aşağıdan yukarıya doğru tüm devlet egemenlik organlarının seçimle işbaşına gelmesi, bu organların halka hesap vermesi, üst kademe organlarınca organları için bağlayıcı olması alınan kararların alt kademe ilkesine dayanır. Demokratik merkeziyetçilik, kendi içinde tek elden yönetimi, yerel kuruluşlarda girişim ve yaratıcı aktiflikle, her devlet organının ve görevli kişinin kendine yüklenen ödev için sorumluluğunu birleştirir.»

Azarbaycan Eğitim Bakanı Türkiye, Mali, Fas, Tunus, Cezayir, Lübnan delegelerini kabul ederek ülkesi hakkında bilgiler verdi. Polisin ve askerin, şurasında burasında beklemediği bir Bakanlıklar binasında gezinmek bize zevk veriyordu. Bakanın odası sade ve temizdi. Eğitim Bakanı epeyce yaşlıydı. Devrim öncesini ve sonraki gelişmeleri anlatırken şöyle dedi:

> «Devrim öncesi Azarbaycan karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunuyordu. Molla mekteplerinden başka birşeyi yoktu. Alfabesi ve sözlüğü bulunmayan bir toplum vardı burada.»

Gezdirildiğimiz tarih müzesinde gördüklerimiz Bakanın dedikleri ni doğruluyordu. Azarbaycan'ın tarihsel gelişimini, bu tarih müzesinde ayrıntılı olarak izledik. Bize bilgi veren Doç. Bayan, İngiliz'lerin öldürdüğü 26 Baku Halk Komiserlerinden birinin kızıydı. Ekim Devrimi öncesi Azarbaycan'ı hayvancılık, tarım ve basit eltezgâhı işletmeciliği yaparak geçinmişti. Oysa bugün, hayatın her alanında olağanüstü ilerlemeler kaydetmiş, okuma-yazma bilmeyen ferdi kalmamıştır. İşsizlik, geçim sıkıntısı, hayat pahalılığı gibi bizim karşıkarşıya bulunduğumuz sorunlardan hiç birine burada rastlanmaz. Oysa Azarbaycan'ın İran'da kalan bölümünde yoksulluk ve zulüm kol geziyor.

Azeriler kendi ana dillerinde eğitim yapıyorlar; kendi kültürlerini özgürce yaşatma ve geliştirme olanaklarına sahip bulunuyorlar. Kendi kaderlerini özgürce belirledikleri gibi... Emekçi halkın kültürü ve gelenekleri özünü koruyup geliştirmektedir. Bu, Sovyetler Birliği'nde herhangi bir ayrılığı simgelemiyor. Çünkü, her Cumhuriyette, geçen hergün zenginleşerek gelişen emekçi halkın kültürüdür; feodallerin ve burjuvaların değil. Biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana işleyen eğitim ve kültür düzeni; işçi sınıfının dünya görüşünü hayatın her alanına yaymış, sömürücü egemen güçlerin geçmişte yarattıkları tüm ayrıcalıklara son vermiştir.

Bugün Azarbaycan'da her yüz insanın % 99,9'u okuma - yazma biliyor. Kendi okullarında, kendi ana diliyle eğitim görüyorlar. İşsizi, yoksulu yok. Burjuvazinin baskı ve sömürüsü altında yaşamıyor. İran da olduğu gibi sömürge değil; özgür ve sosyalist bir ülke.

6 — Pekçok halkın yanyana yaşadığı Sovyetler Birliği'nde, çeşitli halklar açısından dil ve kültür sorununun çözümünü özetle anlatır mısınız?

— Çarlık Rusyası, köleleştirilmiş halklar, sömürgeler üzerinde inşa edilmişti. Bildiğimiz gibi, Ruslar dışında hiçbir halkın özgürlüğü yoktu. Baskı ve sömürü altında tutulan bu halkların kendi öz kaynaklarını kendileri yararına değerlendirmeleri, kültürlerini özgürce geliştirmeleri sözkonusu değildi. Çarlık aristokrasisi ve burjuvazi sömürgelerdeki işbirlikçileriyle elele zulüm ve sömürüsünü sürdürüyor; bu köle halkları bir vergi ve asker deposu olarak kullanıyordu. Merkezi Rusya'da kapitalizm egemen üretim biçimini oluştururken, sömürgelerde egemen olan feodalizmdi.

Büyük Ekim Devrimi emekçilerin sömürüsüz dünyasını inşa ederken, Çarlık Rusyası'nda köleleştirilen bu halklara da «kendi geleceklerini özgürce belirleme»leri için olanak tanıdı; bu hakkın hayata geçirilmesi için Merkezi Rusya'nın proletarya partisi sömürge halklarla omuz omuza savaştı. Devrimin oluşum ve gelişme yıllarında, ayrılarak bağımsız bir devlet kurma hakkı da dahil «kendi geleceklerini özgürce belirleme»leri doğrultusunda verilen inançlı ve kararlı mücadele ezilen halklarda büyük bir güven yarattı. Nihayet 1917 Devriminin gerçekleşmesi Rusya'daki ulusların ve etnik unsurların özgürlüğünü de birlikte getirdi. Çünkü Devrimin dayandığı ilkeler böyle bir uygulamayı zorunlu kılıyordu. Böylece, uluslar ve etnik gruplar kendi rızalarıyla sosyalist federatif bir birlik oluşturarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni kurdular.

Kısaca belirtmeye çalıştığım bu gelişmenin dayandığı temel ilkelere uygun olarak biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana bir birlik, sosyalist bir birlik meydana getirildi. Bunun doğal sonucu olarak tüm halklar ve etnik gruplar kendi siyasi kaderlerini özgürce belirledikleri gibi ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamlarını da özgürce düzenlemenin koşullarını yaratmış oldular. Ancak ekonomik, sosyal ve kültürel yaşam artık burjuvazinin ve feodalitenin isteklerine göre değil emekçi halkın yararına ve toplumsal değerlerine göre biçimlendirildi.

Moskova Üniversitesinde verilen Konferansta bir Bayan konuşmacı şöyle anlattı:

«Devrimden önce, benim halkım, Rusya'nın en geri kalmış halkıydı. Ne alfabesi, ne okulu, ne de okuma-yazma bileni vardı. Devrim gerçekleştikten sonra sayıca çok az olan halkımın alfabesini bulmak, kültürünü ve sosyal değerlerini canlandırmak için bilim adamları görevlendirildi. Kısa zamanda sonuçlandırılan bu çalışmalardan sonra, okullarımız açıldı, ana dilimizde eğitim görmeğe başladık. Şimdi halkımın yüzde 99'u okur - yazardır. Çeşitli mesleklerde çalışan iyi eğitilmiş insanlarımız çoktur. Ben de öğretim üyesiyim.»

Sayıca birkaç yüz bini aşmayan bu küçük etnik grubun Devrim sayesinde kaydettiği gelişmeyi, devrimin bunlara sağladığı olanakları hayretle izlemiştik.

Sovyetler Birliği'ni kuran uluslar ve etnik gruplar, kendi kültürlerini özgürce geliştirme ve kendi ana dillerinde eğitim yapan okullarında okuma olanaklarını çoktan elde etmişlerdir. Yukarıda verdiğimiz örneğe Sovyetler Birliği'nin her köşesinde rastlamak mümkündür.

Daha önce de belirttiğim gibi, her halkın kendi geleceği üzerinde söz ve karar sahibi olması; ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yaşamını emekçi halkın çıkarları doğrultusunda ve işçi sınıfı bilimine uygun olarak düzenlemesi, ayrılıkları derinleştiren bir durum değildir. Aksine her türlü ayrıcalığa ve eşitsizliğe sonvermek için ileri bir adım, sosyalist bir toplum kurabilmek için tarihsel olduğu kadar zorunlu bir görevdir. Bu düşüncenin evrenselliği ve doğruluğu Sovyetler Birliği gerçeğiyle artık hiçbir kuşkuya yervermeyecek biçimde kanıtlanmıştır.

Biçimde ulusallık, özde emekçi halktan yana bir eğitim anlayışı diller ve kültürler üzerindeki insanlık dışı baskılara sonvermiş, halkların ve bireyin serbest gelişimine, üretken ve yaratıcı olmasına yol açmış, işçi sınıfı demokrasisi hayatın her alanında egemen olmuştur.

Azeriler, Özbekler, Ermeniler, Kürtler... kısaca bütün uluslar ve etnik gruplar; işçi sınıfının dünya görüşüne uygun olarak kendi kültürlerini yaşatıyorlar. Çarlık Rusyası'nın sömürgeci kültürünün potasında erimek (asimile olmak), gerici sınıfların resmi kültürlerini benimsemek zorunda kalmak gibi şeyler çoktan tarihe karışmıştır. Ülkenin her köşesinde emekçi halkın kültürü büyük ilerlemeler kaydediyor, üretken ve yaratıcı Sovyetler insanının bilgi ve becerileriyle hızla gelişiyor. Üniversiteler, Kürsüler ve Araştırma Merkezleri bu uğurda büyük bir çaba gösteriyorlar.

Çocuk Bahçelerinde gördüğümüz değişik halklardan çocuklar, her ulusun ve etnik grubun kendi ana dilinde eğitim yapması ve emekçi kültürünü geliştirmesi ve benzeri olgular Sovyetler Birliği'nin varlığını güçlendiriyor; enternasyonalizmin canlılığını ve yüceliğini kanıtlıyor.

Şili Halkı Faşist Zulmü Yıkacaktır

Hazım KILIÇ

UNUTULMAYACAK BİR GÜN: 11 Eylül 1973

Bir Lâtin-Amerika ülkesi olan Şili, geniş yeraltı ve yerüstü zenginliklerine sahip sekiz milyonluk geri bıraktırılmış bir ülkedir. Halk Birliği iktidarından önce iktidarın başına çöreklenen bir avuç tekelci burjuvazi ve toprak ağası, ülkenin tüm zenginliklerini yabancı holdinglerle birlikte pervasızca sömürerek milyonlarına milyon katıyorlardı.

Şili'yi giderek yoksulluk ve sefalet ülkesi haline getiren bu sömürücü sınıflara karşı, işçiler ve tüm emekçi halk seslerini yükseltiyordu. Ülke çapında gelişen bu demokratik muhalefeti örgütleyen Şili'nin devrimci-yurtsever güçleri, 1969'da UNITAD POPULAR'ı (Halk Birliği) kurdular. Eylül 1970'de yapılan seçimlerde büyük bir başarı kazanan Halk Birliği, ülkede yönetimi eline aldı ve devrimci programını uygulamaya başladı. Şili'nin demokratikleşmesi yolunda, kısa zamanda önemli başarılar elde edildi.

Şili'deki bu demokratik gelişim karşısında ürken burjuvazi, CIA'nın ve ABD tekellerinin (ITT vb. holdinglerin) desteğiyle 11 Eylül 1973 de faşist Pinochet çetesi önderliğinde kanlı Faşizmi tezgâhladı.

1970 ÖNCESİ ŞİLİ'DE EKONOMİK DURUM :

4 Eylül 1970'de büyük bir başarıyla seçimleri kazanan «Halk Birliği» yönetimi devralana kadar ülkeyi yöneten tekelci burjuvazi ve toprak ağalarının siyasi sözcüleri, partiler, Şili ekonomisine yabancı holdinglerin egemen olmasını sağlamıştı.

Sosyal çelişkilerin keskin olduğu ülkede bir avuç Şili'li, zenginlik içinde sefa sürerken, ülkenin çoğunluğunu oluşturan işçiler, köylüler ve tüm emekçi tabakalar yoksulluk içindeydi. Öyle ki Anonim şirketlerin yüzde 17'si sermayenin yüzde 78'inden fazlasını temsil ediyordu. «Tarım işlerinin yüzde 80'i bütün nüfusun yüzde 4,2'sinin, büyük top-

«Devrimden önce, benim halkım, Rusya'nın en geri kalmış halkıydı. Ne alfabesi, ne okulu, ne de okuma-yazma bileni vardı. Devrim gerçekleştikten sonra sayıca çok az olan halkımın alfabesini bulmak, kültürünü ve sosyal değerlerini canlandırmak için bilim adamları görevlendirildi. Kısa zamanda sonuçlandırılan bu çalışmalardan sonra, okullarımız açıldı, ana dilimizde eğitim görmeğe başladık. Şimdi halkımın yüzde 99'u okur - yazardır. Çeşitli mesleklerde çalışan iyi eğitilmiş insanlarımız çoktur. Ben de öğretim üyesiyim.»

Sayıca birkaç yüz bini aşmayan bu küçük etnik grubun Devrim sayesinde kaydettiği gelişmeyi, devrimin bunlara sağladığı olanakları hayretle izlemiştik.

Sovyetler Birliği'ni kuran uluslar ve etnik gruplar, kendi kültürlerini özgürce geliştirme ve kendi ana dillerinde eğitim yapan okullarında okuma olanaklarını çoktan elde etmişlerdir. Yukarıda verdiğimiz örneğe Sovyetler Birliği'nin her köşesinde rastlamak mümkündür.

Daha önce de belirttiğim gibi, her halkın kendi geleceği üzerinde söz ve karar sahibi olması; ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yaşamını emekçi halkın çıkarları doğrultusunda ve işçi sınıfı bilimine uygun olarak düzenlemesi, ayrılıkları derinleştiren bir durum değildir. Aksine her türlü ayrıcalığa ve eşitsizliğe sonvermek için ileri bir adım, sosyalist bir toplum kurabilmek için tarihsel olduğu kadar zorunlu bir görevdir. Bu düşüncenin evrenselliği ve doğruluğu Sovyetler Birliği gerçeğiyle artık hiçbir kuşkuya yervermeyecek biçimde kanıtlanmıştır.

Biçimde ulusallık, özde emekçi halktan yana bir eğitim anlayışı diller ve kültürler üzerindeki insanlık dışı baskılara sonvermiş, halkların ve bireyin serbest gelişimine, üretken ve yaratıcı olmasına yol açmış, işçi sınıfı demokrasisi hayatın her alanında egemen olmuştur.

Azeriler, Özbekler, Ermeniler, Kürtler... kısaca bütün uluslar ve etnik gruplar; işçi sınıfının dünya görüşüne uygun olarak kendi kültürlerini yaşatıyorlar. Çarlık Rusyası'nın sömürgeci kültürünün potasında erimek (asimile olmak), gerici sınıfların resmi kültürlerini benimsemek zorunda kalmak gibi şeyler çoktan tarihe karışmıştır. Ülkenin her köşesinde emekçi halkın kültürü büyük ilerlemeler kaydediyor, üretken ve yaratıcı Sovyetler insanının bilgi ve becerileriyle hızla gelişiyor. Üniversiteler, Kürsüler ve Araştırma Merkezleri bu uğurda büyük bir çaba gösteriyorlar.

Çocuk Bahçelerinde gördüğümüz değişik halklardan çocuklar, her ulusun ve etnik grubun kendi ana dilinde eğitim yapması ve emekçi kültürünü geliştirmesi ve benzeri olgular Sovyetler Birliği'nin varlığını güçlendiriyor; enternasyonalizmin canlılığını ve yüceliğini kanıtlıyor.

Şili Halkı Faşist Zulmü Yıkacaktır

Hazım KILIÇ

UNUTULMAYACAK BİR GÜN: 11 Eylül 1973

Bir Lâtin-Amerika ülkesi olan Şili, geniş yeraltı ve yerüstü zenginliklerine sahip sekiz milyonluk geri bıraktırılmış bir ülkedir. Halk Birliği iktidarından önce iktidarın başına çöreklenen bir avuç tekelci burjuvazi ve toprak ağası, ülkenin tüm zenginliklerini yabancı holdinglerle birlikte pervasızca sömürerek milyonlarına milyon katıyorlardı.

Şili'yi giderek yoksulluk ve sefalet ülkesi haline getiren bu sömürücü sınıflara karşı, işçiler ve tüm emekçi halk seslerini yükseltiyordu. Ulke çapında gelişen bu demokratik muhalefeti örgütleyen Şili'nin devrimci-yurtsever güçleri, 1969'da UNITAD POPULAR'ı (Halk Birliği) kurdular. Eylül 1970'de yapılan seçimlerde büyük bir başarı kazanan Halk Birliği, ülkede yönetimi eline aldı ve devrimci programını uygulamaya başladı. Şili'nin demokratikleşmesi yolunda, kısa zamanda önemli başarılar elde edildi.

Şili'deki bu demokratik gelişim karşısında ürken burjuvazi, CIA'nın ve ABD tekellerinin (ITT vb. holdinglerin) desteğiyle 11 Eylül 1973 de faşist Pinochet çetesi önderliğinde kanlı Faşizmi tezgâhladı.

1970 ÖNCESİ ŞİLİ'DE EKONOMİK DURUM :

4 Eylül 1970'de büyük bir başarıyla seçimleri kazanan «Halk Birliği» yönetimi devralana kadar ülkeyi yöneten tekelci burjuvazi ve toprak ağalarının siyasi sözcüleri, partiler, Şili ekonomisine yabancı holdinglerin egemen olmasını sağlamıştı.

Sosyal çelişkilerin keskin olduğu ülkede bir avuç Şili'li, zenginlik içinde sefa sürerken, ülkenin çoğunluğunu oluşturan işçiler, köylüler ve tüm emekçi tabakalar yoksulluk içindeydi. Öyle ki Anonim şirketlerin yüzde 17'si sermayenin yüzde 78'inden fazlasını temsil ediyordu. «Tarım işlerinin yüzde 80'i bütün nüfusun yüzde 4,2'sinin, büyük top-

rak sahiplerinin elinde» idi.

Nüfusun yüzde 2'sini oluşturan zengin Şili aileleri toplam gelirin yüzde 46'sından yararlanırken, nüfusun geriye kalan ve çoğunluğu oluşturan işçi, köylü ve dar gelirli ailelere, toplam gelirin yüzde 17'si düşüyordu.

Ülkede tam anlamıyla yabancı tekeller egemenliği sağlanmıştı:

Şili ekonomisini elinde bulunduran otuz büyük sanayi kuruluşunun sermaye tahvillerinin yüzde 46,2'si yabancı holdinglerin elinde idi. ABD holdingleri Şili maden ihracatının ortalama yüzde 85'ine sınırsız egemen kılınmıştı. Ülkenin tarımı tam bir bunalım içindeydi. 1930'larda tarım ürünleri ihraç eden ülke, bu kez tarım ürünlerini ithal etmek durumunda bırakılmıştır. Nüfus artışı hız kazanırken brüt sosyal üretim ise az bir artış gösteriyordu. Ülke ekonomisinin bel kemiğini oluşturan Bakır üretimi ise her yıl yüzde 2 düşüş gösteriyordu.

Ülkede baş gösteren bu ekonomik tıkanıklık sonucu, nüfus başına borçlanmada da Şili dünyada ikinci sırayı alıyordu. Devlet maliyesi çökerken dış borçlar ortalama 4,125 milyar doları buluyor, böylece nüfus başına 422 dolar borç düşüyordu. Açlık ve işsizlik de aynı oranda hızla büyüyordu. Öyle ki ülkeyi yöneten bu sömürücü iktidarlar döneminde, on yılda hayat pahalılığı yüzde 1000 artış göstermiştir.

İşçi ücretleri boğaz tokluğuna ancak yeterken, emekli maaşları hiç ayarlanmamıştı. Toprak işçilerinin ücretleri aslında çok düşük olan işçi ücretlerinin beşte birini kapsıyordu.

Yalnız Şili'nin başkenti Santiago'da 600.000 insan sefalet içinde yaşıyordu. Köylü evleri yaşanmaz durumda olduğu gibi ancak yüzde 10'u elektriğe kavuşmuştu. 300.000 den fazla işsiz vardı.

1,5 milyondan fazla çocuk beslenme yetersizliği çekerken, bu yetersiz beslenmeden 600.000'i geri zekâlı oluyordu. Çocuklarda ölüm oranı da çok yüksekti. Bu oran tüm ülkede yüzde 10 iken, köylerde yüzde ctuzu aşıyordu. Heryıl 25.000 den fazla çocuk beslenme yetersizliğinden ölüyordu. Çocukların yüzde 60'ı tıp yardımından da yoksundu. Köylerde çocukların okuma oranı da düşüktü, ancak yüzde 52'si okuma olanağına sahipti.

Baskı ve sömürü düzenine karşı demokratik halk muhalefeti yükseliyor :

Yerli ve yabancı tekellerin böylesine hayasızca talan ettiği Şili'ye yine gerçek sahipleri; işçiler, köylüler ve tüm yurtsever halk sahip çıktı. Ülkenin yeraltı ve yerüstü tüm zenginilklerini pervasızca sö-

müren ve Şili halkını sefalete sürükleyen Uluslararası tekellere ve Şili'deki işbirlikçilerine karşı uzun bir çalışma sonucu «HALK BİRLİĞİ» (Unitad Popular) kuruldu. Şili işçi sınıfını, devrimcilerini, yurtsever halkını temsil eden yedi siyasi parti (Komünist Partisi, Sosyalist Parti, Radıkal Parti, Halkçı Birlik Partisi, Bağımsız Halk Partisi ve Sosyal Demokrat Parti) ortak bir programla Anti-emperyalist, Anti-tekelci ilkede, 17 Aralık 1969 da «HALK BİRLİĞİ»ni kurdular. Bu programa sonradan 1971'de solcu Hristiyan Partisi'de katıldı.

Böylece Şili'de o ana kadar gerçekleştirilebilmiş en geniş siyasal ve sosyal birlik tamamlanmış oldu.

Halk Birliği'nin girdiği 4 Eylül 1970 seçimlerinde Dr. Salvador Allende, Halk Birliği adayı olarak oyların yüzde 36,30'nu alarak başkanlık seçiminde başarıya ulaştı.

Şili'de yaratılan bu yoksulluk ve sefalete karşı Dr. Salvador Allende başkanlığındaki Halk Birliği hükümeti ilk görev başına geldikten itibaren —tüm gerici güçleri tepkisine karşı— gerekli sosyal ve ekonomik tedbirleri ortak program gereği uygulamaya başladı. Başından beri açıklamaya çalıştığımız Şili'nin çıkmaza sokulan ekonomik durumu ve bu ekonomik bunalımı yaratan iç ve dış sömürücülere karşı yükselen demokratik mücadelenin ürünü olan Halk Birliği, programını uygulamaya çalışırken, öncelikle çocukların beslenme ve öğrenim durumları üzerinde duruldu. Allende yönetimince alınan bu sosyal tedbirler Latin-Amerika'da büyük bir ilgi ve heyecan uyandırdı. 15 yaşından küçük çocuklara günde yarım litre süt veriliyordu. Alınan bu tedbirlerle çocukların ölüm oranı büyük ölçüde düşüş gösterdi.. Çalışanların ücret ve aylıkları arttırıldı. İşsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan program işlerliğe konarak işsizlik büyük oranda düşürüldü. Kısa zamanda 260.000 işsize iş alanları açıldı. En önemli ihtiyaç maddelerinin fiyatları dondurularak, işçi ve tüm çalışanların satınalma güçleri arttırıldı. 1970'de 34,9 olan enflasyon hızı 1971 Nisanına dek yüzde 6,6 indirilebildi. 1970 öncesi yükselen kiralar dondurularak yersiz ve yurtsuzlara konut yapımına başlandı.

Kentlerde her semtte sağlık komiteleri kurularak sağlık yardım programı hazırlanıyordu. İşçilere, tüm çalışanlara ilaç dağıtılarak parasız muayene yapılıyordu..

HALK BİRLİĞİ hükümetinin halk yararına getirdiği bu sosyal düzenlemeler iç ve dış sermaye güçlerinin karşı tepkilerine rağmen, halk tarafından coşkuyla karşılanıyordu. Ülkenin her tarafında işçiler, köylüler, öğrenciler Halk Birliği hükümetine sevgi gösterilerinde bulunuyorlardı.

Devrimci yönetim ekonomik alanda da ileri atılımlarda bulunuyordu. Ülkenin yeraltı madenlerine egemen olan yabancı holdingler

—özellikle ABD şirketleri— devletleştiriliyordu. İç ve dış kaynaklı sermayeye karşı sürdürülen mücadele yine iç ve dış sermaye güçleri tarafından tepkiyle karşılanıyordu. Hatta ABD Şili hükümetine karşı ekonomik ambargo bile uyguladı. Şili ekonomisinin can damarını oluşturan ve ABD tekellerinin elinde bulunan bakır madenleri, önemli iç ve dış büyük sermaye kuruluşları devletleştirildi. Bunlar arasında, ABD ITT holdingi, kömür madenleri, kükürt madenleri, bütün Tekstil ve Çimento fabrikaları vardı.

Ekonomik alanda atılan bu devrimci atılımlarla birlikte, çalışan insanların ülkenin geleceğini etkilemesi, ekonomik alanda sağlıklı bir gelişimi sağladı. Tüm emperyalist boykotlara rağmen, binlerce işçinin işe coşkuyla sarılması üretimde genel bir artış sağladı.

Diğer yandan özel bankalar devletleştirildi. Sermayenin temel güçlerinden olan büyük çiftlikler bertaraf edilerek, topraklar yaklaşık 50.000 köylüye dağıtıldı. Eğitim alanında da atılan devrimci adımlarla çocukların parasız ilkokul eğitimi yapmaları sağlandı. Böylece okuma oranı yükseltildi. Ülkede azınlıkta olan Kızılderililere kendi dillerinde eğitim yapmaları ve diğer birçok haklar tanındı.. Ekonomik ve sosyal alanda gerçekleştirilen bu atılımlar, çalışma düzeyini arttırdığı gibi üretimi de yükseltiyordu.

Uluslararası ilişkilere önem veren Allende yönetimi, özellikle sosyalist ülkelerle olan dostluk ve ticari ilişkilerini geliştiriyordu. Tüm ülkelerle dostluk ilişkileri kuran devrimci Şili hükümeti Uluslararası saygınlık kazanmıştı.

Uç yıllık kısa bir zamanda, ekonomik ve sosyal alanda halktan yana asgari de olsa, önemli değişimler sağladı: Halk Birliği yönetimine karşı, Şili burjuvazisinin ve yabancı tekellerin huzursuz olmaması düşünülemezdi kuşkusuz. Zaten seçimleri kazanıp devrimci programını uygulamaya çalıştığı süreç içinde bile iç ve dış sermaye güçlerinin tepkisiyle karşılaşmıştı. Bir yandan ABD ekonomik ambargo uygularken, diğer yandan ülkedeki sermaye kuruluşları da sunî kıtlık yaratmak için üretimi azaltmaya başladılar.

Temel gıda maddelerinde yapılan üretim düşüklüğü ve yapılan stoklar halk arasında büyük huzursuzluklar yarattı. Şili burjuvazisi bu yöntemleri uygularken, gerici-faşist militanlar da açık teröre, suikastlere ve sabotajlara giriştiler. Devrimci sendika liderleri öldürüldü, köprüler, demir yolları havaya uçuruldu. İç ve dış gerici basında yaratılan tüm bu huzursuzlukların sorumlusu olarak devrimci hükümet gösteriliyordu. Burjuvazinin dört bir yandan açtığı ekonomik, ideolojik gerici propaganda etkili oluyordu. Gelir düzeyleri iyi olan, eskiden tüketim maddelerini rahatça bulabilen bir kısım küçük burjuvalar, burjuvazinin yarattığı suni kıtlıktan ve gerici propagandadan etkilenerek

Halk Birliği hükümetine karşı gösteriler düzenlediler. Bakkallar ve şoförler greve gittiler. Bu grevleri bizzat CIA ve ITT ajanları yönetiyordu. Burjuvazi tüm bu karşı hareketleri tekrar iktidara gelmek için yapıyordu. 1973 seçimlerinde oyların yüzde 44'ünü alarak tekrar iktidara Halk Birliği gelince burjuvazi şiddetini daha da arttırdı. Zor yöntemleri kullanarak iktidarı alma planlarını CIA ve ITT ajanları ile birlikte hazırlıyordu.

Araç ve donatım bakımından ABD'nin güdümünde bulunan Şili ordusunun subaylarının enaz yüzde 10'u Amerikan ordusunda eğitim görüyorlardı. Halk Birliği'nin araç-gereç ve eğitim bakımından Amerikan denetiminden kurtaramadığı Şili ordusunda, faşist darbe için ortam adım adım hazırlandı. İlerici unsurlar temizlenerek kilit noktalara faşistler getirildi. İplerini ABD'nin elinde bulundurduğu ordudaki faşistler, darbe için uygun ortam kollamağa başladılar. 11 Eylül 1973 den önce birkaç kez daha darbe girişimi olmuştu ancak bastırılmıştı.

Son olarak Pinochet ve çetesinin kanlı darbe girişimi başarıya ulaştı ve Şili'ye kanlı faşizmi getirdi.

«Unutulmaz bir gün: 11 Eylül 1973» Demokratik Şili üzerine çöken faşizmin karanlığı.. Ve 11 Eylül 1973 günü ardında CIA'nın, ITT'nin ve diğer emperyalist tekellerin bulunduğu Şili tekelci burjuvazisi faşist Pinochet ve çetesini devrimci hükümete karşı kullanarak tanklarla, toplarla, havadan saldırıya geçti. Ama Allende ve arkadaşları faşist generallere teslim olmadılar. Onlar yedi saat süreyle bombalanan başkanlık sarayında yiğitçe direndiler ve yiğitçe öldüler. Şili devrimcileri, işçileri, yurtsever halkı mahallelerde, kırlarda, sokaklarda ve fabrikalarda faşist darbeye karşı yiğitçe dövüşüyorlardı. Örgütlü faşist güçlere karşı gereği gibi hazırlıklı olmayan devrimci-yurtsever güçler yenilgiye uğramaktan kurtulamadılar. Faşist cunta ilk günlerde 20.000'den fazla işçi ve yurtseveri öldürdü. Bir o kadarını zindanlara doldurdu, onbinlerce Şili'li yurtseveri toplama kamplarında barbarca işkenceye tabi tuttu. Allende döneminde devrimcilerin heyecanlı gösterileriyle dolup taşan «Estadio Nacionel» stadyumu, artık devrimcilerin işkence ve zulüm gördüğü toplama kampı oldu. Bu stadyumda Şili'nin devrimci şairi Victor Jara'nın elleri kesilerek öldürüldü. Yüzbinlerce kişi yurt dışına kaçarak hayatını kurtardı. Bu vahşete ve zulme dayanamıyan devrimci şair Pablo Neruda öldü. Şili Komünist Partisi'nin lideri Luis CORVALAN ve yüzlerce devrimci tutuklandı.. «Şili'ye özgürlük ve demokrasi getirdiklerini» (!) bu amaçla darbe yaptıklarını söyleyen faşist Pinochet ve çetesinin iddiaları, burjuvazinin ve faşistlerin her zaman iktidara gelmek için söyledikleri yalan ve demagojiden başka birşey değildi. Onlar Şili'ye özgürlük ge-

tirmediler. Varolan özgürlük ve demokrasiyi yıktılar, ortadan kaldırdılar. Devrimci yönetimin sömürüsüne son verdiği yabancı tekelleri; işçilerin, köylülerin, tüm devrimci ve yurtseverlerin kanları pahasına geliştirdikleri Şili'ye, Şili'nin gerçek sahiplerinin kanlarını dökerek tekrar davet ettiler.

Halk Birliği'nin getirdiği tüm sosyal haklar yokedildi. Toptan işten atılmalar, büyüyen yoksulluk, sefalet... Amerikan efendilerinin desteğinde demokrasiyi yokeden faşist Pinochet çetesi Şili ekonomisini tam bir çöküntüye uğrattı ve uğratıyor. Eşi görülmemiş enflasyon hızı, baş döndürücü fiyat artışları, devletleştirilmiş kuruluşların yerli ve yabancı tekellere peşkeş çekilmesi, toprağın büyük toprak sahiplerine geri verilmesi, insanlık dışı uygulamaların sistemleştirilmesi... Dört yıllık cunta bugün de en acımasızca ve barbarca yöntemlerini uygulamaya devam ediyor.

Şili işçi sınıfı ve Şili'li yurtseverler ergeç faşizmi yıkacaklardır:

Faşist cunta ve dayandığı Amerikan emperyalistleri bu kan ve zulüm yönetimini daha fazla ayakta tutamayacaklardır. Şili halkı yine de üstün gelecektir. Faşist zinciri kıracaktır. Şili işçi sınıfı ve yurtseverleri bugün zor koşullarda bile örgütleniyorlar ve faşizme karşı yiğitçe direniyorlar. Onlar yalnız değiller. Tüm dünyadaki ilerici insanlığın desteğine sahiptirler. Sosyalist sistem, dünya işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketlerinin güçlü birliği, Şili halkından güç aldığı gibi, Şili halkına, onların faşizme karşı direnişlerine de güç katıyor.

Sovyetler Birliğinin, Bukovsky'e karşılık, takas usülü, Şili'nin yiğit devrimcisi Komünist Partisi Birinci sekreteri LUİS CORVALANI kurtarması, Şili halkına gösterilen güçlü Enternasyonel dayanışmanın bir örneğidir. Uluslararası alanda yalnız kalan ve dünya ilerici insanlığının nefretini toplayan faşist Pinochet yönetimi çatırdıyor. Faşist cuntanın yıkılışı Şili işçi sınıfının ve Şili'li yurtseverlerin başarısı olduğu kadar, dünya devrimci güçlerinin de başarısı olacaktır.

Her yılın 11 Eylülde dünya ilerici insanlığı tarafından kin ve nefretle anılan Şili faşist diktatörlüğüne karşı, dördüncü yılında bir kez daha kin ve nefretimizi belirtmemiz mücadele azmimizi daha da yükseltlecektir.

Yaşasın Şili işçi sınıfının ve Şili'li yurtseverlerin faşizme karşı mücadelesi!

Şili halkına özgürlük!

Kahrolsun faşist cunta!

Büyük Ekim Devrimi ve Ulusal Kurtuluş Mücadelesi

R. Ulyanovsky

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, sömürge ve yarı-sömürgelerdeki ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişmesi için yeni olanaklar ve ufuklar açtı. Emperyalizm, sömürge sisteminde o sıralar patlak vermiş olan derin krizden kurtulamamıştır.

Ekim Devriminin şafağında V. İ. Lenin, Komünist Partinin ve Sovyet devletinin kurucusu, sömürge baskısını ve sömürüsünü söküp atacak büyük devrimci dalganın kaçınılmaz gelişini önceden haber vermişti. O zamanlar protesto güçleri, Asya ve Afrika'nın geniş alanlarında sadece büyüyordu. Ama Lenin, sömürge İmparatorluklarında yabancı kölecilere karşı duyulan nefret lavından patlayacak bir volkan gördü.

1920'lerde Lenin, anti-sömürgeci hareketlerin yönü ile tarihsel gelişimini ve bunların dünya devrimci sürecindeki yerini saptadı. O, sömürge sömürüsüne karşı mücadele etmekle ve emperyalizmin ekonomik ve politik temellerini baltalamakla, anti-sömürgeci hareketlerin ilk muzaffer sosyalist devrim ve kendilerinin doğal ve güvenilir müttefiki olan kapitalist ülkelerin işçi sınıfıyla aynı doğrultuda hareket etmekte olduğunu belirtti. Bunun da ötesinde, ulusal kurtuluş hareketlerinin devrimci-demokratik güçlerine büyük değer vererek ve işçi sınıfının, genel olarak emekçi insanların rolünün büyümesini önceden açıklıkla gören V. İ. Lenin, bunların toplumsal mücadeleye kaçınılmaz katılışına ve bu mücadelenin anti-emperyalist ve anti-kapitalist hedeflerinin kaçınılmaz birleşmesine işaret etti. Lenin'in sosyalizm güçleri ile ulusal-kurtuluş mücadelesi arasında, kendilerinin karşılıklı yararlarına olarak güçlü bir ittifak üzerindeki temel düşüncesi buradan kaynaklanır.

Ulusal kurtuluş hareketine Sovyet devleti kadar hiçbir devrim, hiçbir ülke hiçbir zaman böyle büyük ve kapsamlı destek sağlamamıştır.

Ekim sonrasının ilk yıllarında muzaffer Sosyalist Devrimi ile uzak Doğu arasındaki ilişkilerin kapsamı, kendisini kapitalist çember içinde bulan genç Sovyet devletinin olanakları ve Asya ve Afrikalı halkların devrimci hareketinin düzeyince tarihsel olarak sınırlanmıştı. O zamandan beri dünya tanınmayacak kadar değişti.

Eski sömürgeler bölgesinden düzinelerle genç bağımsız devlet doğdu. Emperyalizmin sömürge sistemi yok artık. Güney Afrika'da arta kalan mevzilerinin de ortadan kaldırılacağı zaman uzak değil. V. İ. Lenin'in önceden gördüğü gibi, bağımsızlık kazanan çok sayıda eski sömürge halkları sosyalist devrim yoluna girmiştir. Asya ve Afrika'nın pek çok ülkesinde sosyalist şekillenme politik sahada ilerliyor, tutarlı demokratik ve devrimci unsurlar güçleniyor ve Marksist-Leninistlerin saygınlığı ve bilimsel sosyalizme olan rağbet artıyor.

Gözden geçirilmekte olan dönem, gelişmekte olan ülkelerde işçi sınıfının ve Marksist-Leninist Partilerin sürekli olarak büyüyen rolünü kanıtlamaktadır. Komünistler, ulusal kurtuluş hareketlerinin aktif militanları, sosyo-ekonomik değişimlerin garantisi ve ülkelerinin ekonomik ve politik tam bağımsızlığının savaşçıları olmuşlardır ve olmakta devam etmektedirler.

SSCB topraklarının dörtte üçü Asya'da bulunmaktadır. Çok eskiden beri düzinelerle uzak Doğu halkı Rusya'nın komşusuydu ve bugün de büyük bir sosyalist kuvvetin, Sovyetler Birliğinin komşusudurlar.

Sovyetler Birliği ile Afrika-Asya ulusları arasındaki ilişkilerin tarihinde, ilk sosyalist devletin toprak ilhakı ya da kapitalizme özgü bir arzu olan diğer halklara ait zenginliklere el koyma arzusunu gösterecek hiçbir olay yoktur, doğal olarak olamaz da. Özgürlüğüne yeni kavuşmuş ülkelerle ilişkilerinde Sovyet devletinin hedefleri ve amaçları her zaman açık ve dürüst olmuştur. Sovyet dış politikası hiçbir zaman Doğu ülkelerinin köleleştirilmesini düşünen bir «doktrini» içermemiştir. Sovyetler Birliği, hiçbir zaman Doğu'daki yabancı ülkelerde stratejik askeri kaleler tesis etmek ya da saldırgan bloklar oluşturmak için hiçbir «boşluk» aramamıştır.

Lenin'in Sovyetler Birliği ve Ulusal Kurtuluş hareketleri arasındaki ittifak düşüncesi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi politikasının halen sarsılmaz duvarlarından biri olmaya devam ediyor. SBKP, sosyalizm ve ulusal kurtuluş güçlerinin sağlam birliğini ortak çıkarlar esası üzerinde daha güçlendirmeyi ve emperyalist ve gerici çevrelerin bölücü faaliyetlerine, karşı, bağımsızlık, barış ve toplumsal ilerleme güçlerinin günden güne gelişen eylem birliği ile karşı koymayı hedef olarak kabul eder. SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri Leonid Brejhnev, bu görevin büyük önemini vurgulamıştır. O, Afrika-

Asya Halklarının Dayanışma Örgütü Konseyi'nin Onikinci Oturumuna katılanlara yaptığı selâmlama mesajında şöyle dedi: «Hem tüm ulusların özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde ve hem de tüm uluslar arasında eşit ilişkiler ve insanlığın barışçı bir geleceği için mücadelede doğal müttefik olan sosyalist dünya ülkelerinin, ulusal kurtuluş hareketinin ve kalkınmakta olan ülkelerin eylem birliğine bu koşullar içinde daha da fazla önem verilmektedir.»

Emperyalizm tüm cephelerde geri çekilmektedir ama, halen karşı-saldırıya geçebilecek ve hattâ yöresel ve geçici başarılar kazanabilecek durumdadır. Aktif bir şekilde kendisini değişen koşullara uyduruyor, stratejisini ve taktiklerini değiştiriyor ve kaybedilmiş durumlarını çeşitli ekonomik tahakküm biçimleriyle yeniden elde etme umudu içinde imtiyazlarına inatla sarılıyor. Ekonomik, politik, askeri ve ideolojik araçlar sistemi olarak yeni-sömürgecilik kavramı ortaya çıkmıştır ki, emperyalist güçler bununla kalkınmakta olan ülkelerdeki durumlarını korumaya çalışıyorlar. Vietnam, Laos ve Kamboçya'daki son olaylar, Angola Halk Cumhuriyeti'ne yapılan saldırı ve emperyalistlerin Güney Afrikadaki ırkçılara desteği, bağımsızlık savaşçılarını her türlü saldırgan politikaya şiddetli bir cevap vermeye her zaman hazır olmalarını gerektiriyor.

Siyasal bağımsızlık kazanmış ülkelerce seçilen kalkınma yollarının çeşitliliği, günümüzdeki durumun dikkate değer bir özelliğidir. Özgürlüğünü yeni kazanmış Afrika-Asya ülkelerinde farklı üç grup vardır: sosyalist-eğilimli devletler, kapitalist eğilimlerin hakim olduğu devletler ve bir kalkınma yolu seçme konusunda ilerici güçlerle iç gericilik arasında yoğun mücadelenin devam ettiği ve bu nedenle tarihteki yollarını henüz açıkça belirlememiş olan devletler.

Bu nedenle, eski sömürgelerin kalkınması için iki olasılık vardır: tedricen kapitalizmden kopma, ya da onunla birlik olma. İlk alternatif, geniş kitleler yararına toplumsal ve ekonomik kalkınmayı sağlama, gerçek anlamda siyasal bağımsızlık kazanma, yeni-sömürgecilik ve emperyalizm yanlısı unsurları, gerici ve kapitalist güçleri bertaraf ederek toplumsal çatışmaları yenme ve bu esas üzerinde emekçilerin yaşam standartlarında bir yükselme sağlama olasılığını açar. Tarihsel deneyler göstermektedir ki, Afrika-Asya ülkelerinde kapitalizm'in gelişmesi hızlı kalkınma oranları sağlayamaz; sınıf çelişkilerini şiddetlendirir, halk kitlelerini yeni yoksulluklara zorlar ve emperyalizme yeni-sömürgecilik bağımlılığına yolaçar. Sosyalist-eğilimli devletleri ulusal kurtuluş hareketinin öncüsü olarak tanırken, SBKP diğer eski sömürge ve bağımlı ülkelerin anti-emperyalist potansiyeline kesinlikle aldırmazlık etmez. Tutarlı anti-emperyalizmi, ekonomik ve siyasal bağımsızlığa sımsıkı sarılmayı, yurtsever ve anti-sömürgeci hakim sı-

nıfların yürüttüğü ilerici değişim politikasını memnunlukla karşılar. Bu tür özelliklerini ortaya koyma yeteneğini kaybetmemiş olan politik güçleri desteklemeye hazırdır.

Açıktır ki, zamanımız koşulları içinde sosyalist eğilim, Asya ve Afrikada emekçi kitlelerin özlemlerini hepsinden iyi ifade eder ve pek çok başka ülke de kaçınılmaz olarak onu seçecektir.

Bu inancı vurgularken SBKP, daha iyi bir kalkınma yolu seçme konusunda düşüncelerini kimseye zorlamaz. Her ulusun politik tercihine tamamiyle saygı gösterir ve onun seçtiği yolda ilerici atılımlara yardımcı olmaya hazırdır.

Köylü-toplumu niteliği ağır basan ülkelerde devrimci hareket, özellikle de sosyalist perspektif açısından nasıl gelişmelidir? Bunun sınıf temeli nedir? Marksizmin anti-komünist «yorumcuları» binbir yolla Marks, Engels ve Lenin'in köylülüğe ataleti nedeniyle aldırmadığını ve hâtta hor gördüğünü sahte bir biçimde iddia ederler. İddia ederler ki, Marks, Engels ve Lenin köylülüğün devrimci olasılıklarına «itimatsız»dırlar ve buradan da yine iddia ederler ki, bilimsel sosyalizm (tamamiyle bir Avrupa olgusu iddiası) eskinin sömürge ve feodal, şimdinin bağımsız, bir köylü toplumu olan ülkeler için uygun değildir.

Aslında, Asya ve Afrikada köylülüğün devrimci süreç içindeki durumu sorununa Marksist bir yolda yaklaşırken mesele proleterya ve köylülük arasında bir seçim meselesi değildir. Mesele bu her iki sınıfın olanaklarının, yakınlaşmalarının, birleşme ve ittifaklarının hesaplanmasıyla ilgilidir, çatışma meselesi değildir. İşçi sınıfı ile köylülüğün bu tür bir ittifakı sadece mümkün değil, fakat düzinelerle ülkede sağlanmış durumdadır.

Asya ve Afrika ülkelerinde işçi sınıfı ile köylülüğün ittifakı daha genel bir sorunun, tüm anti-emperyalist güçleri tek ulusal-demokratik cephede birleştirme sorununun merkezidir. Şayet ulusun tüm anti-emperyalist, yrutsever güçlerini bayrağı altında birleştirmeyi başaramazsa, bağımsızlık mücadelesi yenilmeye mahkûmdur.

Sömürge yağmasının dolaysız biçimleri artık yerini yeni-sömürgecilik sömürüsüne bırakmıştır. Sözde bağımsızlık, halkı ve onların demokratik güçlerini tatmin edemez. Onların hedefi gerçek bağımsızlık kazanmaktır. Burada esas engel halen, eski sömürge ülkelerin aşırı ve eşit olmayan değişim esaslarına dayalı kapitalist dünyanın ekonomik sistemi içinde kalmaları olmaya devam ediyor.

Yeni-bağımsız ülkeler, ticarette eşit şartlar için tek başına kavga etmenin olanaksız olduğuna inanmışlardır. Bu, dünya ekonomik değişim sisteminin değiştirilmesi amacıyla ortak eylem düşüncesini doğurmuştur. Bu düşünce, gelişmekte olan ülkelerde geniş ilgi gör-

müştür ve ortak eylemlerde de kısmen cisimleşmiştir.

Uluslararası ekonomik ilişkilerin radikal bir yeniden-düzenlenmesi için kavga, yeni-sömürge sömürsünün sökülüp atılmasının en önemli bir ön şartı oluyor. Bu mücadele sosyalist devletler tarafından bütünüyle destekleniyor.

Ekonomik bağımsızlıklarını kazanırlarken kalkınmakta olan ülkeler, SSCB ve diğer kardeş ülkelerin sosyalizmi kurma deneylerine ve enternasyonalist politikasını çok iyi bildikleri ve memnunlukla karşıladıkları Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi ve ona katılanlarla iş ilişkilerine duyarlı bir ilgi gösteriyorlar.

Kalkınmakta olan ülkelerce kazanılmış siyasal bağımsızlığı korumak, ekonomik bağımsızlık kazanmak ve yeni-sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı başarıyla savaşmak, ancak sürekli bir dünya barışı şartları içinde mümkün olacaktır. Kalkınmakta olan ülkelerin, mevcut detant sürecini, onun kökleşmesini ve geriye döndürülemez bir süreç, dünya politikasının kalıcı bir unsuru haline dönüşmesini samimiyetle istemelerinin nedeni kesinlikle budur. Detant sadece ekonomik ve kültürel gelişme için değil, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi için de uygundur, çünkü o dayanışmayı gerçekleştirmenin ve özgürlüğü için savaşan halklara enternasyonalist yardım edilmesi için en iyi koşulları yaratır. Güney Vietnam'daki kukla rejimin devrilmesi ve tüm Vietnam'ın tek sosyalist bir devlet içinde yeniden birleştirilmesi ve eski Portekiz sömürge halklarının bağımsızlık kazanması gibi ulusal kurtuluş hareketinin böyle büyük zaferler kazanması, daha çok ülkenin kapitalist olmayan kalkınma yolunu seçmesi, uluslararası düzeyde genç ülkelerin daha aktif demokratik hareketi, güçlü ve ortak eylemleri gibi tarihsel değişikliklerin vuku bulması kesinlikle Uluslararası gerginliğin azaltılması koşullarında olmuştur.

Gerginliğin hafifletilmesi, ırkçı ve sömürgeci boyunduruk altında yaşıyan halklar için statükonun korunması manâsına gelmez, yani ırkçılık, sömürgecilik, emperyalizm ve gericilikle uzlaşma manasına gelmez. Bu, tüm uluslarca ve hepsinden önce tüm demokratik ve ilerici güçlerce çabaların yoğunlaştırılmasını ve halklara iç işlerine dış müdahale olmaksızın kendi kaderlerini tayin etme olanaklarının verilmesini öngörür. Irkçılığa, sömürgeciliğe, emperyalizme ve her türlü gericiliğe karşı mücadele detanta engel değildir; aksine onu ilerletir; çünkü kalıcı bir barış için güvenilir bir temeli ancak uluslararası anlaşmazlıkların adil bir çözümü ve tüm halkların eşitliği yaratır.

Gerginliğin azaltılması için mücadele, sosyalist ülkelerce ve uluslararası işçi-sınıfı hareketince kurtuluş hareketlerine gereklilik gösterecek tüm biçimlerde destek olma enternasyonalist görevinin yerine getirilmesinin kesinlikle reddi manâsına gelmez. Sovyetler Bir-

liği Komünist Partisi'nin politikasına değişmez olarak komünistlerin büyük ilkesi öncülük etmektedir - proleterya enternasyonalizmi ilkesi.

L. I. Brezhnev CPSU'nun 25 nci Kongresi kürsüsünden bunun üzerine şöyle konuştu: «Partimiz özgürlüğü için savaşan halkları destekliyor ve desteklemeye devam edecektir. Bunu yaparken, Sovyetler Birliği çıkar peşinde değildir, imtiyaz peşinde değildir, politik hakimiyet ve askeri üsler peşinde değildir. Bizler devrimci bilincimizin, komünist inançlarımızın bize emrettiği şekilde hareket ediyoruz.»

Asya ve Afrika ülkelerinde yakın dönemde gerçekleşmiş bulunan devrimci değişiklikler gerçekten büyüktür. Anti-emperyalist hareket daha önce hiçbir zaman bu kadar yaygın ve bu kadar güçlü olmamıştır. Eski sömürge ülkelerde sosyalizm düşünceleri en geniş halk kesimlerinde hiçbir zaman bu kadar yaygın olmamıştır. Sömürge bağımlılığını söküp atmış olan halklar, Uluslararası sorunlarda hiçbir zaman bu kadar büyük bir rol oynamamıştır. Kalkınmakta olan ülkelerle sosyalist ülkeler topluluğu arasındaki işbirliği hiçbir zaman bu kadar kapsamlı, istikrarlı ve yakın olmamıştır.

Ekim Devriminin, Asya ve Afrikadaki ezilen halkların tüm mücadele süreci üzerindeki büyük etkisi ve Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin Afrika-Asya dünyasındaki ilerici değişiklere yaptığı katkı küçümsenemez. Sosyalist sistemin ve uluslararası işçi sınıfı ve komünist hareketin eski sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının zamanımızdaki gelişimi üzerine sağlam olarak kurulmuş, kapsamlı devrimci bir etkisi vardır.

Leninist Parti'nin Asya ve Afrika'daki ulusal kurtuluş mücadelesiyle ilgili politikası, Sovyet devletinin ilk dönemlerinden başlayarak emperyalist gericiliğe karşı mücadelede denenmiş ve meyvasını vermiştir. O, objektif gerçeklerin bilimsel bir analizine dayanır ve sosyalizm ile emperyalizm tarafından ezilen halklar arasında Leninist ittifak ilkesi'ni izler. Lenin'in düşlediği ve Ekim Devrimi tarafından resmen açıklanmış olan bu ittifak şimdi, tarihsel gelişmenin güçlü sürekli bir unsuru, evrensel barış ve toplumsal ilerlemenin teminatlarından biri haline gelmiştir.

(Pravda 10 Mart, 1977)

Yazı, 19 Mart 1977 tarihli **Moscow News** gazetesinin ilâvesinden çevrilmiştir.

Not. Dergimizin 28. sayısında, «Frelimo»yla ilgili yazı, **Die Einheit** adlı Almanca Dergi'nin 6/77 tarihli sayısından çevrilmişti. Yazı altında not olarak belirtilmediğinden okurlarımızdan özür dileriz.

«ŞIVANÊ KURD» ROMANI VE MAOCU AHLAK..

Aydınlık dergisinin Ağustos 1977 tarihli sayısında, yayınlarımız arasında çıkan Şıvanê Kurd romanıyla ilgili bir çarpıtma yeralıyor. Güya biz, kitabın orijinalinde yer alan «Birkaç Sovyet Kürt Şiiri»ni çıkarmışız.. Baylarımız, bu «çıkarma» üzerine kendilerince uzun boylu yorum yapmaktan da geri kalmıyorlar.

Aydınlık dergisinin sözünü ettiği şiirler, bizim çevirisini yaptığımız kitabın sonundaki ekte de vardı. Önsöz'de de belirttiğimiz gibi, roman önce Bazil Nikitin tarafından Rusça'dan Fransızca'ya çevrilmiş, daha sonra da Nurettin Zaza tarafından da Fransızca'dan yeniden Kürtçe'ye çevrilmiştir. Bizim yayınladığımız, kitabın Nurettin Zaza tarafından yapılan bu çevirisidir. Aydınlık'ın, bizim kitaptan çıkardığımızı iddia ettiği şiirlere gelince, bu şiirler, Aydınlık'ın da cümle arasına sıkıştırıp geçiştirdiği gibi, kitaba ek bir bölümde yayınlanmış, daha doğrusu, kitabın sonuna eklenmiştir. Bu şiirlerin Erob Şemo'nun romanıyla bir ilgisi yoktur. Şiirlerin, kitabın ilk orijinaline de eklenip eklenmediğini biz bilmiyoruz. Onları Nurettin Zaza da eklemiş olabilir. Önemli olan bu değil. Roman bittikten ve «DAWİ...» (SON) dendikten sonra, «Birkaç Sovyet Kürt Şiiri» başlığı altında 3 şiir de eklenmiş. Bu şiirlerin Ereb Şemo'ya ait olmadığı ve Romanın içinde kullanılmadığı açık. Yazarları da belli zaten. Birisinin yazarı Celalî, birinin A. Mîrazî, diğerinde isim yok, ama A. Mîrazî'nin şiirinin altına konduğu için, onun olduğu anlaşılıyor.

Biz Ereb Şemo'nun romanını çevirdik ve bu romana bazı Sovyet Kürt şiirlerini eklemeği düşünmedik. Bunları da eklemek, yayıncılık işinden az-buçuk anlıyanların bileceği gibi, amatörce bir iş olurdu. Görüldüğü gibi bizim Ereb Şemo'nun romanından bazı şiirleri çıkardığımız iddiası bir çarpıtmadan, yalandan ibarettir. Aydınlık Dergisi Özgürlük Yolu'na saldırmak istiyorsa böylesine çarpıtmalardan daha ciddi şeyler bulmalıdır.

Maocu bayların, bu uydurmalardan sonra, şiirlerin «çıkarılış» nedenlerine ilişkin yorumları ise sadece kendi paşa gönüllerinin kurun-

tuları. Güya şiirlerde Lenin'den, Stalin'den söz edildiği için onları çıkarmışız.. Biz böyle bir şeyi aklımıza bile getirmedik. Dergimizde çıkan incelemelerde Stalin'den de alınan kaynaklar var. Bunun için Aydınlık kalemşorları zahmet edip de Milli Mesele adlı kitabımıza baksalar yeter. Bazı devrimcileri boykot etmek, ancak «sahibinin sesi» olan maoculara özgü bir yöntemdir. Onlar bugün Marx, Engels ve Lenin'i eğer boykot etmemişlerse ve hâlâ marksist-leninist geçiniyorlarsa, salt maskelerini düşürmemek içindir. Yoksa onların marksizm-leninizme sırt çevirişleri, emperyalizmin hizmetine, karşı-devrimciliğin yoluna girişleri epey oldu. Onların şimdi leninizm adına bize saldırmaları gülünçtür.

Bu tür çarpıtmalara ve yalanlara gelince, bundan daha doğal ve maocu ahlaka uygun ne olabilir.. Maocuların sözde «ideolojik mücadele» yöntemi budur.

Maocu kalpazanlar, sözkonusu yazıda Kürt ulusal sorununu sömürmekten de geri kalmıyorlar. Ama boşuna çaba. Onlar, bu tür demagojilerle Kürt halkının devrimci ve demokratik güçlerini kendi ihanet çizgilerine, sosyalist sistem düşmanlığına, işçi sınıfının mücadelesine ters bir çizgiye çekemeyeceklerdir. Bizim Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere karşı tutumumuz enternasyonalist bir tutumdur. Biz elbette ne Sovyetler Birliğine, ne diğer sosyalist ülkelere küfretmeyiz, küfredenlerle de mücadele ederiz. İşçi sınıfının devletine küfretmek, ona karşı düşmanca tavır takınmak devrimcilerin değil, ancak burjuvazinin, toprak ağalarının ve uşaklarının işidir. Çoktanberidir ki maocular bu onulmaz yola girdiler ve burjuvazinin ağzıyla konuşuyorlar; sosyalistler arasındaki dayanışmayı, enternasyonalist tutumu burjuvazinin gözlüğü ile seyrediyor ya da demagokça tahrif ediyorlar.

Sosyalistler onurlu insanlardır. Onlar kimseye uşak olmazlar ve kimseyi de kendilerine uşak tutmazlar. Maocu kalpazanlar bu tür demagojilerle boşuna dillerini yoruyorlar, onlar bizi enternasyonalist tavrımızdan bir milim bile çeviremezler.

Propaganda yolunda yalan söylemeyi bir sanat haline getirmiş olan «maocularımız» yazılarında başka tahrifatlar yapmaktan da geri durmuyorlar: Güya anti-feodal mücadeleyi de içeren bu kitap bize ters düşüyormuş; ama biz onu yayınlamakla, bugünkü Sovyetler Birliği'ni, «Lenin ve Stalin'in Sovyetler Birliği» ile aynı gibi göstermek istiyormuşuz. Kürt halkına «dün olduğu gibi bugün de sizi Sovyetler kurtaracak» demek istiyormuşuz..

Anti-feodal ve anti-emperyalist mücadelenin bize ters düştüğünü söylemek için ancak bir maocu kalpazan olmak lazım. Kimlerin anti-feodal mücadeleyi yiğitçe omuzladığı ortada. Bunun için Dergi-

mizi şöyle bir karıştırmak yeter. Ama bunun lafazanlığını yapanların, birçok yerde yalnızca feodallere uşaklık yaptıkları çok iyi biliniyor. Bunun için Silvan'daki maocuların durumuna bakmak yeter. Bunlar Mahmut Kepoğlu gibi güçlü feodallerin kanatları altına sığınarak varlıklarını sürdürmeye çalışıyorlar.

Bugünkü Sovyetler Birliği'ne gelince, elbette o, Lenin ve Stal'n zamanındakinin tıpkısı değil; çünkü daha da gelişmiş, Lenin ve Stalin'in yaptıklarını daha da ileri götürmüş bir sosyalist ülke.. Sovyetler Birliği şimdi sosyalizmin daha ileri bir aşamasının maddi ve teknik temellerini olgunlaştırıyor. Bugünkü Sovyetler Birliği'ni Lenin'in çizdiği doğrultudan sapmış sayanlar, yalnızca olup bitenden birşey kavramayan küçük burjuva kafalar ya da maocular gibi anti-sovyetizmi meslek haline getirmiş emperyalizm yardakçılarıdır.

Maocuların niçin bu onulmaz çizgiye düştükleri hakkında bir hayli yazılıp çizildi. Bir yandan devrimci lafazanlık gösterileri yaparken, diğer yandan kaşla göz arasında işçi sınıfı bilimini bir kenara itmekte sakınca görmeyen, bunca deneyden sonra hâlâ 1880'ler Rusyasının narodniklerinin yöntemlerini, köylü devrimciliğini sahnelemeye çalışan maocuların Lenin ve Stalin'le ilişkisi ne?

Biz Kürt halkına, sizi şu ya da bu kurtaracak demedik ve demeyiz. Biz devrimin ithal ve ihraç edilmeyeceğini biliriz. Ama biz, tüm sosyalist ülkeleri, tüm ülkelerin işçilerini ve ilerici, barışsever, ezilen halklarını kendimize kardeş biliriz.

Emperyalizmin sol hareket içindeki bu beşinci kolunun —maoculuğun kurmayları, doğrusu iyi iş görüyorlar. Hareketin ipleri çoktan beridir ki Pekin'deki şaşkınların, küçük burjuva devrimcilerinin elinden çıkmış durumda.. Devrimcilik oynayan birçok budala ise, heyecanla bu ihanet çizgisinin ardından koşturup duruyorlar ve böylece bir iş yaptıklarını sanıyorlar. Kendilerini bir batağa doğru sürükleyen yolları açık olsun!.

GAZİYA MIN

ÇAĞRIM

Celali

«Riya Teze»nin (Yeni Yol'un) 100. sayısına sunarım.
Pêşkeşi 100 hejmarê «Riya Teze» dıkım.

Sala,
Zemana,
Em
Grêdayi mabûn...
Mabûn grêdayi
Dı bın,
Nirê
Qeyd û zıncırê
Axa û miran
Bega, imperialista.
Pışt vekıri
Pêxas
Belengaz
Dest qelışi.
Lıbıtin
Xebıtin.
Ewan xar
Vexar!..
Em
Mabûn bê êlim
Dı tarıyê de
Nava dınyayê de,
Kırına me,
Ya wan bû.
Heq, emeg
Wan re bû.

Yıllar,
Çağlar boyu,

Tutsak olmuştuk...
Tutsak olmuştuk
Ağaların, beylerin,
Emperyalistlerin
Bağları, zincirleri,
Boyunduruğu altında.
Sırtımız çıplak,
Yalınayak,
Zavallı,
Eller çatlak.
Çalıştık,
Didindik;
Onlar yiyip
İçtiler!..
Biz
Eğitimsiz
Karanlıkta kaldık
El alemin içinde.
Yaptıklarımız
Onlar içindi,
Hak, emek
Onlaraydı.
Sırtımızda

Lı nav mıla,
Derbê
Qemçi,
Çomaq
Û dar bû.
Evê zulmê,
Evê qehrê,
Ûsa,
Qat
Qat
Heta rojekê
Dewam kır hat.
Paşê,
Qewımi
Lı Ûrsetê
Sileh teqiyan,
Eşya reqiyan,
Bû deng û gazi
Bı vi avazi
— «İnqlab!
Xlas!
Prolêtariat esas!»
Ev deng,
Blınd bû,
Dı çiya de wer bû.
Qefqas hıngaft
Ghışt rohelat.
Zûlmet qelışi,
Tari vebû,
Bû şefaq
Sor bû Oktiyabr.
Oktiyabr.
Kurek ağır...
Keliyayi!..
Keliya!
Zıncıra
Ûstıyê pala
Emegdara,
Qutbû,
Heliya.
Bı sınıfa xwe ve
— İro em ji tevi wan

Kamçı,
Sopa,
Ve odun
Darbesi.
Bu zulüm,
Bu kahır,
Öylesine
Kat
Kat
Bir güne kadar
Sürüp geldi.
Sonra
Olan oldu,
Rusya'da
Silahlar patladı,
Eşyalar çatladı,
Ana-baba gününe
Döndü ortalık
Şu haykırışla:
— «Devrim!
Kurtuluş!
Proletarya düzeni!»
Bu ses
Yükseldi,
Dağları aştı.
Kafkasya'yı geçip
Doğuya ulaştı.
Zulmet yarıldı,
Karanlık dağıldı,
Söktü şafak,
Kızıl oldu Ekim..
Ekim,
Gür bir ateş...
Kaynamış!..
Kaynadı!
Irgatların,
Emekçilerin
Boynundaki zincir
Koptu,
Eridi.
Kendi sınıfımızla
— Bugün biz de onlarla birlikte

Xebatkarê Kurmanca!
Lı dewleta Şewrê
Aza, bextiyar bûn
Ev çı bılındayik?
Çı ışq û ronkayik?
Bınêr!
Niha em
Xwey ilm
Xwey kûltûr
Xwey hebûn.
Ev keremek mezın e.
Bızanbın!
Em birbinın!
Dayim herın,
Lı riya Lenin!

Kürt emekçileri!
Sovyet devletinde
Özgür ve mutlu olduk.
Bu ne yücelik,
Işık, aydınlık!..
Bak!
Şimdi biz
Bilim,
Kültür
Ve varlık sahibiyiz.
Bu büyük bir lütuftur.
Bilelim!
Hatırlıyalım!
Ve yürüyelim hep
Yolunda
Lenin'in!

NOT : Bu şiirin yazarı Celalî, Sovyet Kürtlerindendir. Bu şiir de, bu sayımızda, Aydınlık Dergisi'nin çarpıtmalarına verdiğimiz cevapta sözünü ettiğimiz üç şiirden biridir.

Bıwêjên (Gotınên) Kurda
(Kürt Deyimleri)

Berhevker (Derleyen): Hüseyin BANİ

1.	Agır barandın	:	Ateş yağdırmak.
2.	Agır berdan mala wi	:	Evini ateşe verdiler.
3.	Aliyek rû kurkıri, yek ne kurkıri	:	Yüzünün bir yanı tıraşlı, bir yanı tıraşsız (Iki eli kanda da olsa, anlamında).
4.	Ava serê te (wi) germ kırın	:	«Suyu ısınmak» anlamında.
5.	Barê êzıngê mın	:	Benim odun yüküm (kör değneğini beller gibi, anlamında).
6.	Bela wela kırın	:	Darmadağın etmek.
7.	Ber bı xerabiyê çûn	:	Günden güne kötüleşmek.
8.	Berûya (beriya) zarê bızınê	:	Keçinin ağzının palamutu (Bir şeyin hemen olmasını istemek).
9.	Bextreşi	:	Talihsizlik, kara bahtlılık.
10.	Bê hış ketın	:	Baygın düşmek.
11.	Bê ser û bın	:	Başı sonu yok (uçsuz bucaksız).
12.	Bê zar û zıman	:	«Ağzı var dili yok» anlamında.
13.	Bêhna şir jı devê te (wi) tê	:	Ağzın (ağzı) süt kokuyor.
14.	Bı agır	:	Ateşle. (ateş üzerine ant içmek).
15.	Bı kevçi dıde hev, bı heskê bela dıke	:	Kaşıkla topluyor, kepçeyle dağıtıyor.
16.	Bı sê telaqê ku jın dıçın mala bavê	:	Karıların baba evine gittiği üç talak ile (ant içmek, «karım benden boş olsun» anlamında).
17.	Buhurti be	:	Geçmiş olsun.
18.	Çav bırçi	:	Aç gözlü.
19.	Çavê wi çûn nava serê wi	:	«Gözleri fal taşı gibi açıldı» anlamında.
20.	Çavıni kırın	:	Nazar değdirmek.
21.	Çavtengi kırın	:	Gözdarlık etmek, birini istememek.
22.	Destê mı jı we na be	:	Elim sizden olmuyor (size doyum olmuyor).
23.	Dest teng	:	Eli dar.
24.	Dev avêtın	:	Dil uzatmak, bulaşmak.

25.	Dev gırêdan	:	Ağzını bağlamak.
26.	Dev pahn	:	Yalancı
27.	Devê xwe xıstın guhê hev	:	Ağız ağıza vermek, fısıldaşmak.
28.	Dılketın	:	Sevda, aşık olmak.
29.	Dılnerm	:	Yumuşak tabiatlı, yufka yürekli.
30.	Doxın sıst	:	Uçkuruna gevşek.
31.	Ducan bûn	:	İki canlı olmak, gebe kalmak.
32.	Eşkere kırın	:	Açıklamak.
33.	Ew gihan mıradê xwe	:	Muratlarına erdiler.
34.	Ez jı darkê ketım (jı darkê ketın)	:	Bir ağaçtan düştüm (Soğuk duş tesiri yapmak, çok şaşırmak, eşekten düşmüş karpuza dönmek anlamında..)
35.	Ez karım te ti bıbım avê û ti binım	:	Seni suya susuz götürüp susuz getirebilirim.
36.	Êşa zırav	:	İnce hastalık (verem).
37.	Ê rûyi te bıbine wê here bıhûştê	:	Yüzünü gören cennete gider.
38.	Gırê xwe lê xwerandın	:	Birine bulaşmak, belasını aramak, canı kaşınmak anlamında.
39.	Guh gıran	:	Kulakları ağırlaşmak, iyi işitmemek.
40.	Guh nedan	:	Kulak asmamak.
41.	Here serê xwe lı kevıra xe	:	Git başını taşa vur, bildiğin yere baş vur.
42.	Hêsrê çava rıjandın	:	Gözyaşı dökmek.
43.	Hın bı hın xera dıbe	:	Gitgide bozuluyor, kötüleşiyor.
44.	Hışê te nagıhê	:	Aklın ermez.
45.	Hışê xwe xwarın	:	Aptallaşmak.
46.	Hûr hûr kırın	:	Un-ufak etmek.
47.	Jehra Sılêmani	:	Süleyman zehiri, keskin zehir.
48.	Jê keji qusandın	:	Yününü kırpmak (bir işe yaramamak anlamında).
49.	Kefa destê mın dıxure	:	Elimin ayası kaşınıyor (bir yerden para gelecek ya da para harcanacak).
50.	Keleh feteh kırın	:	Kaleleri fethetmek.
51.	Ket xefkê	:	Tuzağa düştü.
52.	Kumê xelo lı serê celo kırın.	:	Ali'nin külâhını Veliye giydirmek.
53.	Lı ber deriya man	:	Kapı önünde kalmak (kimsiz, kimsesiz anlamında).
54.	Lı ber xwe dan	:	Direnmek, çaba göstermek.

55. Lı kerê mıri dıgere ku nala jê bıke	:	Ölmüş eşek arıyor ki nalını söksün.
56. Lıng jı ber şemıtandın	:	Ayağını kaydırmak.
57. Lı rastê man	:	Düz yerde kalmak (ortada kalmak).
58. Ma, ka ne a te bû, kadin ji ne a te bû?	:	Hadi saman senin değildi, samanlık da mı senin değildi? (oburluğun eleştirisi).
59. Ma tu kevıra dışkini?	:	Taş mı kırıyorsun?
60. Mal xerab	:	Evi yıkılasıca.
61. Motka xwe vexwarın	:	Folluğunu içmek (sermayeyi kediye yüklemek).
62. Navê te bı xêr?	:	Adını bağışlar mısın?
63. Nanê bê xwê xwarın	:	Tuzsuz ekmek yemek (ikide bir düşmek).
64. Pışt gırêdan	:	Bel bağlamak (güvenmek).
65. Pışt vekırın	:	Bel açmak (ihanet etmek).
66. Por kurê	:	Saçı kopasıca (beddua, kadınlar için).
67. Qıço mıço kırın	:	Paramparça etmek.
68. Qul mezın, pine pıçûk	:	Delik büyük, yama küçük.
69. Poz bılınd	:	Burnu havada, kibirli.
70. Por sıpi kırın	:	Saç ağartmak.
71. Rabûn ser xwe (ser xwe rabûn)	:	İyileşmek, ayağa kalkmak.
72. Rûkırın	:	Yüz çekmek, astarlamak.
73. Saxkırın	:	İyileştirmek.
74. Ser hışk	:	İnatçı, kalın kafalı.
75. Ser lê mezın bûn	:	Burnu büyümek, kendini dev aynasında görmek.
76. Ser gırti, bın vekıri	:	Üstü kapalı, altı açık (Altı kaval üstü şeşhane benzeri).
77. Serma gırtın	:	Soğuk almak.
78. Sêwi man	:	Öksüz kalmak.
79. Şir helal	:	Helal süt emmiş (dürüst).
80. Tê (tu) kerbê xwe dı dı serê mı da derxe?	:	Üzüntünü başımdan mı çakaracaksın? (öfkeni benden mi alacaksın?)
81. Tu bû Eliki Betê?	:	Eliki Betê mi oldun?
82. Tu bû Rıstemê Zal?	:	Zaloğlu Rüstem mi oldun?
83. Tu guli, ez ê te bêhn kım?	:	Gül müsün seni koklayayım?
84. Tu hatiyi agıreki?	:	Ateş almaya mı geldin?

85. Tu jı ber xela fılıtiyi?	:	Kıtlıktan mı kurtuldun? (kıtlıktan çıkmış gibi yiyenler için).
86. Tıralê Bexdê	:	Bağdat miskini. (çok tembel ve miskin kişiler için).
87. Tu û van dera?	:	Sen ve buralar?. (Sen buralarda ne arıyorsun?)
88. Va dar û va mıjar	:	İşte ağaç, işte tarla ewleki (işte deve işte hendek)
89. Wek lı ser agır	:	Ateş üstünde gibi (acele etmek).
90. Wek pira dawiya şıxrê	:	Ekin sapı taşıyan hayvanın ardındaki kocakarı gibi (bir işe geç kalanlar için).
91. Xwedê mıradê te bıke	:	Tanrı muradını versin.
92. Xweli lı serê te be	:	Küller başına.
93. Xwina wi ketiye çavê wi	:	Gözünü kan bürümüş.
94. Ya herro, ya merro!	:	(Türkçe'de aynı deyim aynı sözcüklerle var).
95. Yek û yek e	:	Birebirdir (hemen iyileştirir).
96. Zarokê doh (duhi)	:	Dünkü çocuk.
97. Zık lı ber dev e	:	Karnı ağzının önünde (doğurması çok yakın).
98. Zıman dırêj	:	Dili uzun.
99. Zık reş	:	Karnı kara (kıskanç anlamında).
100. Zor bırın	:	Güç yetirmek, yenmek.

olaylar-yorumlar

Faşistler Doğu'da Saldırılarını Yoğunlaştırdılar

5 Haziran seçimlerinden sonra sahte barış çağrılarıyla kamuoyunu aldatmaya çalışan faşistler, bir yandan da kanlı saldırılarını sürdürmekten geri kalmıyorlar.

Halk düşmanı MC, maskesini iyice yüzünden çıkararak halkımıza karşı düşmanlığını, kin ve öfkesini her bakımdan açığa vurdu. Diyarbakır ve Mardin eğitim enstitülerinin yanısıra Tunceli öğretmen okulunu da kapattı. MC'nin bu yolda işi daha nerelere vardıracağı bilinemez. Yarın başka öğretmen okullarını, hatta liseleri kapatmaya kalkışırsa şaşmamak gerekir.

Faşistler bölgenin her yanında yuvalanmak için yoğun bir çaba içindedirler. Bunun için her türlü yönteme başvuruyorlar. Bir yandan okullara sızmaya çalışıyor, bunu başaramayınca, onlara kapatmaya kalkışıyorlar. Devlet kurumlarına, fabrikalara kendi milislerini yerleştiriyorlar. Kimi yerde parayla, türlü çıkarlar karşılığı adam satın alıyorlar. Bu tür satılık insanlara, uşak kişilere her yerde rastlanabilir. Kendi uşaklarını demokratik, ilerici güçlerin üstüne saldırtıyor, sonra da saldırganları değil, saldırıya uğrayanları göz altına aldırtıyorlar.

AĞRI'DA

MC saldırganlığının tipik bir örneği şu günlerde Ağrı'da yaşanıyor. 16 Eylül gecesi TÖB-DER lokalinden çıkan bir grup öğretmene ve yanındaki arkadaşlarına, aralarında Kürşat Kaplan, Baki Alparslan, Fuat Eraslan, Celal Taner ve Coşkun Çaloğlu adlı faşist uşaklarının da bulunduğu saldırgan bir grup tarafından ateş açıldı. Saldırı sırasında Aydın Bozdağ ve Abdurahman Polat adlı öğretmenler kurşunla ağır şekilde yaralandılar. Bu iki öğretmen Erzurum Devlet hastahanesine gönderildiler ve durumlarının ağır olduğu bildiriliyor. Polis ise, saldırganlar ortadayken saldırıya uğrayanları gözaltına aldı. Aynı saldırı sırasında yaralanan TÖB-DER üyesi Nurettin Baysut'a polis tarafından ağır şekilde işkence edilerek, faşistslerce kullanılmış olan iki tabancanın kendisine ait olduğu itiraf (!) ettirilmek istendi. İşkenceler sonucu daha da ağır biçimde yaralanan Nurettin, halkın gösterdiği tepki sonucu devlet hastanesine yatırıldı ve durumunda hayati tehlike olduğu saptandı.

Daha sonra ise polis tarafından TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu üyesi ve bölge temsilcisi Kenan Aras, Ağrı Şube Başkanı Zeki Aslan, öğretmenlerden Fahrettin Aldemir, Ali Haydar Atalay, Hasan Korkunç, Ahmet Çelebi, Nurettin Aldemir ve dergimiz yazarlarından İhsan Aksoy polisçe göz altına alındılar, kendilerine ağır baskılar yapıldı. Faşist saldırganlar ise a-

çıkça bilindikleri, tespit edildikleri halde yakalanmış değillerdir. Ağrı gibi küçük bir ilde polisin saldırganları yakalaması hiç de güç değildir. Ama onlar açık bir himaye altındadırlar. Saldırganlar yakalanmazken saldırıya uğrayanların gözaltına alınması, onlara ağır işkence edilmesi Ağrı valisinin, emniyet görevlilerinin tutumunu açık biçimde gösteriyor.

Faşist MC iktidarı, ve onun uşaklığını yapanlar şimdi Ağrı'da terör estiriyorlar. Halen Kenan Aras, Nurettin Baysut, Nurettin Akdemir, İsa Geçit ve İhsan Aksoy tutuklu bulunmaktadırlar.

BİNGÖL'DE

19 Eylül günü Bingöl'de faşist uşakları, evlerine gitmekte olan Cihat Elçi, Hilmi Aydoğdu, Ahmet Aytemur adlı ilerici kişilere pusu kurarak saldırdılar. Bu saldırı sırasında koyun kırpma makasıyla sırtından ve karnından ağır biçimde yaralanan Cihat Elçi, kaldırıldığı devlet hastanesinde kurtarılamayarak öldü. Olay sırasında ağır şekilde yaralanan Hilmi Aydoğdu ve Ahmet Aytemur ise Diyarbakır Tıp Fakültesi hastanesine kaldırıldılar.

Saldırı halk tarafından büyük bir nefret ve tepkiyle karşılandı. Ertesi gün cenaze törenine 5-6 bin kişi katıldı. Öğretmen Cihat Elçi'nin cenazesi camiden alınarak TÖB-DER lokali önüne getirildi, burada yapılan toplantıda faşist cinayetler, şoven baskılar protesto edildi. Toplantıdan sonra cenaze alınarak mezarlığa doğru yürüyüşe geçildi. Yürüyüş sırasında «Kahrolsun sömürgecilik, halklara özgürlük, Cihatlar ölmez, Cihat kanın yerde kalmayacak, kahrolsun ağalar, kahrolsun faşizm» pankartları taşındı ve bu sloganlar atıldı. Yolu kesen polisler yürüyüşü engellemeye çalıştılar ve kitlenin dağılmasını istediler. Daha sonra ise Emniyet Müdürü Abdülkadir Aydın tabancasını çekerek kitlenin üzerine ateş açtı. Kurşunlardan iki tanesi tabuta isabet etti. Öfkeye kapılan halk müdürün üzerine yürüdü, ve müdür selameti oradan uzaklaşmakta buldu. Mezarlık dönüşü halk kente girerken bir kez daha polisin ateşiyle karşılaştı. Evi önünde toplanan halka hitaben yaptığı konuşma'da Cihat'ın kardeşi şöyle dedi: «Mırına Cihat bo welat e,» (Cihat'ın ölümü yurt içindir).

Bingöl ve Ağrı olaylarının bir özelliği de faşistlerin bu iş için birtakım yerli gericileri ve aşiret çelişkilerini kullanmalarıdır. Faşistler, Alevi ve Sünni halkın yanyana yaşadığı yerlerde mezhep çatışmaları yaratarak taban edinmeye çalışıyorlar. Türlü çıkarlar karşılığı faşizme satılanlar, böylece halkımıza en büyük kötülüğü yapıyorlar. Kuşku yok ki faşizmin Ankara'da oturan kurmayları ve onların ipini elde tutan Vaşington daki efendileri emekçi halkın mezhep ve aşiret çatışmalarına tutuşmalarını, birbirlerine saldırıp telef etmelerini sevinçle karşılamaktadırlar.

Halkımız, sömürgecilere, faşistlere satılan bu tür alçakları iyi tanımalıdır. Onların iç yüzünü emekçi halka anlatmalı ve onların, aşiret ilişkilerinden yararlanarak oyunlar düzenlemelerine, halkımızı birbirine düşürmelerine fırsat vermemeliyiz.

Kuşkusuz bu tür yöntemler de faşistlerin Kürt halkı arasında taban tutmalarına yetmeyecektir. Halkımız her yerde onları ve uşaklarını tecrit etmesini bilecek,

sömürgeciliğe, faşizme, zulüm ve sömürüye karşı saflarını daha da sıklaştıracaktır.

Bu karanlık MC dönemini de er geç aşacağız. Zorbalığın artışı zor baların güçsüzlüğünden ileri gelir. Bugün ekonomik bir çıkmaza batmış olan MC, yoksul halkın elindekini avucundakini de almak için akıl almaz zamlar yapıyor. O, yaşamı emekçi kitleler için çekilemez hale getirdi. Kitlelerin sömürüye, zulme karşı mücadelesini bastırmak için de gitgide artan bir oranda saldırganlaşıyor. Ama bu saldırganlığın eninde sonunda onun başına çökmesi kaçınılmazdır. Yeter ki emekçi halk, devrimci, demokrat ve yurtsever güçler zulme karşı saflarını sıklaştırsın, omuz omuza versin.

ELAZIĞ'DA SOLCU BİR GENÇ İŞKENCEYLE ÖLDÜRÜLDÜ

Eylül ayındaki faşist terörün pekçok kurbanlarından biri de Elazığ'da poliste gördüğü işkence sonucu ölen Pir Ahmet Solmaz adlı genç oldu.

Pir Ahmet'in evinde polisin yaptığı aramada, piyasada serbest olarak satılan bazı sol yayınlar bulunduğu, bu nedenle, yani ortada yasal bir neden olmaksızın gözaltına alındığı yakınları tarafından belirtiliyor. Poliste Pir Ahmet'e beş gün süreyle ağır işkenseler yapıldı. Daha sonra cezaevine gönderilen Pir Ahmet'in durumu ağır olduğundan Cezaevi müdürü, yaralının cezaevine alınacak durumda olmadığını, hastahaneye gönderilmesi gerektiğini söyledi. Hastahaneye gönderilen Pir Ahmet'e, Dr. Musa Duman tarafından, hiçbir şeyi olmadığı, «vücudunda darp izine rastlanmadığı» biçiminde rapor verdi. Ancak Pir Ahmet'in durumunun kötüye gittiğini gören tutuklular direndiler ve onun bir kez daha hastahaneye gönderilmesini sağladılar. Bu kez hastayı muayene eden Dr. Mustafa Pazarcıklı dürüst davrandı ve hastanın vücudunda darp izleri olduğunu söyledi. Aynı gün Pir Ahmet Solmaz, aldığı yaralar sonucu öldü. Bu konuda bir basın toplantısı düzenleyen Tunceli Milletvekilleri Ali Haydar Veziroğlu ve Hüseyin Erkanlı işkenceyi şöyle anlattılar:

«Pir Ahmet Solmaz'a iki kulak memesinden, el ve ayak küçük parmaklarından, göbeğinden, tenasül uzvundan, ağızdan ve burnundan, memesinden elektrik ceryanı verilmiştir. Sağ ayağının başparmak tırnağı sökülmüş, sağ ayak bileği zincirle sıkılmış, falakaya yatırılarak ayakları patlatılmış, sırtına binilerek tuzlu suda yürütülmüştür. Tüm vücudunda sigara söndürülmüş (120 sigara yanığı olduğu söyleniyor), makatından jop sokularak barsakları yırtılmış, alnına ve burnuna sert cisimle vurularak eziyet edilmiştir.»

Elazığ'daki baskı ve terörden bunlar yalnızca kamuoyuna yansıyabilenler. Bunun ötesinde halk kitleleri üzerinde ağır bir baskı sürdürülüyor. 19 Eylül'de Veteriner Fakültesi'nin açılışı sırasında faşist beslemeler öğrencilerin üzerine saldırdılar ve öğrenimi engellemek istediler. Elazığ Valisi Fahrettin'in demokratik örgüt ve kişiler üstündeki baskıları da devam ediyor.

Tüm bu zulme karşı halkın tek kurtuluş yolu saflarını sıklaştırmak, güçbirliği halinde direnmektir. Zulüm ne kadar amansız ve ağır olursa olsun yenilgisi kaçınılmazdır.

özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

15 Lira